

บทที่ 50

การได้เอกราช

ก. ปัญหาต่างๆ ไป

ช่วงทศวรรษ 1950 เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มากยิ่งกว่าทศวรรษใดในประวัติศาสตร์ของดินแดนแถบนี้ เริ่มจากฟิลิปปินส์ พม่าและอินโดนีเซียต่าง ได้รับเอกราช และประเทศในอินโดจีนของฝรั่งเศสได้เอกราชตามมาใน ค.ศ. 1954 ส่วนกัมพูชาและลาว ได้เอกราชอย่างแท้จริงมิใช่แต่เพียงในนาม เวียดนามถูกแบ่งตรงเส้นขนานที่ 17 เป็น 2 ประเทศคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยแห่งเวียดนามในภาคเหนือ และสาธารณรัฐเวียดนามใต้ ซึ่งตอนแรกอยู่ภายใต้การปกครองของจักรพรรดิเบ่าได้ผู้ครองแคว้นอันหนา ใน ค.ศ. 1957 สหพันธ์มลายูก็ได้เอกราช ในจักรภพอังกฤษ และในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1959 ลิงคโปร์ซึ่งไม่รวมกับสหพันธก็ได้ปกครองตนเอง ไทยเป็นเพียงประเทศเดียวที่มีเอกราชก่อนญี่ปุ่นจะเข้ายึดครอง ขณะที่ประเทศอื่นตกอยู่ใต้อิทธิพลของ 4 มหาอำนาจจักรวรรดินิยมตะวันตก บัดนี้เว้นแต่บอร์เนียวส่วนของอังกฤษ เกาะติมอร์ของโปรตุเกส และนิวกีนิตะวันตกของฮอลันดาแล้ว การปกครองแบบจักรวรรดิได้สลายไปสิ้น กลับมีประเทศเอกราช ต่างๆ ขึ้นมาแทน

โลกใหม่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นบรรยากาศใหม่จากชัยชนะของลัทธิชาตินิยมต่อต้านการ ครอบครองของต่างชาติ ประเทศอินเดีย ปากีสถานและลังกาทางตะวันตกเฉียงเหนือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่งได้เอกราชใหม่ๆ เหนือขึ้นไปคือจีนคอมมิวนิสต์มีความแข็งแกร่งและสนใจโลกภายนอก ชนิดที่ไม่เคยปรากฏนับแต่ต้นสมัยราชวงศ์หมิง ปัญหาชาวจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มครอบคลุม ปัญหาอื่นๆ และสร้างความสับสนต่อกิจการภายในประเทศที่ได้เอกราชใหม่ๆ พร้อมกับที่อินเดียได้เอกราช เนहरूก็เริ่มแสวงหาความเป็นผู้นำของประเทศเกิดใหม่ในแถบนี้ และกล่าวถึงความผูกพันทาง วัฒนธรรมกับอินเดีย เนहरूจัดประชุมเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างชาติเอเชีย ณ กรุงนิวเดลีใน ค.ศ. 1947

ครั้งที่ 2 ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1949 เพื่อสนับสนุนการต่อต้านชาติฮอแลนดาของชาวอินโดนีเซีย และครั้งที่ 3 ในต้น ค.ศ. 1954 เพื่อเรียกร้องการหยุดยิงในอินโดจีนของฝรั่งเศส แต่ความรู้สึกเป็นเอกราชของประเทศเหล่านั้นเข้มข้นมากเกินไปสำหรับเนห์รู แผนการจัดตั้งองค์การถาวรตามที่อภิปรายกันในที่ประชุมครั้งแรกจึงไม่บังเกิดผล

ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ต้องการถูกอินเดียนครอบงำ และสยบยอมแก่จีนน้อยลง ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จีนถูกกันออกไปจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยการปกครองของชาวยุโรปเป็นเครื่องกำบัง จีนเองก็อ่อนแอและถูกญี่ปุ่นรบกวน อย่างไรก็ตามเมื่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เอกราชแล้ว ประเทศจีนใหม่ก็เข้ามาติดต่อ ใช้ประโยชน์จากชื่อเสียงในด้านนโยบายภายในที่ก้าวหน้า และดำเนินการค้าเพื่อสร้างความประทับใจแก่ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในระยะแรกความรู้สึกเป็นปรปักษ์ต่อระบบอาณานิคมได้บดบังชาวเอเชียในการพิจารณาความตั้งใจของจีน แต่ใน ค.ศ. 1954 เมื่อนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหลมาร่วมประชุมกับเนห์รู ได้ให้คำปฏิญาณที่จะรักษาหลักปรัชญาศีลของการอยู่ร่วมกัน และได้แสดงออกถึงความเป็นผู้มีเหตุผลลุ่มลุ่มและนุ่มนวล ณ ที่ประชุมเมืองบันดุงใน ค.ศ. 1955 กับทั้งขอร้องให้ชาวจีนฟื้นฟูทะเลปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศที่เข้าไปอยู่อาศัย และให้หลีกเลี่ยงกิจกรรมทางการเมือง ทำให้ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คลายความกังวลใจเกี่ยวกับนโยบายของจีนไปมาก

ที่ประชุม “โคมินเทิร์น” หรือคอมมิวนิสต์สากล ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1935 เป็นการประชุมครั้งที่ 7 และครั้งสุดท้าย ที่มีมติให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ร่วมมือกับชนชั้นกลางและชนชั้นที่มีใช้กรรมกร

ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลัวประเทศจีนเนื่องจากสาเหตุ 3 ประการคือ (1) การอ้างสิทธิดั้งเดิมที่จะอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าและเรียกร้องสิทธิตรงพรมแดนเมื่อไม่นานมานี้ (2) ลัทธิคอมมิวนิสต์และ (3) ที่ทำของชาวจีนประมาณ 10 ล้านคนที่อาศัยอยู่ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ผู้ว่าจะประกาศเอกราช เห็นได้จากสมัยต้นๆ ที่ผู้ปกครองในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่งทูตไปยังกรุงปักกิ่งเพื่อให้จักรพรรดิจีนรับรอง ประวัติศาสตร์จีนได้รวบรวมว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับบริวาร ทั้งที่ผู้ปกครองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ได้คิดเช่นนั้น แต่ต้องการเสริมสร้างการค้ากับจีนที่ให้ผลกำไรงาม การดำรงตนในฐานะที่เหนือกว่าของจีนในยุคใหม่แท้จริงแล้วเป็นความเชื่อผิดๆ ที่จีนในสมัยราชวงศ์ชิงปลูกฝังไว้พร้อมกับความภาคภูมิใจอย่างล้นเหลือในวัฒนธรรมของตน เพื่อตอบโต้ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากอิทธิพลตะวันตก ความคิดลักษณะนี้อาจจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้นำก๊กมินตั๋งในระยะแรก แต่เท่าที่ผ่านมาจีนคอมมิวนิสต์ดูจะไม่สนใจความคิดเช่นนั้นนัก ตรงกันข้ามความผูกพันทางประวัติศาสตร์ของจีนคือการรักษาความปลอดภัยตามพรมแดนและควบคุมสถานการณ์ในดินแดนถัดไปให้มั่นคง ดังนั้นสิ่งที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้หวาดกลัวคือจีนอาจเข้าแทรกแซงทางทหาร ครั้งหนึ่งมีเหตุแสดงว่าจีนคิดจะกดดันด้วยการเรียกร้องอย่างบ้าคลั่งแบบพวกก๊กมินตั๋งที่ต้องการสิทธิในดินแดนติดกับยูนนาน¹ แต่ความจริงแล้วจีนเพียงต้องการทำข้อตกลงทางชายแดนพม่า

เหมาเจ๋อตุงและโจวเอินไหล ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีน พร้อมด้วยทูตสหรัฐ แพทริก เฮอร์ลีย์ ที่สนามบินเยหนาน วันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ.1945 เดินทางไปยังกรุงปักกิ่ง เพื่อเจรจากับจีนคณะชาติของนายพลเจียงไคเช็ค

ช่วงครึ่งศตวรรษหลัง ลัทธิคอมมิวนิสต์นับเป็นปัญหาหนึ่งที่หนักมากของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มลายุก็อยู่ในภาวะยุ่งเหยิงเพราะการก่อจลาจลของคอมมิวนิสต์ ในพม่าการจลาจลของคอมมิวนิสต์โดยลำพังอาจเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ก็ทำให้สถานการณ์ยุ่งยากขึ้นและมีอันตรายจากการจลาจลของพวกกะเหรี่ยงที่รุนแรงยิ่งขึ้น และจากการบุกรุกของทหารก๊กมินตั๋งจากมณฑลยูนนานภายใต้บังคับบัญชาของนายพลหลี่มีผู้ปราชาชัย ในอินโดจีนของฝรั่งเศส คอมมิวนิสต์เวียดนามหันนำขบวนการแห่งชาติต่อต้านฝรั่งเศส ในอินโดนีเซีย การจลาจลของคอมมิวนิสต์ที่เมืองมาเดียนในเดือนกันยายน ค.ศ. 1948 ถูกปราบแบบนองเลือด เมื่อได้รับเอกราชแล้วลัทธิคอมมิวนิสต์กลับมีอิทธิพลเพิ่มขึ้นในชวา ในฟิลิปปินส์ หลุยส์ ตารูคผู้นำของพวกฮุกประกาศตัวเป็นคอมมิวนิสต์ และเข้าควบคุมพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เป็น “อู้อ่าว” ของเกาะลูซอน การที่กิจกรรมของพวกคอมมิวนิสต์เพิ่มขึ้นเพราะได้แรงบันดาลใจและความสนับสนุนจากองค์กรคอมมิวนิสต์สากล ซึ่งตั้งขึ้นในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1947 มีการแถลงเกี่ยวกับองค์การนี้ในที่ประชุมครั้งที่ 2 ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งอินเดีย ซึ่งประชุมกันที่เมืองกัลกัตตาในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948 โดยมีผู้แทนจากพม่า มลายุ อินโดนีเซีย อินโดจีนและฟิลิปปินส์ เข้าร่วมประชุมด้วย

¹ เกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ดู J. Siguret, *Territories et Populations des Confins du Yunnan*, 2 vols., Peking, 1937, 1940.

หากปราศจากการช่วยเหลืออย่างจริงจังแล้ว การจลาจลทั้งหมดจะต้องล้มเหลวในที่สุด เฉพาะทางภาคเหนือของเวียดนามเท่านั้นที่พวกคอมมิวนิสต์เข้าควบคุมได้โดยอาศัยความช่วยเหลือจากจีน ในที่อื่นๆ การจลาจลของคอมมิวนิสต์ล้มเหลวหมด ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1953 สตาลินถึงแก่กรรม มีการเปลี่ยนยุทธศาสตร์ของคอมมิวนิสต์ในเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งมอสโกปักกิ่งต่างหันมาใช้นโยบายยอมรับรัฐบาลแห่งชาติที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ และเห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์ในพม่า ไทยและสาธารณรัฐเวียดนามเป็นพรรคนอกกฎหมาย มีการใช้วิธีการใหม่ๆ เช่น ใช้สถานทูต ใช้ขบวนการสันติ ใช้ข้อตกลงช่วยเหลือทางการแลกเปลี่ยนค้าขาย ใช้ปัญหาเรื่องพรมแดน และใช้ความไม่พอใจของชนกลุ่มน้อยที่ต้องการตัดสินใจด้วยตนเองมาสร้างความปั่นป่วนเพื่อให้จุดหมายของคอมมิวนิสต์คืบหน้าต่อไป เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงเป็นเวทีของสงครามเย็น จีนคอมมิวนิสต์มีจุดมุ่งหมายผูกมิตรรัฐบาลชาติต่างๆ แถบนี้ใช้นโยบายที่จีนคอมมิวนิสต์เห็นชอบด้วยการโฆษณาชวนเชื่อที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพของชาวจีนโพ้นทะเล และพยายามหาทางระงับความหวาดกลัวจีนของรัฐบาลท้องถิ่นเหล่านี้

จำนวนชาวจีนโพ้นทะเลในแต่ละประเทศในกลางทศวรรษ 1950 เทียบกับจำนวนประชากรพื้นเมืองดังแสดงไว้ในตารางข้างล่าง ถ้าฟังสถิติก็นับว่าสำคัญอยู่แล้ว แต่อย่างน้อยกว่าความจริงที่ว่า ชาวจีนยังคงถือครองหน่วยสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ มีสัดส่วนการควบคุมกิจการค้าภายในและ

	ประชากรทั้งหมด (นับตามจำนวนล้าน)	จีน (นับตามจำนวนล้าน)	ชาวจีนเมื่อคิดเป็น (ร้อยละของทั้งหมด)
พม่า	18	0.31	1.75
ไทย	19.5	3	15
เขมร	4.5	0.3	7
เวียดนามเหนือ	11.5	0.05	0.5
เวียดนามใต้	9.5	0.95	10
ลาว	2	0.005	0.25
มลายู	5.7	2.15	38
สิงคโปร์	1.12	0.86	77
อินโดนีเซีย	80	2	2.5
ฟิลิปปินส์	21	0.3	1.5
บอร์เนียวของอังกฤษ และซาราวัก	0.95	0.24	25
รวม	173.77	10.165	

อุตสาหกรรมชนิดที่ไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนชาวจีน พวกนี้ดำเนินชีวิตเสมือนเป็นประชาคมหนึ่งต่างหาก มาตลอด โดยเฉพาะในประเทศอิสลาม การแต่งงานระหว่างชนต่างศาสนาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นยาก แม้ในประเทศที่นับถือพุทธศาสนาก็เช่นกัน ทั้งๆ ที่ศาสนาไม่ใช่เครื่องกีดขวางการผสมกลมกลืน และแม้แต่ในเวียดนามที่มีอารยธรรมแบบจีน การมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและการไม่สามารถกลมกลืนกันทางวัฒนธรรมของชาวจีน ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงเรียกชาวจีนว่า **“ยิวแห่งบูรพาทิศ”** ชาวจีนดูถูกอารยธรรมของพวก **“อนารยชนทางใต้”** มากขึ้นหลังการปฏิวัติใน ค.ศ. 1911 และภายหลังชัยชนะของคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1949 ฐานะของประเทศจีนในโลกเข้มแข็งกว่าที่เคยอย่างไม่มีที่เปรียบ ก่อเกิดความภูมิใจในชาติอย่างสูง ความรู้สึกชาตินิยมในหมู่ชาวจีนโพ้นทะเลที่กระพือขึ้นนี้เกิดในสมัยเดียวกับยุคแห่งการปลุกเร้าความรู้สึกชาตินิยมที่เข้มข้นพอกันในประวัติศาสตร์ของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ความขัดแย้งในลัทธิชาตินิยมของทั้ง 2 ฝ่ายก็ยิ่งเข้มข้นอย่างที่สุดจากจุดนี้ พร้อมกับชัยชนะของพวกคอมมิวนิสต์จีน ทุกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างเผ่าละวังการปรากฏตัวของพวกจีน **“แนวที่ห้า”** ที่ซ่อนอยู่ภายในประเทศ

ภาวะตึงเครียดระหว่างชาติ เกิดขึ้นในปลายเดือนมีนาคม ค.ศ. 1945 ขณะที่จอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส รัฐมนตรีต่างประเทศของอเมริกาเรียกร้องให้มีปฏิบัติการร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาเดียนเบียนฟูที่เพลาลงไปเพียงบางส่วนเมื่อที่ประชุมในกรุงเจนีวาประสบความสำเร็จให้มีการหยุดยิงในเวียดนาม ดัลเลส และเซอร์แอนโทนี อีเดน รัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษ แลกเปลี่ยนความร่วมมือกัน เมื่อวันที่ 13 เมษายน ประกาศว่ารัฐบาลของทั้ง 2 ประเทศพร้อมตรวจสอบร่วมกับประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาทางจัดตั้งระบบป้องกันร่วมกัน **“เพื่อเป็นหลักประกันสันติภาพ ความปลอดภัยและเสรีภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแปซิฟิกตะวันตก”** วันต่อมาดัลเลสและบีโดท์ รัฐมนตรีต่างประเทศฝรั่งเศส ก็ออกประกาศที่คล้ายคลึงกันอีกฉบับหนึ่ง เป็นการเริ่มการเจรจาทางการทูต ซึ่งนำไปสู่การลงนามในสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ณ กรุงมะนิลา ในวันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 1954 ชาติที่ร่วมลงนามมีสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ไทยและฟิลิปปินส์ และเพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ จึงร่วมกันจัดตั้ง **องค์การสนธิสัญญาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEATO)** เพื่อปฏิบัติการทั่วไปที่จะต้องคุ้มครองสันติสุข เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนการด้านสมรรถนะของประเทศสมาชิก ที่จะต่อต้านการคุกคามด้วยกำลังทหาร และการบ่อนทำลายที่บงการจากภายนอกประเทศ

จอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส

สนธิสัญญามะนิลา มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1955 มีการจัดตั้งสภารัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศสมาชิกขึ้นโดยจะประชุมกันประจำปีเพื่อตกลงในนโยบายทั่วไป จัดตั้งสภาตัวแทนของประเทศสมาชิกเพื่อดำเนินธุรการประจำวันขององค์การ และจัดตั้งคณะที่ปรึกษาทางการทหารให้รับผิดชอบร่างแผนการต่างๆ เพื่อต่อต้านการรุกรานในเขตที่ได้รับความคุ้มครองจากสนธิสัญญา กรุงเวทฯ ได้รับเลือกเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ ประธานคนแรกคือพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร รัฐมนตรีต่างประเทศของไทย ส่วนเลขาธิการคือนายพจน์ สารสิน อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศ

ประเทศและเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1957 ชาวไทยต้องการให้ตั้งฐานทัพที่ถาวรในดินแดนของประเทศที่ร่วมสนธิสัญญา ฝ่ายชาวฟิลิปปินส์วิจารณ์ว่าสนธิสัญญานี้ไม่มีเขี้ยวเล็บ และต้องการให้องค์การซีโต้จัดการทางด้านกองกำลังทหารเหมือนกับองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO) แต่ดัลเลสคัดค้านข้อเสนอทั้งสองที่เกี่ยวกับการวางกำลังทางด้านยุทธศาสตร์ เพราะเชื่อว่าการป้องกันการรุกรานจากจีนให้ได้ผลที่สุดอยู่ที่กำลังรบที่เข้มแข็งและสามารถเคลื่อนกำลังเข้าโจมตีจุดต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว

ท่าทีของประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่เข้าร่วมในองค์การคือ อินเดีย พม่าและอินโดนีเซียต่างคัดค้านอย่างรุนแรงต่อแผนการนี้ ลังกาปฏิเสธไม่เข้าร่วมประชุมที่กรุงมะนิลา แต่ก็ได้ประกาศความตั้งใจไม่ปฏิเสธความคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ยิ่งกว่านั้นในขณะที่สหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศสเริ่มดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว นายกรัฐมนตรีของพม่า ลังกา อินเดีย อินโดนีเซียและปากีสถานก็ไปประชุมกันที่โคลัมโบเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ในระหว่างกลุ่มประเทศที่เรียกตนเองว่า “มหาอำนาจโคลัมโบ” ปากีสถานเท่านั้นที่เป็นสมาชิกขององค์การซีโต้ ส่วนประเทศอื่นต่างเชื่อว่าสนธิสัญญาทางทหารกลับจะยิ่งเพิ่มอันตรายแก่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเชื่อว่าหลักประกันสันติภาพที่ดีที่สุดคือการดำเนินตามนโยบาย “หลักแห่งความเป็นกลาง” ของเนห์รู ซึ่งนิยามไว้ใน “หลักปรัชญาศีลของการอยู่ร่วมกัน” อันมีชื่อเสียง ที่ทั้งอินเดียและจีนต่างตกลงร่วมกันเมื่อวันที่ 29 เมษายน ค.ศ. 1954 ดังต่อไปนี้

เนห์รู ประธานาธิบดีคนแรกของอินเดีย

- 1) เคารพในดินแดนและอำนาจอธิปไตยซึ่งกันและกัน
- 2) ไม่รุกรานดินแดนซึ่งกันและกัน
- 3) ไม่เข้าไปแทรกแซงในกิจการภายในซึ่งกันและกัน
- 4) มีความเสมอภาค และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 5) อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ผลการประชุมที่โคลัมโบคือคำแถลงการณ์เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม ค.ศ. 1954 ให้ที่ประชุมในปลายเดือนธันวาคมต่อมา ณ เมืองโบกอร์ในชวา วางโครงการจัดประชุมชาติเอเชียและแอฟริกาขึ้นโดยประเทศสมาชิกโคลัมโบเป็นเจ้าภาพ มี 25 ประเทศที่ได้รับเชิญเข้าประชุมร่วมกับ 5 ประเทศเจ้าภาพ ณ เมืองบันดุง ในวันที่ 18 เมษายน ค.ศ. 1955

การประชุมของบรรดาชาติแอฟริกา-เอเชียที่บันดุงนี้ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์โลก เป็นการแสดงให้เห็นถึงความปรารถนาอันแน่วแน่ของบรรดาประเทศเหล่านี้ ในอันที่จะเป็นที่รับฟังในกรณีกิจกรรมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในปัญหาสำคัญเกี่ยวกับสันติภาพและการร่วมมือกัน แต่หลังการประชุมเสร็จลงก็ได้ตั้งคำถามไว้ว่าแท้จริงการประชุมครั้งนั้นบรรลุผลประการใดบ้าง โดยมีแผนจัดประชุมครั้งต่อไป แต่ไม่มีการจัดตั้งองค์การถาวรใดๆ การประชุมอภิปรายมีบรรยากาศที่ไม่จริงจังเล่ากันถึงบรรดาผู้แทนที่เข้าประชุมในทำนองว่า พูดเสียงดังในปัญหาที่พวกตนมิได้มีส่วนรับผิดชอบด้วย

และเสียงค่อยลงเมื่อพูดถึงปัญหาเช่น แคนซเมียร์ เวียดนามและเกาหลี เนื่องจากเป็นปัญหาซึ่งพวกเขาเบื่อหน่ายที่จะรับผิดชอบ¹ ส่วนปัญหาอื่น ๆ เช่นการร่วมมือกับตะวันตกและปัญหาคอมมิวนิสต์ ผู้แทนจะแยกกันโดยเด็ดขาด ไม่มีกลุ่มแอฟริกา-เอเชีย กลุ่มเอเชีย หรือแม้แต่กลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

น้ำใจไมตรีปรากฏขึ้นเด่นชัด โดยเฉพาะที่ท่าเป็นมิตรของนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล ที่สำคัญคือการลงนามในข้อตกลงทั่วไปกับอินโดนีเซีย เกี่ยวกับฐานะความเป็นพลเมืองของชาวจีนในพื้นที่ทะเลและการรับประกันอย่างสุภาพกับรัฐบาลของประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลเหล่านั้นไม่มีเหตุให้ต้องตกใจในเรื่องความมุ่งหมายของจีนต่อประเทศเหล่านั้น ท่าทีของโจวเอินไหลลดความตึงเครียดลงไปได้อย่างเห็นชัด ผู้แทนจำนวนมากแสดงออกถึงความกลัว “ลัทธิอาณานิคม” มากกว่าลัทธิคอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุนี้คำว่า “นโยบายบันดุง” และ “จิตใจแห่งบันดุง” จึงนำมาใช้ในความหมายของการไม่รุกรานและการแก้ปัญหาอย่างสันติระหว่างชาติสมาชิก แม้แต่เห็นรักรู้คิดว่หลังการประชุมบันดุงแล้ว ตนคงรู้สึกกระอักกระอ่วนใจถ้าหากบังกึ่งเหยียบย่ำหลักการทั้ง 5 แน่นนอนที่จีนกำลังเดินหมากให้กำลังใจแก่พวกที่มีความคิดเป็นกลาง ทำให้อิทธิพลพวกนิยมตะวันตกอ่อนลง และเพื่อความสนับสนุนในสหประชาชาติ ตลอดจนส่งเสริมการจัดตั้งรัฐบาลชนิดที่ปูทางไว้ให้คอมมิวนิสต์เข้ายึดครอง ยิ่งกว่านั้นโจวเอินไหลยังแสดงความประหลาดใจที่เห็นบรรดาผู้แทนในที่ประชุมบันดุงมีความกลัวจีนอย่างมาก

การประชุมชาติแอฟริกา-เอเชีย หรือกลุ่มประเทศเป็นกลาง ณ เมืองบันดุง อินโดนีเซีย จีนส่งนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหลไปเป็นตัวแทน และประสบผลสำเร็จในการรุกทางการทูต

อย่างไรก็ตามในไม่ช้า “น้ำใจบันดุง” ก็เริ่มสลายไป หลังการประชุมบันดุง เวียดนามใต้ ไทย มลายูและฟิลิปปินส์ก็ไม่ยินดีรับรองรัฐบาลปักกิ่งเหมือนก่อน การที่จีนยึดครองทิเบตและรุกราล้ำพรมแดนอินเดียน ก่อให้เกิดความหวาดเกรงว่าจีนจะบุกถล่มล้ำเข้ามาตลอดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแม้ว่าจะตกลงกันอย่างเหมาะสมในเรื่องพรมแดนจีน-พม่าได้ในที่สุด แต่พม่าก็ไม่เคยสิ้นความกังวลใจ

ประเทศเอกราชใหม่ทั้งหลายต่างเผชิญปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดจากความด้อยพัฒนาและความยากจน ขาดแคลนเงินทุนและความชำนาญด้านเทคนิค และผลิตผลสำคัญๆ ของประเทศต้องขึ้นอยู่กับตลาดโลก ปัญหาเฉพาะหน้าสำคัญที่ยังแก้ไม่ได้คือภาวะหนี้สินทางการเกษตรและการผลิตที่ได้ผลน้อย ฟิลิปปินส์ประสบปัญหานี้มากกว่าประเทศอื่นๆ รองลงไปคือเวียดนาม บางแห่งอยู่ในสภาวะไล่เลี่ยกัน มีการแสวงหาเงินทุนจำนวนมาก เพราะเงินทุนสำรองภายในประเทศไม่เพียงพอ ผลผลิตและรายได้ประชาชาติต่อหัวซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำเป็นอุปสรรคใหญ่ ค่าใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์เช่นเครื่องประดับและงานรื่นเริงก็มีส่วน การลงทุนระยะยาวเป็นของแปลกสำหรับชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่ มีการคัดค้านการลงทุนของเอกชนต่างชาติกันมาก เพราะชาวเอเชียรู้สึกว่สภาพเศรษฐกิจที่พอเลี้ยงตัวได้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกราช ในกรณีนี้มีความแตกต่างที่น่าสนใจระหว่างพม่าและมลายู ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในมลายูหลังญี่ปุ่นแพ้สงครามเป็นไปอย่างรวดเร็วกว่าพม่า

¹ A. Vanderbosch and Richard A. Butwell, *Southeast Asia among the World Powers*, หน้า 262.

มาตรฐานการครองชีพของมลายูก็สูงกว่าพม่าเช่นกัน มลายูต้อนรับการเข้ามาลงทุนของต่างชาติ ขณะที่พม่ามีนโยบายจำกัดผลประโยชน์ของชาวต่างชาติอย่างเข้มงวด และกีดกันการลงทุนของต่างชาติ

การพัฒนาขั้นพื้นฐานนั้นจำเป็นต้องอาศัยสิ่งต่างๆ เช่น การขนส่ง การชลประทาน ไฟฟ้า การสื่อสารและสาธารณูปโภคอื่นๆ ซึ่งไม่สามารถทำได้ด้วยการลงทุนของเอกชน แนวทางแก้ไขปัญหานี้เหมาะสมเริ่มขึ้นในที่ประชุมนายกรัฐมนตรีของประเทศในเครือจักรภพอังกฤษที่เมืองโคลัมโบ ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1950 เรียกว่า “แผนการโคลัมโบ” อันเป็นการจัดรวมกัน ซึ่งสมาชิกแต่ละประเทศจะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ และเปิดให้แก่ประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกในเครือจักรภพเข้าร่วมด้วย ใน ค.ศ. 1947 มีการตั้งคณะกรรมการเศรษฐกิจสำหรับเอเชียและตะวันออกไกลแห่งสหประชาชาติ กิจกรรมของคณะกรรมการชุดนี้คล้ายกับกิจกรรมของแผนการโคลัมโบแต่กว้างกว่า ครอบคลุมทั้งด้านเกษตรกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรม การควบคุมอุทกภัยและทรัพยากรทางน้ำ การพาณิชย์และการคลัง การให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิค การค้นคว้าวิจัย สถิติและการขนส่งภายใน แต่ปัจจัยทางด้านการเงินมีจำกัด เพราะขึ้นอยู่กับเงินช่วยเหลือที่ให้ตามสมัครใจของบรรดาประเทศสมาชิก และสหรัฐอเมริกาซึ่งจัดว่าเป็นประเทศสมาชิกที่มั่งคั่งที่สุดของสหประชาชาติก็กลับขอให้ความช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาลเพียง 2 ฝ่าย มากกว่าที่จะไปทำกันหลายฝ่ายโดยผ่านสหประชาชาติ

สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือโดยตรงมากกว่าให้ผ่านสหประชาชาติหลายเท่า โดยถือว่าเป็นเครื่องมือของนโยบายแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเครื่องมือทำสงครามเย็นต่อต้านค่ายคอมมิวนิสต์ เงื่อนไขความช่วยเหลือของอเมริกาได้รับความผูกพันด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือได้รับการตอบแทนทางยุทธศาสตร์จากประเทศที่รับผลประโยชน์ รัฐบาลของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงเห็นว่าการช่วยเหลือนี้อาจเป็นปัจจัยให้อเมริกาแทรกแซงกิจการภายในประเทศของตนได้ ที่จริงแล้วรัฐสภาอเมริกันก็มุ่งให้ความช่วยเหลือทางทหารมากกว่าทางเศรษฐกิจ นโยบายของรัฐสภาอเมริกันก็คือ สร้างปราการทางทหารไว้ต่อต้านการรุกรานของคอมมิวนิสต์นานาชาติ ด้วยเหตุนี้ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงชอบโครงการให้เงินทุนช่วยเหลือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ทำกันหลายฝ่ายมากกว่าความช่วยเหลือของอเมริกา สำหรับโครงการที่เหมาะสมจะช่วยเหลือโดยให้เงินทุนกู้ยืม ก็มีธนาคารนานาชาติเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา แต่กำลังของธนาคารมีจำกัด และความต้องการเงินทุนของประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายนั้นมีมากจนใน ค.ศ. 1955 ต้องจัดตั้งบริษัทเงินทุนนานาชาติขึ้นให้เข้าร่วมกิจการกับธนาคาร เพื่อจัดหาเงินทุนกู้ยืมให้กับการลงทุนของเอกชนในประเทศเหล่านั้น ในที่สุดหลังจากรื้ออยู่หลายปี จึงได้จัดตั้งองค์การ SUNFED หรือกองทุนพิเศษของสหประชาชาติเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นใน ค.ศ. 1958 เพื่อจัดหาเงินช่วยเหลือและเงินทุนกู้ยืมระยะยาวดอกเบี้ยต่ำสำหรับโครงการพัฒนาที่จำเป็นเช่น โรงพยาบาล โรงเรียนและถนนหนทาง ซึ่งเป็นโครงการที่ไม่มีผลกำไร

ความช่วยเหลือนั้นยังมาจากทางอื่นด้วยเช่นกัน กล่าวคือเมื่อสิ้นสุดระยะแห่งความมั่งคั่งอย่างไม่เคยมีมาก่อนซึ่งเกิดจากความตึงเครียดตึงเครียด ยางและข้าว ระหว่างเกิดสงครามเกาหลีนั้น รัฐบาลของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตกอยู่ใต้อาณัติบีบคั้นให้ต้องค้าขายกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ประจวบกับเวลานั้นฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ปฏิเสธลัทธิสตาลิน หันมาลดการใช้กำลังและดำเนินนโยบายแข่งขันกับมหาอำนาจตะวันตก โดยจัดหาความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศล่าหลังทั้งหลาย

ข. เวียดนาม กัมพูชา และลาว

การที่อเมริกายอมรับรองเวียดนาม กัมพูชาและลาว ในฐานะ “ประเทศเอกราชภายในสหภาพฝรั่งเศส” เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1950 ทำให้ต้องแบกรับภาระดำเนินการต่อสู้กับพวกเวียดนามที่มากขึ้นทุกที แม้ฝรั่งเศสจะประกาศอย่างเปิดเผยว่าไม่เหลืออำนาจในการบริหารแล้ว แต่ความจริงอำนาจไม่ได้เปลี่ยนมืออย่างแท้จริง¹ ที่จริงฝรั่งเศสเองกลับยืนยันว่าอเมริกาไม่ควรให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ประเทศเหล่านั้น โดยเหตุนี้สหรัฐอเมริกาจึงอยู่ในสถานะที่ไม่สะดวก เพราะต้องมาสนับสนุนสงครามอาณานิคมของฝรั่งเศส และกำลังหนุนฝ่ายที่เสียเปรียบอย่างแน่นอน เพราะการนำจักรพรรดิมาโต้กลับ มาเพื่อให้เป็นที่รวมความรู้สึกชาตินิยมนั้นไม่มีทางจะแข่งกับโฮจิมินห์ได้ พวกชาตินิยมต้องการรัฐบาลที่เป็นอิสระแม้จะมีคอมมิวนิสต์เป็นผู้นำ มากกว่ารัฐบาลที่ไม่มีอิสระอย่างแท้จริง จากผลการประชุมเปา ซึ่งมีขึ้นระหว่างวันที่ 27 มิถุนายน ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1950 รัฐสมทบได้ทำข้อตกลงกับฝรั่งเศส มีใจความในเอกสารว่าให้รัฐเหล่านั้นได้รับ “สิทธิในอำนาจอธิปไตย”² แต่เพราะขาดบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมและขาดช่างเทคนิค ทำให้รัฐสมทบบยังคงอยู่ในกำมือของฝรั่งเศสและองค์กรกลางของสหภาพ ตำแหน่งประธานสภาสูงและสมาชิกยังคงอยู่กับฝรั่งเศส ซึ่งดำเนินงานในทางป้องกันไม่ให้อำนาจหลุดจากการควบคุม

ขณะยังอยู่ในสมัยการประชุมนั้น ฝรั่งเศสประสบความสำเร็จครั้งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยผลงมาในสงครามอาณานิคม ชัยชนะของคอมมิวนิสต์จีนทำให้เวียดนามสามารถเปลี่ยนยุทธวิธีจากการรบแบบกองโจร เป็นการรบที่มีการเคลื่อนทัพและเข้าโจมตีกองทหารฝรั่งเศสเป็นระยะๆ ในแคว้นตั้งเกีย ทำให้ผู้บัญชาการสูงสุดของฝรั่งเศสตัดสินใจผิดพลาดด้วยการมุ่งป้องกันบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากน้ำแดง และถอนทหารจากเขตเทือกเขาทางเหนือ ในวันที่ 3-7 ตุลาคม ค.ศ. 1950 ขณะที่ทหารฝรั่งเศสกำลังปฏิบัติการตามคำสั่งที่ให้ล่าถอยไปทางใต้สู่เมืองหล่งเซิน พวกเวียดนามก็เข้ายึดบ้อมกาวบั้ง นับเป็นความพ่ายแพ้ครั้งสำคัญ เมืองหล่งเซินคุมเส้นทางสำคัญเข้าสู่ประเทศจีน ฝรั่งเศสก็ต้องอพยพออกเป็นอันดับต่อไป เป็นการถอนกำลังอย่างเร่งรีบจนต้องทิ้งเสบียงอาหารและยุทธภัณฑ์ต่างๆ ไว้เบื้องหลัง ต่อจากนั้นก็มีการล่าถอยติดต่อกันมา ทำให้พวกเวียดนามเข้ายึดครองพรมแดนจีนจากเมืองมงเคย์ ตามชายฝั่งทะเลไปจนถึงเขตพรมแดนลาว ถึงกับเตรียมการอพยพออกจากซานออย แต่นายพลจูองมาถึงที่นั่นก่อน ได้ช่วยระงับความตื่นตระหนกลง

ขวัญของฝรั่งเศสดีขึ้นเมื่อนายพลชอง เดอลาเทรอ เดอทาสซิงจี้ ได้รับแต่งตั้งเป็นข้าหลวงใหญ่ทั่วไปในเดือนธันวาคม นายพลผู้นี้มีชื่อเสียงจากการเป็นผู้บัญชาการกองพลที่หนึ่งของฝรั่งเศสที่ปลดปล่อยภาคตะวันออกของฝรั่งเศสให้หลุดพ้นจากเยอรมัน ในปีใหม่กองทหารฝรั่งเศสได้ชัยชนะในการรบที่วินห์เยินห์และดองเทรียว และขับไล่กำลังทหารของนายพลเกียบกลับฐานทัพที่เวียดบั๊ก แต่ยุทธวิธีของฝรั่งเศสยังคงตกเป็นฝ่ายรับอยู่ มีการตั้งแนวป้องกันเขตสันดอนขึ้นใหม่จากอ่าวลองไปสู่วินห์เยินห์ ครอบคลุมเส้นทางบุกจากจีน แต่การสูญเสียอำนาจควบคุมพรมแดนจีนหมายถึงการล่าถอยอาวุธยุทธ

¹ Donald Lancaster, *The Emancipation of French Indo-China*, 1961, หน้า 205-6.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 213.

ปัจจัยอื่นจากจีนจะรวดเร็วขึ้น ด้วยเหตุนี้ขณะที่ฝรั่งเศสกระจายกำลังออกไปตามจุดต่างๆ หลายร้อยจุด พวกเวียดนามก็สร้างกองทหารประจำการขึ้นพร้อมจะขยายการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามช่วงระยะหนึ่ง การโจมตีของเวียดนามก็ถูกตีแตกกลับไป และในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1951 “เลอ รัว จอง” ก็ได้ใช้แผนการป้องกันใหม่ขึ้นแรกด้วยการเข้ายึดหัวบ่บั้นท์ บนฝั่งแม่น้ำดำ อันเป็นศูนย์กลางการคมนาคมที่สำคัญของเวียดนาม แต่ไม่ได้หมายความว่ามีการเปลี่ยนยุทธวิธีที่ต้องตกเป็นฝ่ายตั้งรับ อันทำให้ผู้คนจำนวนมากต้องถูกตรึงอยู่อย่างไร้สมรรถภาพ และละทิ้งพรมแดนจีนให้เป็นทางผ่านที่พวกเวียดนามจะได้รับความช่วยเหลืออย่างกว้างขวางในทันทีที่มีการเจรจาสงบศึกในสงครามเกาหลี ดังนั้นการตายชนิดที่ยังไม่ถึงเวลาอันควรของเดอลาทเทรอในสถานรักษาคนป่วยที่กรุงปารีส ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1952 จึงมีผลกระทบต่อชะตากรรมของฝรั่งเศสในการสู้รบที่แคว้นตั้งเกี่ยวเพียงเล็กน้อย การถูกบังคับให้อพยพจากหัวบ่บั้นท์หลังจากนั้นไม่นาน อาจเกิดขึ้นอยู่แล้วไม่ว่ากรณีใด อีกทางหนึ่งเดอลาทเทรอก็ช่วยจัดตั้งกองทัพแห่งชาติเวียดนามซึ่งได้เริ่มเป็นรูปเป็นร่างบ้างแล้วก่อนที่จะมาถึง เพียงแต่ต้องการอุปกรณ์ต่างๆ อย่างเร่งด่วน ความช่วยเหลือสำหรับกองทัพที่เดอลาทเทรอได้รับเพิ่มขึ้นจากอูซิงตันนั้น มิได้เป็นงานเล็กที่สุดของเขาในการต่อต้านเวียดนาม การบีบบังคับจากกรุงวอชิงตันในระหว่าง ค.ศ. 1952 ทำให้มีกำลังทหารเข้าประจำในกองทัพแห่งชาติเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะเป็นทหารที่เกณฑ์มา และได้รับการฝึกอย่างเร่งรีบไม่มีสมรรถภาพในการปฏิบัติการต่อต้านพวกเวียดนามในภาคใต้ และยังคงถูกใช้แบ่งเบาภาระทหารฝรั่งเศสในแคว้นตั้งเกี่ยวอีก

นายพลโวเหงียนเกียบ ผู้ได้รับแต่งตั้งจากประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ให้บัญชาการทหารและการรบกับฝรั่งเศส และได้รับชัยชนะเด็ดขาดในสงครามเวียดนามฟู (เมืองแถน) เมื่อ 7 พฤษภาคม ค.ศ. 1954

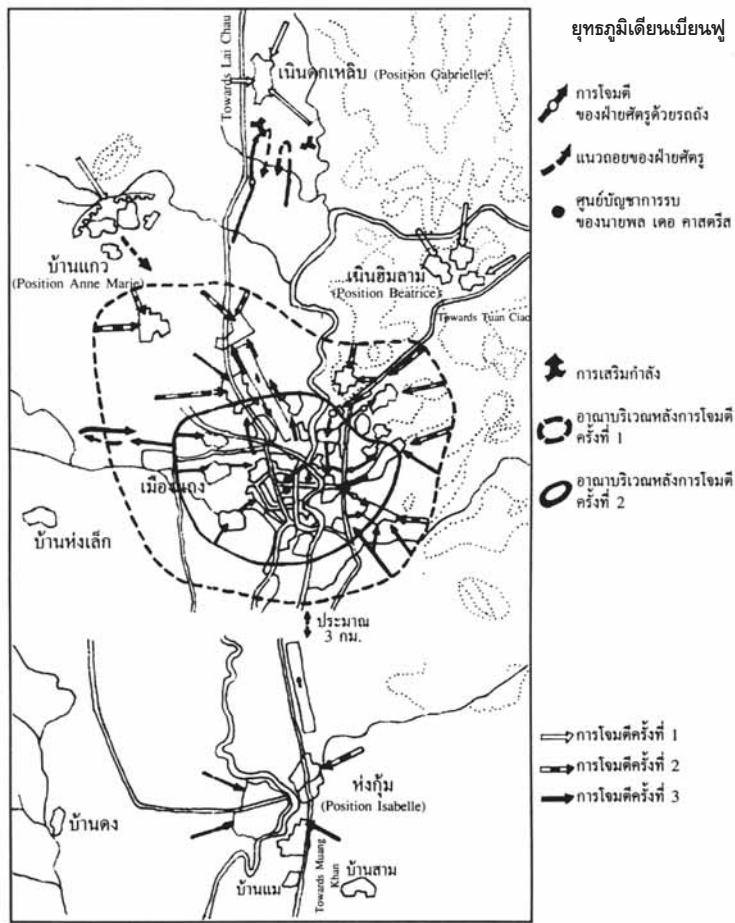
ระหว่าง ค.ศ. 1952 กำลังฝ่ายเวียดนามภายใต้บังคับบัญชาของนายพลโวเหงียนเกียบ ได้เตรียมการสู้รบในฤดูหนาว การรบเริ่มขึ้นในเดือนตุลาคม ด้วยการบุกอย่างรวดเร็วเข้าสู่ไลเซาบนฝั่งแม่น้ำดำ ต่อมาในเดือนพฤศจิกายนเวียดนามก็เข้ายึดเตียนเบียนฟูและบุกต่อไปเพื่อข้ามพรมแดนลาวในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1953 เวียดนามส่งกำลังเข้าโจมตีหลวงพระบางแต่ล้มเหลว แต่ก็เป็นที่แน่ชัดว่าพวกนั้นตั้งใจที่จะเข้าโจมตีซ้ำอีกภายหลัง กำลังหน่วยอื่นๆ ก็เข้าคุกคามอันหนา ในขณะที่การเข้าล้อมบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมในตั้งเกี่ยวก้าวเดินไปกำลังทหารฝรั่งเศสสามารถต้านทานการเคลื่อนไหวของพวกเวียดนามโดยครองน่านฟ้าไว้ได้ แต่โดยปกติแล้วดินแดนที่แย่งชิงกันในที่สุดมักจะตกอยู่

ภายใต้การครอบครองที่เข้มแข็งของฝ่ายเวียดนาม เพราะว่ากำลังของสหภาพฝรั่งเศสถูกจำกัดเขตให้อยู่เฉพาะในค่ายและตามป้อมปราการต่างๆ

ดูเหมือนฝรั่งเศสไม่มีหวังจะชนะเลย ความจริงมติมหาชนในฝรั่งเศสก็หันมาต่อต้านสงครามที่นองเลือดและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายนี้ หน่วยสูงสุดเสนอให้ “หาทางออกอย่างมีเกียรติ” ที่พอจะเป็นไปได้

โดยวิธีเจรจา อีกประการหนึ่งเมื่อถึง ค.ศ. 1953 สหรัฐฯ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทำสงครามของกองทัพฝรั่งเศสถึงร้อยละ 80 จึงเมื่อนายทูตยุทธวิธีการรบแบบตั้งรับของฝรั่งเศส สถานการณ์ดังกล่าวคือ ภูมิหลังของ “แผนการนาแวร์” ที่ฝรั่งเศสใช้เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม ค.ศ. 1953 นายพลเฮนรี นาแวร์ ผู้ร่างแผนการได้รับมอบหมายให้หา “ทางออก” ที่ทั้งฝรั่งเศสและอเมริกากำลังปรารถนาอย่างที่สุด

แผนการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางทหาร โดยอาศัยความช่วยเหลือจำนวนมากจากอเมริกา และมุ่งจำกัดวงเวียดมินห์ด้วยยุทธวิธีตั้งรับไปจนกว่าจะสามารถใช้ยุทธวิธีรุกได้ โดยพยายามดำเนินการให้สำเร็จพอที่จะบีบให้เวียดมินห์ต้องเจรจาด้วยภายใน ค.ศ. 1955 ปฏิบัติการซึ่งทำลายแผนการนั้นเกิดจากการที่ทหารฝรั่งเศสเข้าป้องกันการโจมตีลาวในปลายเดือนธันวาคม ค.ศ. 1953 นายพลเกือบทำการทำหายและรวบรวมกำลังทั้งหมดล้อมทำลาย “ฐานทัพอากาศ” อันทร่งพลังที่นาแวร์สร้างที่เตียนเบียนฟู ไกล้มณฑลพงสาลีของลาว ในที่สุดนายพลเกือบก็ทำสำเร็จในวันที่ 7 พฤษภาคม ค.ศ. 1954 หลังจากสู้รบกันอยู่หลายเดือน ทั่วโลกเฝ้าฟังข่าวอย่างตั้งใจ นายพลเกือบได้แสดงความสามารถเหนือนาแวร์ โดยตีทัพฝรั่งเศสที่อาจเข้าช่วยทหารที่ถูกล้อมอยู่นั้นแตกกระจายไป และนายพลเกือบก็ใช้กองทัพกรมกรุลจำนวนมากเตรียมการต่างๆ เพื่อป้องกันการโจมตีทางอากาศของฝรั่งเศส

ในประเทศฝรั่งเศสตั้งแต่ระดับรัฐมนตรีลงไป ออกความเห็นให้คำแนะนำต่างๆ กัน ล้วนเป็นการกดดันให้มีการสงบศึกขึ้น จากความจริงข้อนี้และจากข้อตกลงเมื่อวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1954 ของรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา รัสเซีย อังกฤษและฝรั่งเศส ที่ให้เชิญจีนคอมมิวนิสต์มาประชุมเกี่ยวกับตะวันออกไกลในเดือนเมษายนต่อมา หนุ่ยให้นายพลเกือบกล้าเสี่ยงต่อทุกสิ่งเพื่อชัยชนะอันยิ่งใหญ่ครั้งนี้

ระยะนี้เริ่มมีความอ่อนไหวมากขึ้น จากการที่กำลังทหารอเมริกันมาถึงชายฝั่งอินโดจีน และการที่ดัลเลสพูดเป็นนัยว่าอาจจะใช้ระเบิดปรมาณู เคาระหัดที่อังกฤษยืนยันที่จะต่อต้านการแทรกแซงของพันธมิตรและเห็นชอบให้มีการเจรจา ทำให้อันตรายในระยะนั้นผ่านพ้นไป วันที่ 23 เมษายนมีการประชุมที่เจนีวา และสามารถทำข้อตกลงสงบศึกในวันที่ 21 กรกฎาคม ครอบคลุมทั้งเวียดนาม ลาว และเขมร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนานาชาติเพื่อควบคุมการหยุดยิงและสงบศึก ประกอบด้วยผู้แทนจากอินเดีย แคนาดาและโปแลนด์ เวียดนามถูกแบ่งตามลำแม่น้ำเบนไฮตรงเส้นขนานที่ 17 ใกล้กำแพงทองหวั่งที่สร้างขึ้นใน ค.ศ. 1631 เพื่อป้องกันอาณาจักรของตระกูลเหงียนให้พ้นจาก “เจ้าแห่งภาคเหนือ” เหนือเส้นขนานขึ้นไปอยู่ภายใต้ “สาธารณรัฐประชาธิปไตยแห่งเวียดนาม” คือพวกเวียดนามใต้ ใต้เส้นขนานลงมาอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลที่เข้มงวดโดยมีอดีตรัฐมนตรีเป็นประมุข เป็นการจัดการชั่วคราวก่อนที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อรวมเวียดนาม ซึ่งจะจัดใหม่ขึ้นทั้ง 2 ภาคในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1956 ภายใต้การควบคุมของนานาชาติ กองกำลังเวียดนามใต้จะต้องถอนทหารออกจากเวียดนามภาคใต้และภาคกลาง กัมพูชาและลาว ภายในระยะเวลาที่ได้ตกลงกัน ในทำนองเดียวกันกำลังทัพของสหภาพฝรั่งเศสก็ต้องถอนทหารออกจากเวียดนามเหนือ กัมพูชาและลาว แต่ฝรั่งเศสอาจจะคงผู้ฝึกอบรมจำนวนหนึ่งไว้ในลาวเพื่อช่วยฝึกกองทัพแห่งชาติ และยังคงใช้ฐานทัพบกทั้ง 2 แห่งที่นั่นได้¹

ข้อตกลงเจนีวาได้วางพื้นฐานเอกราชของประเทศที่ถูกเรียกต่อมาว่า “รัฐสมทบ” คือ เวียดนามใต้ กัมพูชาและลาว การเจรจาต่อมาที่จัดขึ้นที่กรุงปารีส มีจุดประสงค์ที่จะให้เอกราชทางการคลังและเศรษฐกิจอย่างสมบูรณ์ ฝรั่งเศสไม่เคยเต็มใจจะให้เอกราชที่แท้จริง แต่ “วางเท้าของตนไว้ตรงทางเข้า” ด้วยความหวังที่จะรื้อฟื้นการครอบครองของตนขึ้นใหม่² ปลาย ค.ศ. 1953 หลังจากที่นายกรัฐมนตรีลาเนี่ยลยื่นข้อเสนอให้เอกราชแก่รัฐสมทบโดย “สมบูรณ์” กษัตริย์นโรดมสีหนุแห่งกัมพูชา ได้เจรจาทำความเข้าใจว่าด้วยความเป็นเอกราช และอาณาจักรลาวได้ทำสนธิสัญญา “เป็นมิตรและเป็นภาคี” ซึ่งฝรั่งเศสยอมรับอาณาจักรลาวในฐานะ “รัฐที่มีเอกราชและอำนาจอธิปไตยอย่างเต็มที่” ยิ่งกว่านั้นในวันที่ 28 เมษายน ค.ศ. 1954 หลังจากเริ่มการประชุมเจนีวา ฝรั่งเศสและจักรพรรดิเบ๋าได้ได้ประกาศร่วมกันให้เวียดนามใต้ “เอกราชทั้งหมด” แต่ข้อตกลงและคำประกาศเหล่านั้นสามารถจะหลีกเลี่ยงได้ หากมีสถานการณ์ที่เข้าข้างฝรั่งเศสเกิดขึ้น ผลของนโยบายของฝรั่งเศสต่อเวียดนามก็คือขับไล่พวกเป็นกลางที่ไม่ได้เป็นคอมมิวนิสต์ให้พ้นจากตำแหน่งต่างๆ ที่มีอิทธิพลในขบวนการชาตินิยม จนภาคเหนือกลายเป็นเขตที่คอมมิวนิสต์เข้าครอบครอง ในขณะที่ภาคใต้กำลังแสวงหาเอกราชนอกสหภาพฝรั่งเศส ลาวซึ่งเป็นพวกนิยมฝรั่งเศสมากที่สุดในบรรดารัฐสมทบ ได้แก้ไขรัฐธรรมนูญหลังจากการประชุมเจนีวา เพื่อยกเลิกการเกี่ยวข้องกับสหภาพฝรั่งเศส แม้ว่าจะยังส่งผู้แทนมาประชุมอยู่ กัมพูชากลับตรงกันข้าม ภายใต้ความเป็นผู้นำชาตินิยมที่เข้มแข็งของกษัตริย์นโรดม ได้เลิกเป็นภาคีกับฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการ

ในวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 1955 ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในรัฐธรรมนูญว่า “กัมพูชาประเทศที่เป็นเอกราชและมีอำนาจอธิปไตย” แทนข้อความที่ว่า “กัมพูชาประเทศที่มีการปกครองตัวเองรวมอยู่ในสหภาพฝรั่งเศสในฐานะเป็นรัฐสมทบ”

ข้อตกลงเงินว่าทำโดยข้ามหน้ารัฐบาลที่ไซ่ง่อนซึ่งคัดค้านการแบ่งประเทศอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ทางไซ่ง่อนจึงสามารถหลีกเลี่ยงข้อความที่บ่งไว้ให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1956 การดำเนินงานเป็นขั้นๆ เพื่อปลดปล่อยเวียดนามใต้ให้พ้นจากการควบคุมของฝรั่งเศส ไม่อาจนำมากล่าวถึงได้อย่างละเอียดในที่นี้ รัฐบาลที่ไซ่ง่อนวางเงื่อนไขของการเปลี่ยนตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ทั่วไปฝรั่งเศสเป็น “เอกอัครราชทูต” และยกเลิกข้อตกลงกับฝรั่งเศสว่าด้วยเงินตราและการคลัง เปลี่ยนเงินเปียสให้อยู่ในตระกูลเงินเหรียญ จัดการให้ถอนกำลังออกไปและเปิดช่องทางให้ความช่วยเหลือของอเมริกามาสู่ไซ่ง่อนโดยตรงแทนที่จะผ่านปารีส และท้ายที่สุดได้ยกเลิกอำนาจของจักรพรรดิเบ๋าได้ และประกาศตั้งสาธารณรัฐเวียดนามในวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ. 1955 ภายหลังการลงประชามติ ซึ่ง “ผลที่ออกมามันสุดท้ายเกินความคาดหมาย โดยคะแนนเสียงในบางแห่งมีเกินจำนวนของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในทะเบียนการเลือกตั้ง”³

พระบรมฉายาลักษณ์ของจักรพรรดิเบ๋าได้ ถูกทำลายในที่ประชุมประชามติของชุมชนเวียดนามใต้ โดยโงดinhเดียม ประกาศยกเลิกระบบจักรพรรดิและประกาศแต่งตั้งตนเองเป็นประธานาธิบดีเวียดนามเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ. 1955 ทั้งนี้เป็นการดำเนินการตามคำแนะนำของที่ปรึกษาชาวอเมริกัน

จักรพรรดิเบ๋าได้เป็นบุคคลที่ไม่มีความเป็นผู้นำชาติ ประธานาธิบดีโงดinhเดียมได้รับการแต่งตั้งแทนในฐานะผู้กู้ชาติ เบ๋าได้เลือกโงดinhเดียมเป็นนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลไซ่ง่อนเพราะเขายืนยันเรียกร้องเอกราชอย่างมั่นคง โงดinhเดียมเป็นคาทอลิก และดูเป็นชาวฝรั่งเศสมากกว่าจะเป็นชาวเวียดนาม ทั้งในด้านการศึกษาและทำทาง โงดinhเดียมไม่มีผู้สนับสนุนภายในประเทศ ขาดประสบการณ์ด้านการปกครอง และแสดงความสามารถในฐานะผู้นำน้อยมาก สิ่งที่ทำให้เขาอยู่ในอำนาจได้คือการสนับสนุนของอเมริกา ชาวอเมริกันมองโงดinhเดียมในฐานะเป็นบุคคลที่ซื่อตรงและเชื่อมั่นได้ว่าเป็นผู้ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุนี้โงดinhเดียมจึงสามารถเอาชนะคู่แข่งทั้งหลายได้และตั้งระบบเผด็จการขึ้น ฝ่ายปรปักษ์ของเขาล้วนแต่น่าเกรงขามทั้งสิ้น กองทัพบกภายใต้บังคับบัญชาของพลตรีเหงียนวันฮินห์ก็เป็นอิสระ และนายพลฮินห์ก็มีเบ๋าได้หนุนหลังอยู่ เลอวันเวียน นายพลอีกคนหนึ่งก็เป็นหัวหน้าของพวกบินห์ชวน อันเป็นองค์กรการกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งควบคุมกิจการตำรวจและกลุ่มอันธพาลทั้งหลายของไซ่ง่อน นอกจากนี้ก็ยังมีพวกกลุ่มนิกายกึ่งศาสนา กึ่งการเมืองอีก 2 กลุ่ม คือกลุ่มก่าวไต่ ที่รวมความเชื่อศาสนาต่างๆ ไว้ด้วยกัน และกลุ่มหัวเห่า อันเป็นกลุ่มปฏิรูปของพวกพุทธศาสนิกชน ทั้ง 2 กลุ่มนี้ต่าง

¹ Lancaster, *The Emancipation of French Indo-China*, หน้า 338-41. ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการตกลงสงบศึก.

² A. Vanderbosch and R. Butwell, *Southeast Asia*, 1957, หน้า 118.

³ Lancaster, *เรื่องเดิม*, หน้า 118.

ก็มีกองทหารส่วนตัว ควบคุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้มองเห็นภาพได้อย่างสมบูรณ์ การที่เวียดนามห์ถอนทหารขึ้นไปทางเหนือของเส้นขนานที่ 17 ก็ได้ละทิ้งหน่วยต่างๆ ทางการเมืองไว้เบื้องหลังเป็นจำนวนมาก เพื่อทำงานให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างลับๆ ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้ลี้ภัยจำนวนมากหนีแสนจากตั้งเคียงหลังไหลลงมาทางใต้

เรื่องราวการต่อสู้เพื่อครองอำนาจของโง่ดินห์เดียมไม่อาจนำมากล่าวไว้ ไม่ว่าใครก็ตาม ไม่อาจจะสกัดกันคอมมิวนิสต์ไม่ให้หลังไหลเข้ามาทางใต้ได้โดยปราศจากการช่วยเหลืออย่างจริงจังของสหรัฐฯ อย่างไรก็ตามการให้ความสำคัญทางการเมืองและการทหาร เป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปทางเศรษฐกิจและสังคม ประชากรส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตอยู่ในระดับที่เกือบจะอดอยาก รัฐบาลไม่สามารถจะจัดการปัญหาระบบเจ้าที่ดินและการปฏิรูปที่ดินได้อย่างจริงจัง เพราะกลัวว่าชนชั้นผู้นำที่ร่ำรวยจะหันมาเป็นปรปักษ์กับรัฐบาล ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของอเมริกาช่วยทดแทนงบประมาณขาดดุลประจำปีที่น่าไปใช้ในการจัดการตั้งถิ่นฐานใหม่ให้แก่ผู้ลี้ภัย การจัดตั้งหน่วยทหารขนาดใหญ่และค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการปฏิสังขรณ์ระบบการคมนาคมที่เสียหายอย่างหนัก แต่การช่วยเหลือดำเนินไปแบบปีต่อปี รัฐบาลต้องหาช่องทางลดการพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างชาติและหาเงินสำหรับลงทุน มีการประกาศโครงการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะ 5 ปีขึ้นใน ค.ศ. 1957 แต่อุตสาหกรรมท้องถิ่นยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่สินค้าเข้าจึงเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคส่วนมาก ถึงกระนั้นก็มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจซึ่งเห็นได้จากจำนวนผลิตผลของสิ่งทอที่เพิ่มขึ้น พัฒนาการทำเหมืองถ่านหิน และแผนการที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดตั้งถิ่นฐานใหม่ในเขตที่ราบสูง รวมทั้งการจัดกลุ่มหมู่บ้านต่างๆ เข้าเป็น “หมู่บ้านห้องทุ่ง” เพื่อคุ้มครองพวกชาวนาจากการถูกโจมตี การดำเนินงานด้านสาธารณสุขในท้องถิ่น การจัดหาโรงเรียนเพิ่ม และการตั้งมหาวิทยาลัยแห่งใหม่ขึ้นที่เมืองเว้ ล้วนเป็นสัญลักษณ์ของความก้าวหน้าขั้นต่อไป

รัฐธรรมนูญของเวียดนามใต้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ. 1956 แต่เพื่อความปลอดภัยส่วนใหญ่จึงยังไม่ได้นำมาปฏิบัติ และการปกครองของประธานาธิบดีโดยคำสั่งของฝ่ายบริหารจึงยังเป็นหลักปฏิบัติประจำวันอยู่ การปกครองแบบเอกาธิปไตยนี้ดำเนินไปพร้อมกับระบบเกื้อหนุนญาติมิตรระบบเลือกที่รักมักที่ชัง ฉ้อราษฎร์บังหลวงและขาดการกระจายอำนาจ การบริหารยังคงไร้ประสิทธิภาพขวัญของข้าราชการพลเรือนก็ตกต่ำ ฝ่ายเวียดนามมุ่งทำให้โง่ดินห์เดียมไม่อาจดำเนินการใดๆ ไม่ว่าด้วยการโจมตีพวกผู้นำระดับท้องถิ่น ช่มชู้ชาวนาและโฆษณาชวนเชื่อเป็นปรปักษ์ต่อ “รัฐบาลจักรวรรดินิยมอเมริกาในเวียดนามใต้” ในปลายทศวรรษที่ 1950 ก็เป็นที่ประจักษ์ว่าการใช้สันติวิธีไม่อาจล้มรัฐบาลได้ด้วยเหตุนี้ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1960 จึงมีการตั้ง “แนวร่วมเพื่อการปลดปล่อยภาคใต้” ขึ้นที่ฮานอยและเตรียมปฏิบัติการทางทหาร “เมื่อถึงเวลาที่เหมาะ”¹

รัฐบาลเวียดนามห์ทางเหนืออยู่ในสถานะที่เข้มแข็งกว่ามาก ควบคุมบ้านเมืองของตนเองมาหลายปีก่อนที่ประชุมเจเนวาจะรับรองสถานภาพตามกฎหมาย ทั้งยังชนะสงคราม และในฐานะที่เป็นแนวหน้าของประชาชาติในการต่อต้านการครอบครองของต่างชาติ จึงได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากประชาชน ทั้งยังสามารถบังคับใช้ระเบียบวินัยที่เข้มงวดกว่าเช่น การปันส่วนและจัดสรรที่ดินได้ดีกว่าโง่ดินห์เดียม อย่างไรก็ตามรัฐบาลเวียดนามห์ก็มีปัญหาอยู่หลายอย่าง เขตดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแดงที่มีประชากรคับคั่งขณะนี้ถูกตัดขาดจากอู่ข้าวของโคจิ้นจิ้น ซึ่งได้เคยพึ่งพาได้อาหารมาเพิ่มด้วยปริมาณข้าว

มากกว่า 100,000 ตันทุก ๆ ปีเพื่อทดแทนการผลิตที่ไม่เพียงพอของตน ระบบชลประทานส่วนใหญ่ได้รับความเสียหายจากผลของสงคราม เกิดความเสียหายอย่างมากแก่เหมืองแร่และโรงงานอุตสาหกรรม และขาดแคลนช่างฝีมือที่ได้รับการฝึกด้านอุตสาหกรรม เหมือนกับทางภาคใต้ที่ระบบขนส่งได้รับความเสียหายเกือบจะทั้งหมด เพียงแค่วิกฤตจากการขาดแคลนข้าวอย่างเดียว รัฐบาลของโฮจิมินห์ก็อาจจะล้มไปแล้ว ถ้าไม่ได้เงินกู้ยืมจากรัสเซียเพื่อนำมาซื้อข้าวจากพม่าได้ทันการ ดังนั้นแผนการระยะแรกของรัฐบาลนี้จึงมุ่งเพิ่มผลผลิตข้าว แต่ก็มุ่งทางด้านความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมด้วย และจากการมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัสเซียและจีน ทำให้รัฐบาลโฮจิมินห์ได้รับเงินกู้ยืมเพื่อการอุตสาหกรรมในระยะยาว

ความพยายามของเวียดนามที่จะช่วยเวียดนามเหนือให้พ้นภัยพิบัติทางเศรษฐกิจ กลับทำให้พวกเวียดนามที่ไม่เป็นที่นิยมของประชาชนซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นคอมมิวนิสต์ และไม่พอใจอย่างมากต่อความพยายามจัดระบบเกษตรกรรมแบบนารวม และการเกณฑ์แรงงานสำหรับการปฏิสังขรณ์ เพราะไม่ได้มุ่งจับเฉพาะเจ้าของที่ดินรายใหญ่ๆ แต่รวมถึงเจ้าของที่เล็กๆ ด้วย การจลาจลที่แหงฮานในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1956 แสดงให้เห็นว่าประชาชนไม่พอใจมากเพียงใด และความยุ่งยากทั้งหลายก็ได้ขยายตัวไปยังมณฑลอื่นๆ ด้วย อย่างไรก็ตามการปราบจลาจลเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ถึงกระนั้นก็เป็นที่ยอมรับว่ามีการดำเนินงานผิดพลาด ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงได้บ่งถึงสิทธิของประชาชนกับอำนาจสมทบของสภาไว้ เมื่อกลาง ค.ศ. 1956 มีการจัดสรรที่ดิน 2 ล้านเอเคอร์ให้แก่ 2,200,000 ครอบครัว ในปีต่อมามีการรอดออ้างว่าการผลิตข้าวเพื่อให้พอเลี้ยงตัวเองได้นั้นได้บรรลุผลสมความมุ่งหมายแล้ว หลังจากนั้นการทำนารวมก็กลายเป็นจุดหมายสำคัญ และริเริ่มโครงการ 3 ปีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายใน ค.ศ. 1958 พร้อมกันนี้คณะกรรมการกำหนดนโยบายของรัฐก็ประกาศแผนการอย่างกว้างขวางในการที่จะขยายการอุตสาหกรรม “เพื่อปรับเปลี่ยนสภาพเศรษฐกิจให้เป็นไปตามแนวทางสังคมนิยม” แน่หนอนว่าจะต้องเกิดปัญหาขาดแคลนเงินทุนและช่างเทคนิคเช่นเดียวกันกับทางเวียดนามใต้ ความช่วยเหลือจากต่างชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็น ใน ค.ศ. 1955 จีนสัญญาให้เงินทุนกู้ยืม 326 ล้านดอลลาร์ และรัสเซียให้ยืม 100 ล้านดอลลาร์เพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม พร้อมกับจัดหาผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคและอุปกรณ์ให้ และด้วยการกำจัดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของฝรั่งเศส ทำให้เศรษฐกิจของเวียดนามเหนือผูกพันกับกลุ่มคอมมิวนิสต์อย่างมั่นคง

คำประกาศเอกราชของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามซึ่งโฮจิมินห์เป็นผู้เขียน มีความบางส่วนว่า “..เราในฐานะสมาชิกของรัฐบาลชั่วคราวแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม จึงขอประกาศให้โลกรู้ว่า เวียดนามเป็นประเทศที่มีเสรี มีเอกราช ซึ่งความจริงก็เป็นสิ่งที่มีอยู่เรียบร้อยแล้ว ประชาชนชาวเวียดนามทั้งปวงมีความมุ่งมั่นทั้งกายและใจที่จะสละชีวิตและทรัพย์สินทั้งหลาย เพื่อธำรงไว้ซึ่งเอกราชและเสรีภาพของตน”

¹ Ellen J. Hammer ได้กล่าวถึงความก้าวหน้าครั้งหลังสุดไว้ในเรื่อง “South Viet Nam” The Limits of Political Action, *Pacific Affairs*, XXXV, No. 1, Spring 1962, หน้า 24-36.

ส่วนกัมพูชาได้เป็นราชอาณาจักรภายใต้รัฐธรรมนูญที่พระเจ้าบรมมหาราชวงศ์ใช้เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ. 1947 รัฐบาลกลางประกอบด้วยกษัตริย์และสภาแห่งราชอาณาจักร นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และสภาแห่งชาติซึ่งสมาชิกได้รับการเลือกตั้งทุก 4 ปี โดยให้ประชาชนมีสิทธิลงคะแนนเสียงโดยตรง การดำเนินงานอย่างมหัศจรรย์ของเจ้าสีหนุที่จะปลดปล่อยประเทศให้พ้นจากการควบคุมของฝรั่งเศส ทำให้ทรงได้รับทั้งความสำเร็จและการวิพากษ์วิจารณ์ การเนรเทศพระองค์เอง การสละ

สมเด็จพระเจ้าบรมมหาราชวงศ์ กษัตริย์กัมพูชา

ราชสมบัติใน ค.ศ. 1955 และให้พระราชบิดาดำรงตำแหน่งแทนเพื่อพระองค์จะได้มาแข่งขันชิงชัยในการเลือกตั้งทั่วไป และการเปลี่ยนพระทัยเกี่ยวกับตำแหน่งในเวลาต่อมา ทำให้บางคนมองว่าเหมือนเป็นการแสดงของชายหนุ่มที่ยังไม่เจนจัดในทางการเมือง แต่ในฐานะกษัตริย์ พระองค์ไม่สามารถเป็นผู้นำในยามที่ประเทศต้องการ และแม้ว่าจะเป็นบุคคลที่เอาแน่นอนไม่ได้ แต่ก็ทรงมีสำนึกอันแจ่มชัดเกี่ยวกับความจำเป็นของประเทศ โดยเฉพาะความเป็นจริงในฐานะอันล่อแหลมของประเทศในโลกที่ถูกแบ่งแยกโดยสงครามเย็น

ในด้านกิจการต่างประเทศ เจ้าสีหนุทรงรับเอานโยบายเป็นกลางของเนห์รูมาใช้ และมักจะแสดงว่าเข้าข้างฝ่ายไหนบ้างฝ่ายนี้บ้าง เพื่อให้ประเทศได้รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ใน ค.ศ. 1956 ทรงเจรจากับข้อตกลงกับเงินคอมมิวนิสต์ ให้มาลงทุนในกิจการด้าน

พาณิชย์ของกัมพูชา จากนั้นเจ้าสีหนุทรงรับข้อตกลงจากรัสเซียที่จะจัดส่งเครื่องมือทางอุตสาหกรรมและผู้อบรมช่างเทคนิคมาให้ นอกจากนี้เจ้าสีหนุได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ ทางด้านการชลประทาน การศึกษา การอนามัยและโครงการสร้างถนน รวมทั้งค่าใช้จ่ายของกองทัพ ทั้งนี้ไม่รวมการส่งข้าวมาช่วยในภาวะฉุกเฉินเมื่อการเก็บเกี่ยวของเขมรล้มเหลว

ในด้านการเมืองภายในประเทศ เจ้าสีหนุทรงเป็นนักสังคมนิยมและนักประชาธิปไตยที่แท้จริง ทรงทำให้ความหวังของพวกคอมมิวนิสต์ท้องถิ่นที่จะควบคุมอำนาจต้องพ่ายไป พวก “เขมรอิสระ” ซึ่งใกล้ชิดกับเวียดนามและขบวนการปะเทดลาวถูกลดอำนาจลงโดยข้อตกลงเจนีวา ในการเลือกตั้งทั่วไป พรรคชุมชนสังคมนิยมประชาชนของอดีตกษัตริย์ได้ที่นั่งทั้งหมดในสภาแห่งชาติ และเมื่อสิ้นปีออกทันที หัวหน้ากัมพูชาอิสระก่อกบฏขึ้นก็ต้องปราบด้วยเลือดชาติ คณะกรรมการนานาชาติเพื่อจัดการดูแลและควบคุมซึ่งจัดตั้งขึ้นตามข้อตกลงเจนีวาเห็นว่า ประวัติศาสตร์สมัยหลังตั้งประเทศกัมพูชาเป็น “เรื่องราวที่ประสบผลสำเร็จ” แต่เจ้าบรมมหาราชวงศ์ยังไม่พอใจและกระตือรือร้นทำสิ่งต่างๆ มากกว่านี้ เพื่อคุ้มกันความเป็นกลางของประเทศจากการขยายกำลังทั้งของเวียดนามและไทย ซึ่งมีเรื่องโต้แย้งในปัญหาพรมแดนกันอยู่ เวียดนามนั้นถือเป็นภัยมากกว่าไทย เพราะมีชาวเวียดนามถึง 300,000 คนอาศัยอยู่ในกัมพูชา และมีชาวกัมพูชา 400,000 คนอยู่ในเวียดนามใต้ ในที่ประชุมบันดุง ค.ศ. 1955 เวียดนามเหนือให้คำรับรองอย่างอ่อนโยนว่าพร้อมที่จะสร้างสัมพันธภาพบนพื้นฐาน “หลักการทั้ง 5 ของการอยู่ร่วมกัน” แต่ลัทธิชาตินิยมของกัมพูชายังคงเป็นศัตรูต่อเวียดนามทั้ง 2 ประเทศ คณะกรรมการควบคุมจำต้องเกี่ยวข้องกับกรณีโต้แย้งที่ไม่รู้จักหยุด ลัทธิความเป็นกลางของเจ้าบรมมหาราชวงศ์อันถึงความปรารถนาอัน

ยิ่งใหญ่ของประชาชนที่ต้องการเอกราช และสะท้อนถึงความทรงจำเกี่ยวกับการแย่งชิงอำนาจปกครอง
กัมพูชาอันมีมานานระหว่างเวียดนามกับไทย

อาณาจักรลาวที่เราได้อ่านในบทก่อน¹ สูญเสียเอกลักษณ์ของประเทศมานาน ก่อนหน้าฝรั่งเศส
จะเข้ามายึดในทศวรรษที่ 1890 เมืองเวียงจันทน์ซึ่งแยกจากหลวงพระบางใน ค.ศ. 1707 ถูกประเทศ
ไทยครอบครอง และหลวงพระบางก็เป็นรัฐใต้อำนาจการปกครองที่
กรุงเทพฯ ฝรั่งเศสจัดให้หลวงพระบางเป็นรัฐอารักขาใน ค.ศ. 1893
และดำเนินการอ้างสิทธิ์ในดินแดนลาวภาคกลางและภาคใต้จากไทย
ได้สำเร็จในเดือนเมษายน ค.ศ. 1945 ขณะที่ลาวอยู่ใต้การยึดครอง
ของญี่ปุ่น พระเจ้าศรีสว่างวงศ์แห่งหลวงพระบางทรงประกาศเอกราช
หลังจากญี่ปุ่นแพ้ ดินแดนของลาวถูกรวมเข้าด้วยกันตามข้อตกลง
กับฝรั่งเศส และใช้ชื่อว่า **ประเทศลาว** (27 สิงหาคม ค.ศ. 1947)
หลวงพระบางเป็นราชธานีที่ประทับของกษัตริย์ แต่เวียงจันทน์ซึ่งตั้ง
อยู่ใจกลางประเทศมากกว่าหลวงพระบาง เป็นเมืองหลวงสำหรับการ
ปกครอง ทั้ง 2 เมืองต่างก็เป็นเมืองเล็ก ชาวลาวอยู่กันเป็นหมู่บ้าน
และหาเลี้ยงชีพด้วยการกสิกรรม ไม่มีเส้นทางรถไฟ ถนนหนทางอยู่
ในสภาพที่เลวมาก แม้แต่สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินเรือในลำ
แม่น้ำโขงก็ไม่ดีนัก ลาวเป็นอาณาจักรที่ล้อมรอบด้วยแผ่นดิน ไม่มี
โอกาสมีเมืองท่าอย่างไชน่ฮงและกรุงเทพฯ ที่จะช่วยให้มีการติดต่อ
ค้าขายใดๆ กับต่างชาติ

พระเจ้าศรีสว่างวงศ์

ประเทศลาวได้รับรัฐธรรมนูญจากกษัตริย์ เป็นสมาชิก “ที่มีเอกราช” ของสหภาพฝรั่งเศสเช่น
เดียวกับกัมพูชา รัฐธรรมนูญประกาศใช้วันที่ 11 พฤษภาคม ค.ศ. 1947 ให้มีรัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรี
และคณะรัฐมนตรีรับผิดชอบต่อสภาแห่งชาติ สมาชิกสภาได้รับเลือกทุก 4 ปีโดยประชาชนที่มีอายุครบ
กำหนด กษัตริย์ทรงชราภาพและสุขภาพไม่ดี เจ้าชายสว่างวัฒนามกุฎราชกุมารจึงปฏิบัติราชการกิจแทน

ภายหลังข้อตกลงที่กรุงเจนีวา เกิดความยุ่งยากขึ้นเกี่ยวกับฐานะของฝ่ายขบวนการปะเทดลาวที่
นิยมคอมมิวนิสต์ ซึ่งร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับเวียดนามเหนือในการสู้รบต่อต้านฝรั่งเศส ขบวนการปะเทดลาว
ได้เข้ายึดมณฑลพงสาลีและข้าเหนือตรงพรมแดนเวียดนามเหนือ คณะกรรมการควบคุมพยายามจะให้
มีการเจรจา ขบวนการปะเทดลาวก็ปฏิเสธไม่ยอมรับอำนาจของรัฐบาลลาว พวกนี้ต้องการให้ประเทศ
ดำเนินไปในแนวเดียวกับประเทศเพื่อนบ้านคือจีนคอมมิวนิสต์และเวียดนามเหนือ การเมืองของฝ่ายนี้
รู้จักกันในนาม **แนวร่วมลาวรักชาติ** (พรรครักชาติแห่งลาว) มีผู้นำคือเจ้าสุภานุวงศ์ ผู้ได้รับการยอมรับ
ลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศจีน มีการสู้รบกันอย่างมากมาย ค.ศ. 1956 เจ้าสุภานุวงศ์นายกรัฐมนตรี
คนใหม่เจรจากับข้อตกลงกับเจ้าสุภานุวงศ์ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้อง ให้พงสาลีและข้าเหนือเข้ามาอยู่ในอำนาจ
ของรัฐบาลกลาง และให้กำลังของฝ่ายขบวนการปะเทดลาวเข้ามารวมเป็นหน่วยหนึ่งของกองทัพหลวง

¹ บทที่ 25.

อย่างไรก็ตามข้อตกลงนั้นซับซ้อน และการทำตามข้อตกลงก็เป็นไปอย่างเชื่องช้า เพราะมีการคัดค้านและหาถ่วงระแวงกัน ความจริงอีกอย่างก็คือลาวกลายเป็นสนามรบอย่างจำใจของกำลังทัพที่อยู่ นอกเหนือการควบคุมของประเทศลาว ฝ่ายหนึ่งคือจีนคอมมิวนิสต์และเวียดนามเหนือ อีกฝ่ายหนึ่งเป็นประเทศต่อต้านคอมมิวนิสต์คือประเทศไทย ซึ่งมีศูนย์กลางองค์การซีดีไอในกรุงเทพฯ ยิ่งกว่านั้นทั้งๆ ที่ข้อตกลงเงินว่าได้ว่าฐานะเป็นกลางไว้ให้แก่ลาว นโยบายของอเมริกาก็กำลังหาทางทำให้ลาวเป็นกำแพงต่อต้านคอมมิวนิสต์ ความช่วยเหลือของอเมริกาที่ให้แก่ลาวคิดเป็นอัตราส่วนต่อคนตามจำนวนประชากรสูงกว่าที่ให้แก่ประเทศใดในโลก โดย 4 ใน 5 ของความช่วยเหลือนั้นให้แก่กองทัพและการตำรวจ

เจ้าสุวรรณหงษ์

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1957 เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นเมื่อมีรายงานว่าขบวนการประเทศลาวได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก ต่อมาในเดือนพฤศจิกายนเรื่องต่างๆ จะดีขึ้นเมื่อสภาแห่งชาติรับรองรัฐธรรมนูญชุดใหม่ภายใต้การนำของเจ้าสุวรรณหงษ์ ซึ่งรวมเจ้าสุภานุวงศ์และผู้แทนแนวร่วมลาวรักชาติอีกคนหนึ่งด้วย ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1958 มีการเลือกตั้งสำหรับที่นั่งใหม่ในสภาแห่งชาติที่ขยายจำนวนสมาชิก ผลปรากฏว่าผู้แทนแนวร่วมลาวรักชาติได้รับเลือกเพิ่มขึ้นมาก ทำให้พรรคการเมืองฝ่ายขวาตกใจจนตั้งคณะกรรมการป้องกันผลประโยชน์แห่งชาติ เรียกร้องให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจตรวจสอบอธิปไตยที่เพิ่มขึ้นของฝ่ายซ้าย ในเดือนกรกฎาคมเจ้าสุวรรณหงษ์ลาออกจากตำแหน่ง สถานการณ์กลับเลวลงอีก เพื่อรวบรัดเรื่องให้สิ้นสรุปได้ว่า มีวิกฤตการณ์เลวร้ายที่สุดขึ้นใน ค.ศ. 1959 เมื่อรัฐบาลลาวยื่นคำร้องไปยังองค์การสหประชาชาติ กล่าวหาการกระทำอันเป็นการรุกรานจากเวียดนามเหนือ คณะอนุกรรมการชุดหนึ่งที่สหประชาชาติส่งมา ค้นไม่พบพยานหลักฐานการล่วงละเมิดพรมแดนลาวของเวียดนามเหนือ และดักฮัมมาร์โฮลต์ เลขาธิการสหประชาชาติ ซึ่งเดินทางเยือนประเทศลาวเป็นการส่วนตัวในเดือนพฤศจิกายนเร่งเร้าให้ใช้นโยบายต่างประเทศที่เป็นกลางมากขึ้น และลดความช่วยเหลือด้านกำลังทหารจากตะวันตก

ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1960 นายทหารชั้นผู้น้อยในกองทัพก่อการปฏิวัติต่อรัฐบาลฝ่ายขวาที่ถูกอเมริกาครอบงำ เปิดทางให้เจ้าสุวรรณหงษ์กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง พร้อมกับได้รับมอบหมายให้ตกลงกับขบวนการประเทศลาวและดำเนินนโยบายเป็นกลางโดยเคร่งครัด แต่ประเทศได้เข้าสู่ภาวะสงครามกลางเมืองเสียแล้ว ขณะที่ฝ่ายขวามีนายพลภูมี หน่อสวน ซึ่งมีสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เผด็จการทหารของประเทศไทย และได้รับความสนับสนุนจากอเมริกัน เข้ายึดกรุงเวียงจันทน์ ขับไล่เจ้าสุวรรณหงษ์ และให้เจ้าบุญอุ้มผู้นำฝ่ายขวาจัดขึ้นครองอำนาจ อย่างไรก็ตามไม่มีฝ่ายใดชนะอย่างเด็ดขาด สถานการณ์ดูจะเป็นอันตรายต่อสันติสุขของโลก อังกฤษและรัสเซียในฐานะประธานร่วมในการประชุมเจนีวาแต่เดิมได้เข้าดำเนินการร่วมกัน ซึ่งในขั้นสุดท้ายหลังจากมีวิกฤตการณ์อีกหลายครั้งก็สามารถบรรลุข้อตกลงใน ค.ศ. 1962 ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของโครงการเดิมเป็นส่วนใหญ่

เจ้าบุญอุ้ม

ค. มลายู และ สิงคโปร์

ความก้าวหน้าสู่เอกราชของสหพันธ์มลายา โดยยังไม่ต้องกล่าวถึงความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เป็นไปอย่างรวดเร็วมากในบรรดาดินแดนที่ได้รับเอกราชในสมัยหลังสงคราม การเลือกตั้งทั่วไปมีขึ้นใน ค.ศ. 1955 เมื่อสภานิติบัญญัติของสหพันธ์ได้คะแนนเสียงข้างมาก ในวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 1957 สหพันธ์ก็ได้เอกราชโดยสมบูรณ์ ก่อนหน้านั้นในเดือนมกราคม ค.ศ. 1952 เซอร์เจอร์ลด์ เทมเปิลอร์ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุดและข้าหลวงใหญ่ทั่วไป ซึ่งในทางปฏิบัติเท่ากับประเทศอยู่ภายใต้การปกครองของทหาร “ภาวะฉุกเฉิน” ที่เกิดขึ้นนั้นร้ายแรงมากจนไม่มีใครคาดคิดว่าอีกเพียง 3 ปีกว่าๆ จะมีการเลือกตั้งทั่วไปเกิดขึ้นได้ พร้อมกับได้รับเอกราชที่อยู่ใกล้เคียง

จุดเริ่มต้นในการแก้ไขสถานการณ์ อาจต้องย้อนไปตั้งแต่เดือนมิถุนายน ค.ศ. 1950 ภายใต้อำนาจ “แผนการบริกส์” เมื่อชาวจีน “ผู้หักล้างทางปาเพื่อทำการเพาะปลูก” จำนวนกว่าครึ่งล้านหรือราวๆ นั้น ซึ่งพวกกองโจรได้พึ่งพาในเรื่องอาหาร ข้าวสารและพืชสดต่างๆ ได้รับการตั้งถิ่นฐานให้อยู่ในหมู่บ้านที่มีรั้วป้องกัน มีโรงเรียนและศูนย์ต่างๆ ของประชาคม มีน้ำประปาและไฟฟ้าใช้ พ่อบ้านแต่ละคนได้รับจัดสรรที่ดินแปลงเล็กๆ ให้เช่าในระยะ 30 ปีพร้อมกับความช่วยเหลือด้านการเพาะปลูก การที่กองทัพบังคับกองโจรอย่างเข้มงวดนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กองโจรพ่ายแพ้ในที่สุด เพราะการกำจัดตั้งถิ่นฐาน เช่นนี้กินเวลาหลายปีกว่าจะสมบูรณ์ ถึงปลาย ค.ศ. 1953 มี 150 หมู่บ้าน ได้รับความคุ้มครองจากกองรักษาการของแต่ละหมู่บ้าน และมีสภาพหมู่บ้านที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้ง หมู่บ้านที่สร้างขึ้นในที่สุดมีถึง 550 หมู่บ้าน

เมื่อหมดทางที่จะได้รับความช่วยเหลือ พวกคอมมิวนิสต์ก็เลือกเฟ้นเป้าหมายโจมตีมากกว่าเก่า คือทำการฆาตกรรมเซอร์เฮนรี เกอร์นี ข้าหลวงใหญ่ทั่วไป ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1951 พร้อมกับเพิ่มความรุนแรงจากแผนที่วางไว้ ทำให้ต้องแต่งตั้งเซอร์เทมเปิลอร์ซึ่งมีความคิดในการต่อสู้กับกบฏด้วยวิธีที่ต่างจากเซอร์เฮนรี เกอร์นี ได้แก่การตั้งกรมทหารของสหพันธ์ เหมือนการเตรียมตั้งกองทัพของมลายู มีการเกณฑ์ทหาร (ซึ่งโดยบังเอิญได้เป็นเหตุให้ชาวจีนหนุ่มๆ จำนวนมากสูญหายไปต่างประเทศ) ตั้งป้อมถาวรขนาดเล็กในป่าเพื่อคุ้มครองชาวพื้นเมือง ทำสงครามจิตวิทยา และที่ถูกโต้แย้งมากที่สุดก็คือการลงโทษหมู่บ้านที่ช่วยเหลือพวกกบฏ¹ อย่างไรก็ตามการปกครองของเซอร์เทมเปิลอร์เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อในการต่อสู้อย่างไม่มีข้อสงสัย และสถานการณ์ได้รับการแก้ไขดีขึ้นมาก จน ค.ศ. 1954 เซอร์โดแนลด์ แมคคิลล์เวิร์ธซึ่งเป็นพลเรือนก็ได้รับตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ต่อจากเซอร์เทมเปิลอร์

ในสมัยปกครองของเซอร์เทมเปิลอร์ มีการดำเนินการ 2 อย่างที่สำคัญต่ออนาคตทางการเมืองของมลายูคือ ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยภาวะการเป็นพลเมืองของสหพันธ์ เพื่อให้ชาวจีนมีคุณสมบัติเป็นพลเมืองได้มากขึ้น และเปลี่ยนแปลงระบบการแต่งตั้งข้าราชการเพื่อเตรียมผู้ที่ไม่ใช่ชาวมลายู 1 คนต่อชาวมลายู 4 คน แต่การดำเนินงานขั้นต่อไปที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่พรรคการเมืองสำคัญ 2 พรรคได้

¹ Victor Purcell, *Malaya, Communist or Free*, 1954, และ *The Revolution in Southeast Asia*, 1962, หน้า 101-2; Lennox A. Mills, *Malaya, a Political and Economic Appraisal*, 1958, หน้า 62-7; Saul Rose, *Britain and South-East Asia*, 1962, หน้า 131.

จัดทำเองคือ ใน ค.ศ. 1952 องค์การแห่งชาติมลายูและสมาคมชาวจีนในมลายูร่วมกันตั้ง “สหพรรค” เพื่อเข้าชิงชัยในการเลือกตั้งเทศบาลนครที่กัวลาลัมเปอร์ การประสบความสำเร็จเป็นกำลังใจให้สหพรรคมีจุดมุ่งหมายที่สูงขึ้นไป ใน ค.ศ. 1954 โดยการนำของตงกูอัปดุลราห์มาน โอรสสุลต่านแห่งรัฐไทรบุรี ซึ่งจบจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ และรับราชการเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในระบบราชการพลเรือนของมลายู

ตงกู อัปดุล ราห์มาน นายกรัฐมนตรีคนแรกของมาเลเซีย ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งเอกราช” หรือ “Bapa Merdeka” ทรงเป็นเชื้อสายในราชวงศ์เกตะห์ มีพระมารดาเป็นไทย

สหพรรคเสนอต่อลอนดอนให้สมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากในสภานิติบัญญัติในลอนดอน แต่ถูกปฏิเสธจากโอลิเวอร์ ลิตเติลตัน รัฐมนตรีกระทรวงอาณานิคม การยื่นข้อเรียกร้องของพวกสหพรรคเมื่อกลับมามลายูเป็นเหตุให้รัฐบาลอังกฤษต้องเปลี่ยนใจ ใน ค.ศ. 1955 อังกฤษอนุมัติให้สมาชิกสภาส่วนใหญ่มาจากการเลือกตั้งและให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ข้าหลวงใหญ่ทั่วไปประกาศว่า “ภาวะฉุกเฉิน” ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการก้าวไปสู่การปกครองตนเองของมลายูอีกต่อไป ในการเลือกตั้งทั่วไปสหพรรคได้ชัยชนะถึง 51 จาก 52 ที่นั่งในสภานิติบัญญัติ และตงกูอัปดุลราห์มานได้เป็นนายกรัฐมนตรี ทางลอนดอนรับข้อเสนอของเขาเกี่ยวกับการประกาศเอกราชภายในวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 1957 เอาไว้อย่างเห็นอกเห็นใจ นโยบายรัฐบาลขณะนั้นจึงมุ่งจะดำเนินการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเอกราชให้เร็วขึ้นที่สุดเท่าที่จะทำได้ ชัยชนะของสหพรรคมีผลต่อ “ภาวะฉุกเฉิน” ด้วย เพราะชิงไหวพริบหน้าพรรคคอมมิวนิสต์มาทาบทามเพื่อขอเจรจาลัทธิภาพและในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1955 มีการประชุมร่วมกับรัฐมนตรีของสหพันธ์และผู้แทนของสิงคโปร์ แต่ข้อเสนอของเขาถูกปฏิเสธหมด ดังนั้น

สภาวการณ์จึงชะงักอยู่ระยะหนึ่ง สภาพเช่นนี้เปลี่ยนไปอย่างมากเมื่อมลายูได้รับเอกราชใน ค.ศ. 1957 รัฐบาลใหม่มั่นใจว่าประชาชนส่วนใหญ่เป็นฝ่ายรัฐบาล จึงเพิ่มโทษสำหรับการช่วยเหลือโจรคอมมิวนิสต์ และประกาศว่าจะกวาดล้างพวกโจรให้หมดสิ้นภายใน 1 ปี

ใน ค.ศ. 1951 มีการตั้งฝ่ายบริหารของสหพันธ์ขึ้นใหม่ เพื่อรวมสมาชิกที่ไม่เป็นทางการของสภานิติบัญญัติ 6 คน สมาชิกแต่ละคนจะรับผิดชอบกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง และแม้ว่าจะทำงานภายใต้ข้าหลวงใหญ่ทั่วไป แต่ก็ต้องเป็นกระบอกเสียงให้กระทรวงที่ตนรับผิดชอบในสภานิติบัญญัติ ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปใน ค.ศ. 1955 คณะบริหารประกอบด้วยข้าราชการอังกฤษ 5 คนและรัฐมนตรีมลายู 10 คน ทั้งหมดเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ คณะรัฐมนตรีมีชาวมลายู 6 คน ชาวจีน 3 คน และชาวอินเดีย 1 คน แต่งตั้งโดยข้าหลวงใหญ่ทั่วไปซึ่งอาศัยคำปรึกษาจากนายกรัฐมนตรีและรับผิดชอบต่อสภานิติบัญญัติ เมื่อถึงเดือนมกราคม ค.ศ. 1956 ณ ที่ประชุมอังกฤษ-มลายูในกรุงลอนดอน รัฐบาลอังกฤษยอมรับการเรียกร้องเอกราช ในระหว่างนั้นเพื่อจัดเตรียมให้เป็นไปตามสัญญา ข้าหลวงใหญ่ทั่วไปได้รับคำสั่งให้ยอมรับคำแนะนำที่คณะบริหารของสหพันธ์เสนอ เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินเป็นพิเศษ และมีการดำเนินงานให้รัฐมนตรีมลายูช่วยงานเพิ่มเติมจากข้าราชการอังกฤษ

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่จัดร่างขึ้นโดยคณะกรรมการชุดหนึ่งภายใต้ลอร์ดไวต์ ซึ่งเป็นกรรมการพิจารณาคำอุทธรณ์ของสภาขุนนาง ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นชาวอังกฤษ 2 คน ออสเตอร์เลีย อินเดีย และปากีสถานอีกชาติละ 1 คน การร่างรัฐธรรมนูญฉบับนั้นหลังจากที่มีการแก้ไขแล้ว สภานิติบัญญัติ

ของมลายูก็รับเอามาใช้ และในวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 1957 มลายูก็ประกาศเอกราช สหพันธ์ใหม่มี ګษัตริย์ที่ได้รับการเลือกตั้ง มีสภาที่ปรึกษาของผู้ปกครอง มีคณะรัฐบาลที่รับผิดชอบต่อสภานิติบัญญัติ ที่มีทั้งสภาสูงและสภาล่าง และอำนาจตุลาการก็เป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร เหมือนดังในประเทศอังกฤษ สุลต่านยังดี-เปอร์ตวนอากู ได้รับเลือกโดยสภาผู้ปกครองรัฐโดยถือเอาอายุความเป็นเกณฑ์และจะอยู่ในตำแหน่ง 5 ปี สุลต่านจะปฏิบัติภารกิจสอดคล้องกับคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี และรักษาฐานะพิเศษของชาวมลายูไว้ สภานิติบัญญัติประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภามีสมาชิก 38 คน ในจำนวนนี้ 22 คนได้รับเลือกโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติของ 11 รัฐ อีก 16 คนได้รับการแต่งตั้งจากสุลต่าน สมาชิกวุฒิสภายะอยู่ในตำแหน่ง 6 ปี ครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดจะต้องออกไปทุกๆ 3 ปี สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก 100 คน เลือกโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ขอบเขตอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรคล้ายกับสภาสามัญของอังกฤษ ฝ่ายยุติธรรมมีหัวหน้าผู้พิพากษาและศาลฎีกาเป็นผู้จัดวางระเบียบงานทางด้านการศาลร่วมกับศาลชั้นรองอื่นๆ ตามแต่รัฐสภาจะจัดตั้ง ทั้งนี้อำนาจของศาลฎีการวมถึงอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญและตัดสินเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐ ตำแหน่งประมุขของแต่ละรัฐเป็นตำแหน่งผู้ปกครองโดยการสืบสายโลหิต หรือถ้าเป็นกรณีของรัฐปีนังและมะละกาก็เป็นตำแหน่งข้าหลวง แต่ละรัฐมีสภานิติบัญญัติที่มีการเลือกตั้งสมาชิกตามระบอบประชาธิปไตย และมีสมาชิกสภาบริหารที่เลือกโดยประมุขของรัฐโดยอาศัยคำแนะนำของนายกรัฐมนตรีและบริหารงานรับผิดชอบต่อสภานิติบัญญัติของรัฐ ในการแบ่งแยกทางกฎหมายระหว่างอำนาจรัฐบาลของสหพันธ์กับรัฐบาลของแต่ละรัฐนั้น รัฐบาลแห่งสหพันธ์ถือเป็นอำนาจสูงสุด และถ้ากฎหมายของรัฐขัดกับกฎหมายแห่งสหพันธ์ ให้ถือว่ากฎหมายแห่งสหพันธ์เป็นกฎหมายสูงสุด

ตงกู อับดุล ราห์มาน ประกาศเอกราชมาเลเซีย ค.ศ. 1957

เมื่อมีผู้วิจารณ์คนหนึ่งตั้งคำถามขึ้นว่า เพราะเหตุใดมลายูจึงได้เอกราชอย่างรวดเร็ว¹ เขาเสนอว่าประสบการณ์ของอังกฤษในประเทศอินเดีย ปากีสถาน ลังกาและพม่า ทำให้อังกฤษเห็นแบบอย่าง และเป็นเครื่องกระตุ้น ความแข็งแกร่งและการรวมพลังของสหพรรคแสดงให้เห็นว่ามลายูสามารถแก้ ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด ยิ่งกว่านั้นปัจจัยด้านกำลังทหารแต่เพียงอย่างเดียวของอังกฤษ ก็ไม่สามารถปราบปรามการคุกคามของพวกคอมมิวนิสต์ได้ หากคาดคะเนว่าลัทธิชาตินิยมของมลายูจะเป็นอาวุธที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่า ถ้ายินยอมตอบสนองข้อเรียกร้องของลัทธิชาตินิยม ปัจจัยที่ไม่สำคัญนักแต่กลับ เป็นปัจจัยแท้จริงก็คือ ความเต็มใจของพวกสหพรรคที่จะให้มลายูยังคงอยู่ในจักรภพอังกฤษ และทำข้อตกลงเกี่ยวกับการป้องกันโดยอนุญาตให้อังกฤษยังคงมีฐานทัพบกอยู่ในมลายู รวมถึงการสำรองกำลัง ด้านยุทธศาสตร์ของจักรภพภายในประเทศ และอาจเพิ่มเหตุผลอีกข้อว่าบุคลิกของตงกูอับดุลราห์มาน ได้ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นไว้วางใจอีกด้วย

¹ Saul Rose, เรื่องเดิม, หน้า 133-4.

อังกฤษให้ความช่วยเหลือทางทหารและทางเศรษฐกิจแก่มลายูที่ได้เอกราชทั้งโดยทางตรงและทางแผนการโคลัมโบ การเป็นสมาชิกของเครือจักรภพทำให้ได้เปรียบอย่างมาก ในอีกทางหนึ่งจากฐานะประเทศที่หาเงินดอลลาร์ได้อย่างเหลือเฟือด้วยการส่งดีบุกและยางเป็นสินค้าออกขายให้แก่สหรัฐฯ ทำให้มลายูได้เงินอุดหนุนที่มีประโยชน์แก่เงินในสกุลปอนด์สเตอร์ลิง การตัดสินใจของมลายูที่จะยังคงอยู่ในเครือจักรภพภายหลังเป็นเอกราช ทำไปอย่างมีสายตายาวไกลต่อสภาพความจริงทางเศรษฐกิจ มลายูได้รู้จักสภาพที่เป็นจริงจากการมองดูการเข้าครอบครองเศรษฐกิจของอังกฤษ ซึ่งได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาภายหลังที่ญี่ปุ่นจากไป ฉะนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจของมลายูภายหลังสงครามจึงเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก และมาตรฐานการดำรงชีวิตก็สูงเท่าเทียมที่อื่นๆ ในเอเชีย แต่สูงกว่าแห่งอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีขนาดพอเปรียบเทียบกับกันได้อย่างมาก การฟื้นฟูเศรษฐกิจของมลายูเป็นไปอย่างตรงข้ามกับของพม่า ซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของพวกต่างชาติถูกจำกัดลงจนถึงขีดต่ำสุดด้วยความริษยา¹ ระยะเวลาสงครามยังได้เห็นพลังของความเกี่ยวพันทางวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิดกับอังกฤษและเครือจักรภพ ดังเช่น มีนักเรียนและครูชาวมลายูจำนวนหลายร้อยคนไปศึกษาต่อในระดับสูงและเข้ารับการศึกษาที่มหาวิทยาลัยที่ประเทศอังกฤษ และยังมีจำนวนมากกว่านั้นที่ประเทศออสเตรเลีย

มลายูเป็นเอกราชอย่างแท้จริง เห็นได้จากการปฏิเสธเข้าเป็นสมาชิกขององค์การซีโต้ และการที่ตนกอบกู้บูรณภาพมาด้วยความคิดริเริ่มทางจัดตั้งองค์การความร่วมมือท้องถิ่นที่ดีกว่าขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากข้อเสนอครั้งแรกใน ค.ศ. 1959 เพื่อจัดทำสนธิสัญญาร่วมมือทางเศรษฐกิจและมิตรภาพระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอีกครั้งใน ค.ศ. 1960 ที่เสนอจัดตั้งสมาคมแห่งประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ไม่ได้รับความสนับสนุนเท่าที่ควร ในทางตรงกันข้ามโครงการ “มาเลเซีย” ของเขาเพื่อขยายสหพันธ์ด้วยการรวมสิงคโปร์และดินแดนทั้งหลายบนเกาะบอร์เนียวคือ บอร์เนียวเหนือ บรูไนและซาราวัก ได้รับความสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากอังกฤษในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1961 โครงการนั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหาสิงคโปร์ ขณะเดียวกันก็มุ่งจะดำรงไว้ซึ่งอำนาจทางการเมืองของชาวมลายูด้วย

เมื่อเสนอร่างจัดตั้งสหภาพมลายูใน ค.ศ. 1946 ถ้าหากรวมสิงคโปร์ซึ่งมีประชากรชาวจีนมากกว่าเข้าด้วยแล้ว ก็อาจจะทำให้มีชาวจีนมากกว่าชาวมลายู จากการสำรวจสำมะโนประชากรใน ค.ศ. 1947 มีชาวจีนถึงร้อยละ 45 ของประชากรมลายูเมื่อรวมสิงคโปร์ และมีชาวมลายูเพียงร้อยละ 43.3 หากไม่รวมสิงคโปร์สถานะจะตรงกันข้ามคือ มีชาวมลายูร้อยละ 49.5 ของจำนวนประชากร และมีชาวจีนร้อยละ 38.4² เหตุผลอีกข้อหนึ่งที่ไม่วรมสิงคโปร์เข้าในสหภาพและต่อมาเป็นสหพันธ์ก็คือ ขณะที่มลายูต้องพึ่งพาภาษีศุลกากร 3 ใน 5 ของรายได้ประเทศ สิงคโปร์กลับเจริญขึ้นมาในฐานะเป็นเมืองท่าเปิด และความสำเร็จของสิงคโปร์ขึ้นอยู่กับนโยบายการค้าเสรีของประเทศ

สิงคโปร์ได้รับรัฐธรรมนูญของประเทศตามมาด้วยการมีข้าหลวง มีสภานิติบัญญัติที่ได้รับการแต่งตั้ง และสภานิติบัญญัติที่สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นข้าราชการอังกฤษและส่วนมากได้รับการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามชาวจีนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ค่อยพอใจและคว่ำบาตรการเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้รัฐบาลอังกฤษจึงแต่งตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งใน ค.ศ. 1953 มีเซอร์ยอร์ช เรนเดลเป็นหัวหน้าเพื่อเสนอรัฐธรรมนูญใหม่ การแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นผลสำเร็จใน ค.ศ. 1955 บัดนี้มีสภานิติบัญญัติที่มีสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง

25 คน จากสมาชิกทั้งหมด 32 คน และมีสภาคณะรัฐมนตรี ซึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีโดยตำแหน่ง 3 คนรับผิดชอบต่อข้าหลวงและรัฐมนตรีอีก 6 คนรับผิดชอบต่อสภา หัวหน้าของพรรคการเมืองที่ใหญ่ที่สุดได้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่เป็นรัฐบาลผสม มีรัฐมนตรีโดยตำแหน่งรับผิดชอบในเรื่องการคลัง การต่างประเทศ การป้องกันประเทศและการรักษาความปลอดภัยภายในประเทศ

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกของโครงการใหม่มีผู้มีสิทธิออกเสียงไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าร้อยละ 50 แต่ไม่มีพรรคใดเข้มแข็งพอจะจัดตั้งรัฐบาลได้ เดวิด มาเชลล์ หัวหน้าพรรคกรรมกรได้รวบรวมเสียงสนับสนุนด้วยความช่วยเหลือของผู้แทนสหพรรค UMNO และพรรค MCA จนได้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่เขาก็มีงานที่ยากลำบากในความพยายามสมานพรรคไว้ด้วยกัน ในที่สุดเขาก็ลาออกใน ค.ศ. 1956 เนื่องจากไม่อาจยอมรับหลักการจัดความมั่นคงภายในที่รัฐบาลอังกฤษตอบสนองต่อข้อเรียกร้องที่เขาขอให้สิงคโปร์ปกครองตนเอง อย่างไรก็ตามลิมยิวฮ็อค ผู้รับตำแหน่งแทน ได้ทำข้อตกลงเกี่ยวกับปัญหาความมั่นคงในปีต่อมา สิงคโปร์จึงได้รัฐธรรมนูญฉบับหนึ่ง ครั้งนี้ให้อำนาจปกครองตนเองแก่สิงคโปร์อย่างสมบูรณ์ โดยมีตำแหน่งยังดี-เปอร์ตวนนคราของมลายูหรือประมุขของรัฐแทนตำแหน่งข้าหลวง มีการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติ 51 คน ซึ่งจะรับผิดชอบร่วมกับสภาคณะรัฐมนตรี ทุกคนที่เกิดในสิงคโปร์จะได้สัญชาติโดยอัตโนมัติ คนอื่นอาจโอนสัญชาติหลังจากมาอยู่อาศัยระยะหนึ่ง มีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงโดยให้คณะกรรมการเพื่อความมั่นคงภายในรับผิดชอบ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี 2 คน ข้าหลวงและผู้แทนอังกฤษ 2 คน และรัฐมนตรีของรัฐบาลมลายูอีก 1 คน การเลือกตั้งครั้งแรกจัดให้มีขึ้นในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1959 และในช่วงเวลาที่ยังคั่นระหว่างวันที่ 2-3 มิถุนายน ค.ศ. 1959 ก็เกิดมีประเทศใหม่ขึ้นอย่างเป็นทางการ

ภาพงานประกาศรวมสิงคโปร์เข้ากับมาเลเซีย ของนายกรัฐมนตรีลีควานยู ตามแผนของพรรค People's Action Party เมื่อ ค.ศ. 1959

ในการเลือกตั้งทั่วไป พรรคกิจประชาชน 43 ที่นั่งจาก 51 ผู้นำของพรรคคือลีควานยู ได้เป็นนายกรัฐมนตรี พรรคการเมืองพรรคนี้เป็นพรรคฝ่ายซ้ายอย่างไม่มีปัญหา และประกอบด้วยลูกพรรคที่เป็นคอมมิวนิสต์ ลีเป็นฝ่ายกลางและพบว่าเขาต้องต่อสู้กับคอมมิวนิสต์มากขึ้นทุกที จุดมุ่งหมายของลีคือต้องการให้ภาพการแยกสิงคโปร์จากมลายูลึกลับที่สุดลง เพราะดูเหมือนว่าถ้าสิงคโปร์เองจะไม่มีวันได้เอกราชที่แท้จริง ลีและพวกฝ่ายกลางในพรรครับรู้ความรับผิดชอบที่เป็นหน้าที่ของพวกเขาอย่างรวดเร็วจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ของสิงคโปร์ การลดบทบาทในการเป็นศูนย์กลางการค้าและการเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้จำเป็นต้องมีการลงทุนของต่างชาติ และต้องพึ่งพาสถานที่พรีเออังกฤชและกรมเจ้าท่า เพื่อจะได้เงินมาใช้จ่ายสำหรับบริการสังคมที่ดีเยี่ยม ซึ่งประชากรของสิงคโปร์คุ้นเคยกับ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 135-6.

² การสำรวจสำมะโนประชากรของปี ค.ศ. 1947 สิงคโปร์มีประชากรทั้งหมด 903,000 คน ในจำนวนนี้ ร้อยละ 75 เป็นชาวจีน การสำรวจสำมะโนประชากรของปี ค.ศ. 1957 มีประชากรทั้งหมด 1,445,929 คน เป็นชาวจีน 1,090,595 คน มาเลเซีย 197,060 คน อินเดียและปากีสถาน 124,084 คน.

สภาพนั้นแล้ว ถ้าฐานทัพเรือ ฐานทัพบกและฐานทัพอากาศของอังกฤษต้องถอนออกไปจากเกาะ จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของสิงคโปร์และมาตรฐานการดำรงชีวิต เช่น ทำให้คนงานที่มีรายได้ดีประมาณ 40,000 คนต้องว่างงาน อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐบาลพรรคกิจประชาจะมีความจริงจิงในเรื่องเป็นปรปักษ์ต่ออาณานิคม ก็ไม่คัดค้านการใช้เกาะสิงคโปร์ของอังกฤษ ใน ค.ศ. 1963 เมื่อสิงคโปร์เข้าไปรวมอยู่ในมาเลเซีย ก็ตกลงกันว่าฐานทัพทั้งหลายจะยังคงอยู่ได้ความควบคุมของอังกฤษ “เพื่อให้ความคุ้มครองสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ฐานทัพเหล่านั้นจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ขององค์การซีโต้ไม่ได้ ยกเว้นเพื่อวัตถุประสงค์ของอังกฤษเพียงประเทศเดียว

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1961 ในการกล่าวสุนทรพจน์ที่สิงคโปร์ ตนกูอัปดุลราห์มานประกาศว่ามลายูไม่สามารถยื่นหยัดเพียงลำพัง และกล่าวต่อไปถึงความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจกับสิงคโปร์ บอร์เนียวเหนือ บรูไนและซาราวัก ตนกูอัปดุลราห์มานแสดงความรู้สึกต่อคณะที่เคยเป็นที่ถกเถียงกันบ่อยครั้งในวงการเมืองสิงคโปร์ นับแต่ประเทศนั้นถูกกันออกนอกสหภาพมลายูที่ตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1946 ลีควงยูก็ยื่นข้อเสนอนั้นทันทีโดยกล่าวว่า “ด้วยลักษณะภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมและพลังผลักดันทางประวัติศาสตร์ เชื้อชาติและเศรษฐกิจจะต้องเดินนำหน้า” ในทางตรงข้ามพวกคอมมิวนิสต์ต้องการให้สิงคโปร์แยกอยู่ต่างหากต่อไป และหวังให้สิงคโปร์เป็นที่มั่นของคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับชาวบอร์เนียวนั้นยังลังเลใจด้วยสำนึกในความล่าช้าทางการเมืองและเศรษฐกิจของตนและพวกกลัวชาวจีน บอร์เนียวเหนือซึ่งถูกทำลายอย่างหนักในสงครามญี่ปุ่น ก็กำลังมุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจของตน บอร์เนียวเหนือไม่มีทั้งพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง แต่มีระบบการบริหารแบบบิดาอุปถัมภ์ ซาราวักมีความก้าวหน้าทางการเมืองอยู่บ้าง แต่การเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกที่มีขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1959 เป็นเพียงการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น และสมาชิกสภานิติบัญญัติจำนวน 24 จาก 45 คนก็ได้รับเลือกโดยเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น ไม่ใช่ด้วยการเลือกตั้งโดยตรง สุลต่านแห่งบรูไนเห็นชอบกับการรวมกับมลายู แต่พรรคการเมืองที่ครองอำนาจในสภานิติบัญญัติใหม่คัดค้านรุนแรง ในบอร์เนียวมีความระแวงว่าโครงการมาเลเซียของตนถูกแฝงเร้นแผนการเข้าครอบครองของมลายู และชาวบอร์เนียวไม่ต้องการเปลี่ยนจากการปกครองอาณานิคมของอังกฤษไปอยู่ใต้การครอบครองของมลายู ด้วยเหตุนี้การประชุมผู้นำทางการเมืองครั้งแรกที่เมืองเจสเซลตันในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1961 จึงถูกวิพากษ์ว่าเป็นสิ่งที่ “ยอมรับไม่ได้โดยสิ้นเชิง” ผู้จัดตั้งนโยบายของอังกฤษมองโครงการ “ขยายมาเลเซีย” ว่าเป็นจุดหมายระยะยาว ข้าหลวงของบอร์เนียวเหนือกับซาราวักและผู้สำเร็จราชการของบรูไนได้แนะนำว่าควรจะพยายามสร้างความผูกพันใกล้ชิดระหว่างดินแดนต่างๆ บนเกาะบอร์เนียวเสียก่อนที่จะเข้าไปรวมในสหพันธ์กับมลายูและสิงคโปร์

อย่างไรก็ตามหลังการประชุมที่เมืองเจสเซลตันไม่นาน ก็มีการประชุมกลุ่มชาวมลายู-บอร์เนียว โดยสมาคมรัฐสภาของเครือจักรภพ ซึ่งบรรดาผู้นำบอร์เนียวเริ่มผ่อนคลายการคัดค้าน และได้รับการชักชวนให้เห็นชอบกับการตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อความเป็นปึกแผ่นของมาเลเซีย ใ้รับผิดชอบด้านการตรวจตราแผนการต่างๆ ของมาเลเซียในทุกแง่มุม การดำเนินงานขั้นต่อไปมีขึ้นในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1961 ตนกูอัปดุลราห์มานและลีควงยูทำความเข้าใจกันได้ในหลักการและเปิดทางให้มีการหารือกันระหว่างรัฐบาลมลายูและรัฐบาลอังกฤษ ผลก็คือการแต่งตั้งคณะกรรมการมลายูและอังกฤษภายใต้การ

ควบคุมของลอร์ดคัมโบลด์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อไปสอบถามความต้องการของชาวบอร์เนียวให้แน่นอน ภายหลังการเดินทาง 2 เดือนในซาราวักและบอร์เนียวเหนือในต้น ค.ศ. 1962 คณะกรรมการได้รายงานเป็นเอกฉันท์เห็นชอบให้รวมกัน คณะกรรมการได้คาดคะเนว่ามีผู้คัดค้านอยู่ประมาณร้อยละ 20 ของผู้มีสิทธิออกเสียงในซาราวัก ส่วนในบอร์เนียวเหนือจะน้อยกว่านั้นเล็กน้อย อย่างไรก็ตามคณะกรรมการชาวอังกฤษและลอร์ดคัมโบลด์เสนออย่างหนักแน่นว่าให้มีช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลง 7 ปี ก่อนที่รัฐต่างๆ ของบอร์เนียวจะเข้าร่วมกับรัฐอื่น เพื่อให้พวกเขาได้มีประสบการณ์ทางการเมืองมากกว่านั้น แต่ชาวมลายูเร่งรัดว่าไม่ควรช้า เพราะเกรงว่าอาจเปิดโอกาสให้แก่ “ตัวการที่ชอบทำลาย” ใช้ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและอื่นๆ เป็นประโยชน์ของตน พวกมลายูได้ชัยชนะในแง่นี้ เมื่อมีการอภิปรายเรื่องนี้กันอีกครั้ง ณ กรุงลอนดอน จากนั้นคณะกรรมการกิจกรรมของรัฐในบอร์เนียวก็เสนอให้ป้องกันและกำหนดวันโอนอำนาจ จึงเป็นเรื่องสำคัญของระเบียบวาระการประชุม

เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม ตนกูอัปดุลราห์มานและแมคมิลแลนลงนามในข้อตกลงให้โอนอำนาจการปกครองของอังกฤษในบอร์เนียวเหนือ ซาราวักและสิงคโปร์ ในวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 1963 ซึ่งมีผลให้เกิดสหพันธรัฐใหม่แห่งมาเลเซีย และตกลงกันด้วยว่าควรจัดตั้งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลภายใต้ความควบคุมของเอิร์ลแลนส์ดาวน์ เพื่อดำเนินงานจัดเตรียมรัฐธรรมนูญที่จำเป็นต่อการคุ้มครองผลประโยชน์พิเศษของรัฐบอร์เนียวทั้งหลาย ข้อเสนอเหล่านี้เกิดจากความแตกต่างอย่างมากระหว่างมาเลเซียตะวันออกและตะวันตกในด้านพัฒนาทางการเมืองและเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา ที่สำคัญเช่น มหาวิทยาลัยและสถาบันศึกษาชั้นสูงทั้งหลาย รวมทั้งศูนย์ค้นคว้าวิจัยต่างๆ ล้วนอยู่ในเขตตะวันตกทั้งหมด นอกจากนี้รัฐต่างๆ ในบอร์เนียวยังคัดค้านการให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติและการใช้ภาษามลายูเป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียว อีกทั้งเรียกร้องให้รับรองฐานะพิเศษของชนพื้นเมืองของบอร์เนียว เพื่อให้มีการป้องกันอย่างเพียงพอสำหรับการอพยพพลัดถิ่นเข้ามาในบอร์เนียว โดยเฉพาะชาวจีน

เซอร์อเล็กซานเดอร์ แวดเดลล์ ข้าหลวงใหญ่ของอังกฤษคนสุดท้าย กล่าวอำลาสิ้นสุดการปกครองของอังกฤษในซาราวัก ค.ศ. 1963

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1963 คณะกรรมการแลนส์ดาวน์เสนอให้รับเงื่อนไขการเข้าร่วมกับมาเลเซียของซาราวักและบอร์เนียวเหนือเกือบทั้งหมด ได้แก่การให้จำนวนผู้แทนในรัฐสภาแห่งมาเลเซียมีสัดส่วนมากกว่ารัฐมลายูอื่นๆ หรือสิงคโปร์ ควบคุมคนอพยพเข้าประเทศ ให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ และไม่ควรมีศาสนาประจำชาติในบอร์เนียว เงื่อนไขเหล่านี้ได้รับการตอบก้ำก๋อมาในกฎหมายที่รัฐสภาอังกฤษและมลายูออกมาเพื่อจัดตั้งรัฐธรรมนูญแห่งมาเลเซีย นักหนังสือพิมพ์มีชื่อคนหนึ่งซึ่งมีประสบการณ์ในมลายูและสิงคโปร์มาหลายปี¹ ให้ความสนใจแก่บทบาทของคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อความเป็นปึกแผ่นแห่งมาเลเซีย เกี่ยวกับเงื่อนไขในการตกลงใจซึ่งทำให้รัฐธรรมนูญเป็นรูปร่างขึ้นมาและที่ยิ่งกว่านั้นคือบทบาทในการทำให้ประชากรเชื้อชาติต่างๆ ในดินแดนที่เกี่ยวข้องทั้งหลายยอมรับ

¹ Harry Miller, *The Story of Malaysia*, (London, 1965), หน้า 224-5.

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ร่วมกัน นักหนังสือพิมพ์ผู้นั้นกล่าวว่า คณะกรรมการชุดนั้นเป็นหนี้บุญคุณอย่างมากต่อความพยายามของโดเนล สตีเฟนส์ หัวหน้าองค์กรสหประชาชาติแห่งชาติ ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มเชื้อชาติที่ใหญ่ที่สุดในบอร์เนียวเหนือ

นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์

พรรคของลีควนยูเกิดความแตกแยกกันในประเด็นการรวมกับมาเลเซีย พวกที่ไม่เห็นด้วยได้แยกไปจัดตั้งพรรคแนวร่วมสังคมนิยม และทำทนายรัฐบาลอย่างหนักในสภานิติบัญญัติ แต่ลีได้ชัยชนะในการอภิปราย 12 วันในที่ประชุม จากนั้นด้วยอุปนิสัยที่เชื่อมั่นในตัวเอง เขาทำทนายฝ่ายตรงข้ามว่าให้ใช้ประชามติในข้อเสนอเกี่ยวกับการเข้าร่วมกับมาเลเซีย การหยั่งเสียงลงประชามติได้จัดให้มีขึ้นในเดือนกันยายน ค.ศ. 1961 ผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดมาลงคะแนนร้อยละ 90 มีผู้เห็นชอบกับการเข้าร่วมร้อยละ 71 นับเป็นความพ่ายแพ้อย่างเด่นชัดของฝ่ายคอมมิวนิสต์

บรูไนส่งแต่ผู้สังเกตการณ์มาร่วมประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อความ เป็นปึกแผ่นแห่งมาเลเซีย พรรคการเมืองที่มีอิทธิพลของบรูไนคือพรรคครายัต มี อาหมัดอาซาสารีเป็นหัวหน้า ได้สร้างความอุ่นใจโดยเสนอให้รัฐบอร์เนียว 3 รัฐ รวมกันเองเข้าเป็นสหพันธ์ ด้วยความมุ่งหมายที่จะให้มีเอกราชอย่างเต็มที่ อาซาสารีหาเสียงสนับสนุนใน กรุงมะนิลาและจาการ์ตา ในวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1962 พวกของเขาก่อการจลาจลขึ้น ตัวอาซาสารี ซึ่งอยู่ในที่ปลอดภัย ณ กรุงมะนิลา ก็ประกาศตั้งตัวเองเป็นนายกรัฐมนตรีของรัฐ “กะลิมันตัน อูตระ” (บอร์เนียวเหนือ) แผนการลักพาตัวสุลต่านล้มเหลว และเมื่อได้รับการร้องขอจากสุลต่าน อังกฤษจึง จัดส่งกองทัพอากาศจากสิงคโปร์ และปราบกบฏลงได้อย่างรวดเร็ว แต่สุลต่านเห็นเป็นกลางจึงไม่เข้าร่วมกับมาเลเซีย

การก่อการจลาจลของอาซาสารี ทำให้ประธานาธิบดีมาคาปากาลแห่งฟิลิปปินส์ กับประธานาธิบดี ชูการ์โนแห่งอินโดนีเซีย ถือโอกาสเปิดฉากคัดค้านโครงการมาเลเซีย อาซาสารีได้รับการสนับสนุนจาก อินโดนีเซีย ซึ่งนำวิธีการ “การเผชิญหน้า” ซึ่งเคยประสบผลมาแล้วในการต่อต้านฮอลันดาในปัญหา อีเรียนตะวันตก มาใช้ต่อต้านตนกูอัปดุลราห์มานและรัฐบาลอังกฤษ ด้วยความช่วยเหลือขององค์กร คอมมิวนิสต์ใต้ดินในซาราวัก พวกกองโจรอินโดนีเซียเริ่มก่อการร้าย ทำให้กำลังทหารอังกฤษและมลายู ต้องเข้าปฏิบัติภารรบป้องกันต่อต้านพวกกองโจร แผนที่อาณานิคมซบพาทิตซึ่งระดับอยู่ในสำนักงาน ของชูการ์โนอาจอธิบายความเชื่อลมๆ แล้งๆ ของชูการ์โนที่คิดว่าตัวเองมีความสำคัญได้อย่างเหมาะสม แต่ชูการ์โนคงเกรงผลอันอาจจะพึงมีต่อประชากรของเขาเนื่องจากความแตกต่างระหว่างมาเลเซียที่มั่งคั่ง และเจริญก้าวหน้า กับเศรษฐกิจอันกระจัดกระจายของประเทศตน ส่วนที่ทำของมาคาปากาลส่วนหนึ่ง เกิดจากความโกรธแค้นที่รัฐบาลอังกฤษปฏิเสธการร้องขอดินแดนบางส่วนของบอร์เนียวเหนือที่สุลต่านแห่ง ชูลูได้ยกให้แก่ผู้ซึ่งเข้ามาถึงดินแดนคนก่อนๆ ของบริษัทบอร์เนียวเหนือของอังกฤษ “กลับคืน”¹

การคุกคามการจัดตั้งมาเลเซียเป็นเรื่องจริงจัง ด้วยเหตุนี้ตนกูอัปดุลราห์มานจึงตอบรับคำเชิญ ไปพบกับชูการ์โน ณ กรุงโตเกียว เพื่อแสวงหาทางออกจากทางตันนี้ แต่ตนกูอัปดุลราห์มานก็ประสบ

ความล้มเหลวในการที่จะเกลี้ยกล่อมซูการ์โนให้ระงับนโยบาย “บดขยี้มาเลเซีย” ของเขาได้ ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1963 มีการประชุมขึ้นอีกครั้งที่กรุงมะนิลาระหว่างซูการ์โนและมาคาปากัล ได้ตกลงกันว่าให้เชิญคณะผู้แทนจากสหประชาชาติเข้าไปสำรวจความต้องการของชาวบอร์เนียวเกี่ยวกับเรื่องมาเลเซีย และให้ยืดเวลาการประกาศตั้งมาเลเซียออกไปจนกว่าคณะผู้แทนนั้นจะทำงานสำเร็จ และยังได้ตกลงกันเกี่ยวกับความปรารถนาที่จะจัดตั้งสมาคม ซึ่งจะรวมมลายู ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียเข้าด้วยกันเรียกว่า **มาฟิลินโด** ด้วยเหตุนี้ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1963 คณะผู้แทนของสหประชาชาติ พร้อมด้วยกลุ่มคณะผู้สังเกตการณ์ชาวฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมลายู จึงได้ตระเวนไปในดินแดนต่างๆ ของบอร์เนียวเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการออกเสียงเลือกตั้งในบอร์เนียวเหนือในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1962 และในซาราวักเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1963 ผลก็คือ ทั้ง 2 แห่งนั้นผู้สมัครที่สนับสนุนมาเลเซียได้ชัยชนะจากเสียงส่วนใหญ่

แผน “มาฟิลินโด” ของอินโดนีเซียในการสถาปนารัฐใหม่รวมมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ค.ศ. 1963 เพื่อสกัดกั้นการสถาปนามลายูและดินแดนอาณานิคมของอังกฤษให้เป็นประเทศ “มาเลเซีย”

ในวันที่ 13 กันยายน คณะผู้แทนของสหประชาชาติรายงานสนับสนุนมาเลเซีย ตนกัวอัปดุลราห์มานจึงตกลงใจทันทีที่จะไม่ยืดเวลาประกาศตั้งมาเลเซียอีกต่อไป และยอมเสี่ยงต่อปฏิริยาโต้ตอบที่รุนแรงไม่ว่าในรูปใดจากซูการ์โนและมาคาปากัล สามวันต่อมา ลิงคโปร์ ซาราวักและบอร์เนียวเหนือ (ชื่อใหม่ว่าซาบาร์ท) ก็ประกาศเอกราช และประกาศเข้าเป็นสมาชิกของมาเลเซียอย่างเป็นทางการ ในวันที่ต่อมาตูกัวอัปดุลราห์มานนายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย จึงประกาศจัดตั้งรัฐใหม่อย่างเป็นทางการนับตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 1963

อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ประกาศคัดค้านไม่ยอมรับผลการวินิจฉัยของคณะผู้แทนสหประชาชาติอย่างเปิดเผย และไม่ยอมรับรองประเทศใหม่ ในวันที่ประกาศตั้งประเทศมาเลเซียนั้น เอกอัครราชทูตของทั้ง 2 ประเทศก็เดินทางออกจากกรุงกัวลาลัมเปอร์โดยทันที และหลังจากนั้นไม่นานเอกอัครราชทูตของมาเลเซียจึงถอนตัวออกจากกรุงมะนิลาและจาการ์ตา การค้าทั้งหมดระหว่างอินโดนีเซียและมาเลเซียหยุดชะงัก ยกเว้นการลักลอบค้าขายสินค้านี้ภาชี ความคิดเกี่ยวกับมาฟิลินโดถูกละเลย แต่ “การเผชิญหน้า” ซึ่งให้ผลไกลเกินกว่าที่ซูการ์โนคาดเอาไว้ ได้ช่วยรวมประเทศใหม่ที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติต่างเผ่าพันธุ์เข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน และสร้างความแข็งแกร่งภายในที่ประเทศต้องการ โลกของชาวมลายูซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นเหยื่อของความแตกแยก อาจได้รับผลประโยชน์อย่างมากมาจากสหพันธ์ที่กว้างใหญ่นี้ ไม่นานนักหลังจากตั้งมาเลเซียขึ้นมา ซูการ์โนก็หมดอำนาจพร้อมกับการสิ้นสุดของความพยายามในทางที่ผิดที่จะ “บดขยี้มาเลเซีย”

1 เหนือขึ้นไป, บทที่ 31.

ง. อินโดนีเซีย

อินโดนีเซียเริ่มเป็นเอกราชด้วยการที่อำนาจตกอยู่ในมือผู้นำสาธารณรัฐที่ตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1945 ขณะที่ญี่ปุ่นแพ้สงคราม ภายใต้ข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญที่มีขึ้นขณะนั้น กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษา มีตำแหน่งประธานาธิบดีและมีสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกสภาได้รับการเลือกตั้ง แต่เนื่องจากการจะจัดให้มีการเลือกตั้งนั้นเป็นไปได้ยาก คณะกรรมการเตรียมการเพื่อเอกราชจึงตั้งข้อกำหนดไว้ว่า ประธานาธิบดีจะเป็นผู้ใช้อำนาจทั้งหมด โดยความช่วยเหลือของคณะกรรมการกลางแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับแต่งตั้งจำนวน 135 คน เรียกกันว่า KNIP จากอักษรตัวแรกของชื่อในภาษาอินโดนีเซีย อำนาจนิติบัญญัติของคณะกรรมการกลางซึ่งมีการประชุมกันอย่างไม่ขาดระยะเป็นผู้ดำเนินการแทน และคณะรัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบต่อคณะกรรมการชุดนี้

ประธานาธิบดีซูการ์โนขณะกล่าวสุนทรพจน์ ค.ศ. 1949 ซูการ์โนเป็นนักพูดที่ทรงพลังที่สุดคนหนึ่งของอุษาคเนย์

จนกระทั่งได้เอกราชใน ค.ศ. 1949 จึงมีการร่วมงานอย่างใกล้ชิดระหว่างคณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับการร่วมงานระหว่างประธานาธิบดีซูการ์โนและรองประธานาธิบดีโมฮัมเมต ฮัตตา อย่างไรก็ตามหลังจากได้เอกราชแล้วความยุ่งยากก็เริ่มปรากฏ คณะรัฐบาลหลายชุดไม่มั่นคง มีคณะรัฐบาลถึง 7 ชุดระหว่าง ค.ศ. 1949-ค.ศ. 1958 และประธานาธิบดีก็ฉวยโอกาสจากความไม่ชัดเจนของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับฐานะของประธานาธิบดี พยายามแสดงบทบาทนอกเหนือความมุ่งหมายของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ในการกล่าวปราศรัยในที่สาธารณะก็พยายามเรียกร้องให้ราษฎรสนับสนุนให้ตนเองอยู่เหนือคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติ ยิ่งกว่านั้นสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประธานาธิบดีกับนายฮัตตาซึ่งเฉลียวฉลาดมากทั้งทางการเมืองและทางการเมืองก็กลับค่อยๆ เเหินห่างกันไป จนถึงขั้นแตกหักกันในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1956 รองประธานาธิบดีจึงลาออกไป

เรื่องประเพณีที่ไม่ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพ และสวัสดิภาพของประเทศก็ได้รับผลกระทบด้วย ศาสตราจารย์เคฮินผู้ศึกษาค้นคว้าที่ให้ความเห็นใจอย่างมากต่อเรื่องราวของอินโดนีเซีย เน้นถึงความคิดเกี่ยวกับตัวเองของซูการ์โนในฐานะผู้นำชาตินิยมผู้เป็นนักปฏิวัติมากกว่าจะเป็นประธานาธิบดีภายใต้รัฐธรรมนูญ และวิจารณ์อย่างตรงไปตรงมาเรื่องความอ่อนแอของซูการ์โนในฐานะประมุขของประเทศ ศาสตราจารย์เคฮินเขียนไว้ว่าซูการ์โนนั้นไม่เข้าใจความรู้สึกของประชาชนในท้องถิ่น ไม่เต็มใจรับฟังคำแนะนำของบรรดาผู้นำที่มีประสิทธิภาพซึ่งเคยเป็นเพื่อนเก่า และมีความรู้เ็น้อยมากเกี่ยวกับสภาพเป็นจริงทางเศรษฐกิจ¹ เคฮินกล่าวต่อไปว่าท่าทีของซูการ์โนต่อระบบคอมมิวนิสต์นั้นก็ไม่ได้สมเหตุสมผล เพราะซูการ์โนเต็มใจใช้ความสนับสนุนของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียไว้ต่อสู้กับพรรคอิสลาม ที่สำคัญคือพรรคมัสซุมิและซูการ์โนค่อยๆ ขยายความนิยมอย่างมากต่อจีนคอมมิวนิสต์ อนึ่งความร้ายกาจของซูการ์โนต่อพรรคมัสซุมิทำให้แตกร้าวกับฮัตตา เคฮินยังวิจารณ์อีกว่า การใช้ปัญหาอิเรียนตะวันตกเป็นเครื่องมือหาชื่อเสียงส่วนตัว ทำให้ซูการ์โนลืมเรื่องต่างๆ อันเป็นเรื่องรีบด่วนกว่าอีกมาก และมีที่ทว่า จะใช้ปัญหานั้นตัดสินประชาชนและแคว้นต่างๆ ด้วยการดูจากปฏิกิริยาที่มีต่อกรณีของอินโดนีเซีย

ก่อนการประชุมโต๊ะกลม ณ กรุงเฮก เพื่อจัดการโอนอำนาจอธิปไตย รัฐบาลฮอลันดาได้รวมดินแดนส่วนต่างๆ ของอินโดนีเซียเป็น 15 รัฐ จัดตั้งเป็นสหพันธรัฐแห่งอินโดนีเซีย ซึ่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียก็เป็นหนึ่งในสหพันธ์ แม้จะเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เพียงไม่กี่เดือนก็เปลี่ยนมาอยู่เดี่ยวแทน ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1950 มีการโต้แย้งว่า สำหรับประเทศที่เป็นหมู่เกาะนั้น การอ้างไว้ซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด แต่เมื่อเวลาล่วงไป ความรู้สึกเป็นปรปักษ์ต่อชาวฮอลันดาและการที่ทางจารีตจัดการเกี่ยวกับสวัสดิการของท้องถิ่นไม่เพียงพอ รวมถึงการปกครองตนเองของท้องถิ่นเป็นเหตุให้เกิดความเอนเอียงออกจากศูนย์กลางไปสู่จุดที่นำกลัว ชาวผลิตสินค้าออกได้น้อยมาก ในขณะที่ท้องถิ่นบางแห่งสร้างรายได้ทางการค้าขายกับต่างชาติให้แก่อินโดนีเซียเป็นอย่างมาก ในดินแดนส่วนอื่นของอินโดนีเซียต่างตื่นตระหนกต่อการที่ขบวนการคอมมิวนิสต์ในชาวแข็งแรงแจ้งขึ้น

จาก ค.ศ. 1956 - ค.ศ. 1958 เกิดวิกฤติการณ์ขึ้นหลายครั้ง หลังการรัฐประหารที่ไม่เสียเลือดเนื้อในปลาย ค.ศ. 1956 มีการจัดตั้งสภาท้องถิ่นที่มีทหารเป็นผู้นำในสุมาตราภาคกลาง ภาคเหนือและภาคใต้ ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1957 เหตุการณ์ทำนองเดียวกันนี้ก็เกิดขึ้นในอินโดนีเซียตะวันออกและกาลิมันตัน พวกกบฏพยายามรักษำอำนาจด้วยการหันไปใช้ภาษีศุลกากรในท้องถิ่นของตน ในการปราบจลาจลเหล่านี้รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้แก่เสนานิการกองทัพและผู้บัญชาการทหารในท้องถิ่น ผลก็คือรัฐบาลกลางเสียทั้งชื่อเสียงและอำนาจ แต่การแสดงแสนยานุภาพครั้งใหญ่ของ “รัฐบาลปฏิวัติแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย” ที่ตั้งขึ้นที่เมืองปาตังในสุมาตราภาคกลางในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1958 ซึ่งให้เห็นว่ามีการสนับสนุนนโยบายที่แตกแยกน้อยมาก ความรู้สึกของชาติคือเป็นปรปักษ์ต่อการแบ่งแยก อย่างไรก็ตามการใช้กำลังทหารไม่ใช่การแก้ไขปัญหาที่แท้จริง ปัญหาการปกครองตนเองของท้องถิ่นยังคงอยู่ ถ้าจะว่ากันอย่างตรงไปตรงมาก็คือ ท้องถิ่นต่างๆ นอกฮอลันดาจะมีทั้งเงินและอำนาจมากกว่าที่เป็นอยู่² เพื่อจัดการกับสถานการณ์ให้ดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ ไม่มีอะไรดีไปกว่าคือฟื้นความสัมพันธ์ขึ้นพื้นฐานระหว่างรัฐบาลกลางและท้องถิ่นต่างๆ แต่การประกาศอย่างแน่วแน่ว่าต่อต้านสหพันธ์ที่ฮอลันดาเป็นผู้อุปถัมภ์เมื่อสองสามปีก่อนนั้น ทำให้รัฐบาลของซูการ์โนไม่รับฟังคำแนะนำใดๆ เพื่อแก้ไขปัญหาให้ เป็นไปตามแนวสหพันธ์

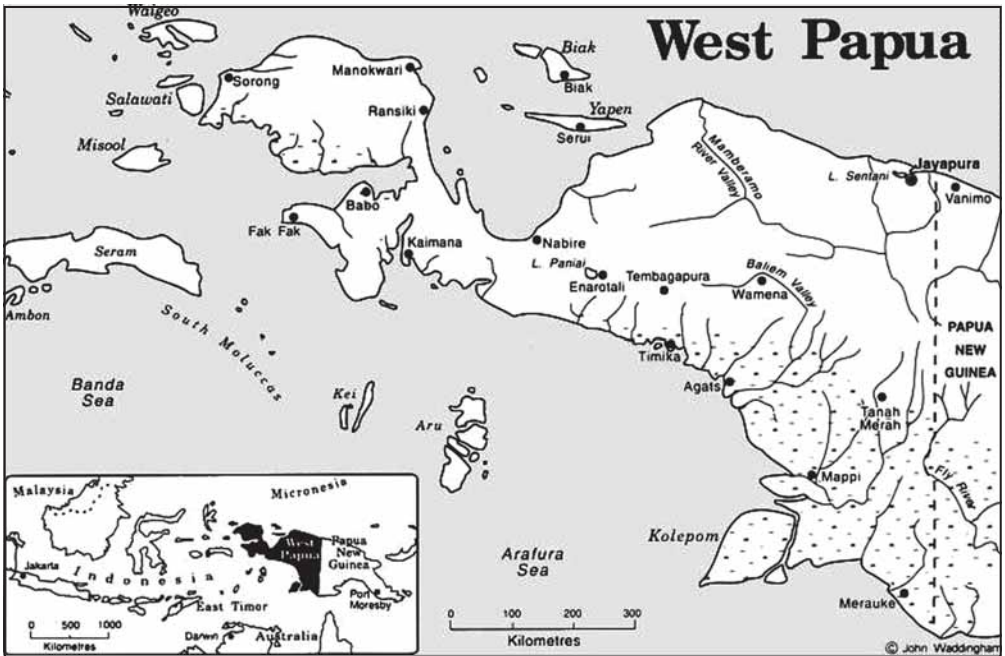
อย่างไรก็ตามลัทธิภูมิภาคนิยมไม่ใช่ปัญหาฉุกเฉินที่สุดที่ประเทศเอกราชอย่างอินโดนีเซียต้องเผชิญ ภาวะกดดันทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการเข้ายึดครองของญี่ปุ่นและการต่อสู้กับฮอลันดาตลอดมา เป็นปัญหาร้ายกว่าเสียอีก นโยบายทำลายล้างทุกอย่างที่ใช้ต่อต้านฮอลันดา สร้างความเสียหายทางด้านการขนส่ง เหมือนน้ำมัน อุปกรณ์ในการทำไร่และศูนย์กลางการผลิตน้ำตาล ควบคู่กับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและความยากจนของชาวนา ในชาวความคิดค้นของจำนวนประชากรที่มีต่อที่ดินเป็นเหตุให้ที่ดินของชาวนามีขนาดเล็กลง พร้อมกับอัตราส่วนเนื้อที่ของป่าไม้ลดลงถึงขีดอันตราย การอพยพผู้คนขนานใหญ่ออกไปอยู่ต่างเมืองเป็นทางเดียวที่จะช่วยป้องกันความยากจนอันร้ายกาจ ในที่อื่นๆ การเพิ่มของประชากรรวดเร็วกว่าในฮอลันดาเสียอีก แม้จะมีที่ดินมากก็ขาดเงินทุนอย่างหนัก โดยเหตุนี้การจ้างแรงงาน

¹ George Mc T. Kahin, *Major Governments of Asia*, หน้า 539-40.

² Herbert Feith, “Indonesia” ใน G. Mc T. Kahin (ed.), *Government and Politics of Southeast Asia*, หน้า 226.

จึงมีน้อย ผลก็คืออินโดนีเซียไม่อาจผลิตอาหารให้เพียงพอกับประชากรของประเทศ จำต้องสั่งข้าวเข้าประเทศจำนวนมากทำให้ต้องใช้เงินตราแลกเปลี่ยนมาก อันประเทศอาจะนำเงินจำนวนนี้ไปใช้ทางอื่นได้ดีกว่า เช่นซื้อวัตถุดิบเพื่อการอุตสาหกรรมและสินค้าหลักอื่นๆ แต่ความรู้ลัทธิชาตินิยมนั้นรุนแรงมากจนทำให้ต้องใช้มาตรการต่างๆ ที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อการส่งสินค้าออก เพื่อเข้าแทนที่ธุรกิจของชาวตะวันตกโดยเฉพาะฮอลันดา อินโดนีเซียต้องเผชิญกับความยากลำบากเริ่มตั้งแต่การขาดแคลนบุคคลที่ผ่านการฝึกและมีความชำนาญงาน แต่นั่นก็ไม่ได้ป้องกันมิให้อินโดนีเซียเข้ายึดทรัพย์สินของฮอลันดาและหาเหตุให้คณะนายช่างเทคนิคและคณะบริหารชาวฮอลันดาที่ยังคงอยู่ในประเทศออกไปเสียในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1957 โดยเหตุผลทางการเมือง ผลก็คือความหายนะ การผลิตตกต่ำ สินค้าออกเผชิญความยุ่งยาก หุ่นสำรองต่างชาติถูกระงับ และรายได้ส่วนใหญ่ของรัฐที่ได้จากภาษีสินค้าเข้าสินค้าออกก็ลดลง และสถานการณ์ยิ่งเลวร้ายลง มีการลักลอบนำสินค้าออกซึ่งเริ่มขึ้นในสิงคโปร์ บอร์เนียวของอังกฤษ และหมู่เกาะฟิลิปปินส์อย่างกว้างขวางพอที่จะกระทบต่อปริมาณสินค้าส่งออกของประเทศ

นิวกินี หรือปาปัวตะวันตก ซึ่งถูกฮอลันดาครอบครองต่อไปอีกหลังปี ค.ศ. 1949 ที่อินโดนีเซียหลุดออกจากอาณานิคมไป ซึ่งสหประชาชาติได้เข้าไปปกครองชั่วคราว และโอนให้อินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1962 โดยเปลี่ยนชื่อเป็น อิริเยนจายา ที่มีเมืองทองคำและทองแดง ทั้งยังมีขบวนการเอกราชแบ่งแยกดินแดนอยู่

ความไร้ประสิทธิภาพที่สุดอย่างหนึ่งของอินโดนีเซียในระยะแรกที่ได้เอกราช เกิดจากความจริงที่ว่า ภายใต้การปกครองของฮอลันดา มีชาวอินโดนีเซียน้อยคนที่ได้รับตำแหน่งงานรับผิดชอบในวงราชการพลเรือนและในวงการธุรกิจ การที่ข้าราชการชาวฮอลันดาและพวกยูเรเซียนจำนวนมากถูกปลดหรือลาออกใน ค.ศ. 1950 หรือหลังจากนั้น ทำให้ชาวอินโดนีเซียส่วนมากที่ได้รับการบรรจุเข้าประจำในตำแหน่งชั้นกลางหรือชั้นสูงของราชการพลเรือนนั้น ไม่เคยฝึกงานในตำแหน่งที่ได้รับมาก่อน ในขณะที่ชั้นต่ำๆ ลงไปมีข้าราชการมากจนล้นงานอันเกิดจากความกดดันทางการเมืองรูปแบบต่างๆ แม้ว่าเงินเดือนของหน่วยงานทั้งหมดจะต่ำกว่าเมื่อครั้งที่อยู่ใต้การปกครองของฮอลันดาอย่างมากก็ตาม แต่เงินเดือนของราชการพลเรือนและทหารรวมกันแล้วมีจำนวนร้อยละ 50 ของรายจ่ายของรัฐบาล ในทัศนะของเคซิน อินโดนีเซียมีระบบราชการพลเรือนที่อ่อนที่สุดในบรรดาประเทศใหญ่ๆ สมัยเดียวกัน¹

ปัญหาอีเรียนตะวันตก ซึ่งอินโดนีเซียใช้เป็นข้ออ้างเพื่อกำจัดชาวฮอลันดาและผลประโยชน์ของฮอลันดา เป็นตัวอย่างอันน่าสลดใจที่เกิดจากการละเลยปัญหาที่แท้จริงเกี่ยวกับสวัสดิภาพของประเทศ ภายใต้ความกดดันของอารมณ์ที่สร้างขึ้น ฮอลันดาแย้งว่าการยอมรับเอกราชของอินโดนีเซียไม่เกี่ยวกับการคืนดินแดนต่างๆ ของหมู่เกาะเนเธอร์แลนด์อินดีสในอดีต เพราะนิวกินีตะวันตกไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซียไม่ว่าในแง่ภูมิศาสตร์หรือโดยเชื้อชาติ ฮอลันดาอ้างอย่างไม่อ้อมค้อมว่าเมื่ออินโดนีเซียยังไม่สามารถรักษาระเบียบในบ้านของตนเองได้ ก็ไม่เหมาะที่จะรับช่วงการปกครองประชาชนที่ยังไม่เจริญและดินแดนที่ยังด้อยพัฒนา ในทางตรงข้าม ชาวอินโดนีเซียมองนิวกินีของฮอลันดาเป็นหน้าด่านของอาณานิคมตะวันตกที่หน้าบ้านไต่บ้านของตน และถามปัญหาจี้จุดขึ้นมาว่า เพราะเหตุใดฮอลันดาจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาและความทรัพย์สมบัติในดินแดนนั้น ในเมื่อแต่ก่อนฮอลันดาเอากระดูกดินแดนนั้นน้อยมาก อินโดนีเซียยังได้ชี้ให้เห็นด้วยว่า ประชากรของหมู่เกาะโมลุกกะก็เป็นเชื้อสายเผ่าปาปวน และบันทึกประวัติของรัฐบาลตนในการเกี่ยวข้องกับชาวพื้นเมืองนั้นก็ได้เช่นกัน

ใน ค.ศ. 1952 เกิดความปั่นป่วนขึ้นเมื่อเนเธอร์แลนด์ไม่ยอมเจรจาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซูการ์โนเป็นผู้ก่อความปั่นป่วนจนถึงจุดที่เขาถูกกล่าวหาว่า ใช้ประโยชน์จากข้อเท็จจริงเรื่องนี้เพื่อหันเหความสนใจจากปัญหาภายในและความบกพร่องในการปกครองของเขา ความเสียหายของทั้ง 2 ฝ่ายจากกรณีนี้มีมาก ทั้งต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจและความเข้มข้นที่ถูกก่อกำขึ้น ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1961 อินโดนีเซียปฏิเสธอย่างเหยียดหยามต่อข้อเสนอของฮอลันดาให้อีเรียนตะวันตกอยู่ในความดูแลของสหประชาชาติ และจะจ่ายเงินอุดหนุนประจำปีให้ ความคลั่งชาติสะสมมาถึงขั้นใช้กำลังอาวุธเพื่อ “เอาดินแดนนั้นคืนมาให้ได้” โดยไม่พวงต่ออันตรายที่อินโดนีเซียจะต้องเผชิญหากไม่บรรลุความสำเร็จอย่างรวดเร็วและอย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามจากการขอร้องของอูถัน ราชอาณาจักรเลขาธิการสหประชาชาติ จึงมีการประชุมเจรจากันในอเมริกา และสำเร็จผลในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1962 เมื่อทั้ง 2 ฝ่ายต่างยินยอมว่า หลังจากที่ยุทธ-ประชาชาติเข้าปกครองชั่วคราวหนึ่งจากวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1962 ถึงวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1963 นิวกินีตะวันตกจะอยู่ในการปกครองของอินโดนีเซีย จากนั้นใน ค.ศ. 1969 ให้มีการลงประชามติให้ชาวปาปวนตัดสินใจเอง อินโดนีเซียกับเนเธอร์แลนด์ต่างสัญญาว่าจะปฏิบัติตามผลการลงคะแนนเสียงนั้น

¹ Kahin, *Major Governments of Asia*, หน้า 522.

ใน ค.ศ. 1949 พรรคการเมืองที่ใหญ่ที่สุดคือพรรคแห่งชาติอินโดนีเซีย (PNI) และพรรคมุสลิม ซึ่งสืบเนื่องมาจากพรรค PNI ที่ซุกราร์โนก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1927 มีสมาชิกพรรคที่เป็นฝ่ายตรงข้ามทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งประกอบด้วยผู้ร่วมงานเก่าแก่ของซุกราร์โน เรียกว่าพวก “เก่า” เป็นศัตรูกับตะวันตกอย่างที่สุดและคัดค้านนโยบายค้อยเป็นค้อยไปของชาห์หรืออย่างรุนแรง ส่วนอีกฝ่ายประกอบด้วยคนหนุ่มที่เต็มใจร่วมมือกับผู้นำสังคมนิยมและดำเนินนโยบายเพื่อความเจริญก้าวหน้า พรรคมุสลิมเป็นสหพันธ์ขององค์กรต่างๆ ของมุสลิม เป็น “สภาที่ปรึกษาของมุสลิมในอินโดนีเซีย” ตามชื่อของพรรคที่บ่งบอกความหมาย เป็นที่รวมของทั้งพวกหัวเก่าและหัวก้าวหน้า เป็นพรรคที่มีเสียงข้างมากในคณะรัฐมนตรี 2 ชุดแรก หลังจากที่พรรคอนุรักษนิยมนัดอัลลูลามายแยกตัวไปใน ค.ศ. 1952 ตำแหน่งผู้นำพรรคจึงตกอยู่กับพวกหัวก้าวหน้า ผู้ซึ่งทั้งที่บีบบังคับให้อินโดนีเซียเป็นประเทศอิสลาม ก็ไม่คัดค้านที่จะร่วมมือกับตะวันตก เป็นพรรคที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับซุกราร์โนในเรื่องความร่วมมือกับคอมมิวนิสต์ ส่วนในบรรดาพรรคการเมืองเล็กๆ พรรคสังคมนิยมของชาห์รีมีอิทธิพลมากในตอนแรก แต่ชาห์รีได้รับการสนับสนุนจากประชาชนน้อยมาก ชาห์รีเชื่อในการบริหารในระบอบรัฐสภาอย่างแน่นแฟ้น เขาต้องการทำงานอย่างจริงจัง แทนที่จะกระตือรือร้นในการปฏิวัติ และต้องการทำข้อตกลงกับฮอลันดา นับเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงต่อผลประโยชน์ของประเทศที่ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกซึ่งกว่าจะมีขึ้นในเดือนกันยายน ค.ศ. 1955 นั้น คนมีความสามารถและซื่อสัตย์ในกลุ่มของเขาได้สูญเสียอิทธิพลไป

พรรคการเมืองที่สำคัญ 4 พรรคปรากฏในการเลือกตั้งคือ พรรค PNI และพรรคมุสลิม ซึ่งมีผู้แทนเท่าๆ กัน ต่อมาคือพรรค NU (Nadat'ul Ulama) และพรรค PKI หรือคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ซึ่งมีผู้แทนน้อยกว่าไม่มากนัก ความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์ทำให้ตื่นตระหนกกันมาก และชวนให้นึกถึงอันตรายอันอาจเกิดขึ้นข้างหน้า พรรคต่างๆ ที่สนับสนุนการตั้งประเทศมุสลิมได้ที่นั่งในสภาร่างรัฐธรรมนูญเพียงร้อยละ 40 ของที่นั่งทั้งหมด นับว่าน่าเสียดายที่ไม่มีการถ่วงหน่วงไว้เพื่อให้ได้รัฐบาลที่ดีกว่าหรือแม้แต่มั่นคงกว่า ทั้งนี้เพราะคณะรัฐมนตรีอ่อนแอเกินกว่าที่จะจัดการกับปัญหาที่บีบบังคับรอบด้านได้อย่างเด็ดเดี่ยว ดังนั้นจึงพากันเลิกเชื่อถือระบอบรัฐสภา อันทำให้เกิดสมัยแห่งวิกฤตการณ์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อการเป็นผู้นำของอาลี ศาสโตรามาดีใจแห่งพรรค PNI อันเป็นชุดรัฐบาลผสมพรรคต่างๆ ที่เป็นปรปักษ์ต่อคอมมิวนิสต์ ประสบความล้มเหลวในการคุมสถานการณ์ ซุกราร์โนได้เสนอใช้ “ประชาธิปไตยแบบนำวิถี” ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1957 เป็นการแก้ไขปัญหา อันหมายถึงการมีสภาที่ปรึกษาแห่งชาติขึ้นใหม่ภายใต้การนำของซุกราร์โน และมีคณะรัฐบาลรวมพรรคการเมืองทุกพรรค รวมทั้งพวกคอมมิวนิสต์ด้วย

ข้อเสนอเหล่านี้ก่อให้เกิดการโต้แย้งอย่างยืดเยื้อกับพรรคการเมืองทั้งหลาย ในที่สุดก็ถูกสภาร่างรัฐธรรมนูญปฏิเสธไปใน ค.ศ. 1959 โดยผ่านทางฝ่ายคัดค้านของพรรคมุสลิม ด้วยเหตุนี้ประธานาธิบดีจึงสั่งยุบสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม ยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และเรียกคืนเอารัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1945 มาใช้ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฉบับนั้น รัฐสภาไม่สามารถจะล้มรัฐบาลได้จากนั้นประธานาธิบดีจึงควบ 2 ตำแหน่งเสียเอง ทั้งตำแหน่งประมุขของประเทศและตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เขาได้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นในชั้น 10 คน และภายใต้คณะรัฐมนตรีชุดนี้ยังตั้งกลุ่มรัฐมนตรีผู้ช่วยอีก 25 คน สมาชิกของกองทัพก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกของรัฐบาล 1 ใน 4 กิจกรรม

ทางการเมืองทั้งหลายถูกห้าม ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1960 ประธานาธิบดีดำเนินการต่อไปอีก 2 ชั้น โดยสั่งให้ยกเลิกสภาที่คัดค้านร่างงบประมาณของเขา และจัดตั้งสภา “ที่ร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย” แทน อันประกอบด้วยสมาชิกของพรรคการเมืองต่างๆ 130 คน และสมาชิกจากกองทัพบกและกลุ่มต่างๆ อีก 131 คน เมื่อรัฐสภานี้เปิดการประชุมเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม ประธานาธิบดีก็ประกาศเรื่องการตัดความสัมพันธ์กับประเทศเนเธอร์แลนด์เนื่องมาจากประเทศนั้น “ยื่นกรณานปฏิเสศ” ที่จะโอนดินแดน อีเรียนตะวันตกมาให้ และประกาศยุบพรรคัมสจุมักกับพรรคสังคมนิยม

แม้ว่าในช่วงเวลาที่ได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องนั้น อินโดนีเซียค่อนข้างจะไม่ประสบความสำเร็จนัก ในการจัดการกับปัญหาการเมืองและเศรษฐกิจนับตั้งแต่ได้เอกราชมา แต่ในด้านวัฒนธรรมได้สร้างความก้าวหน้าขึ้นอย่างมาก มีการจัดทำแผนการด้านการศึกษาของประชาชนขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยมุ่งหมายให้เด็กอายุระหว่าง 8-14 ปีเข้าโรงเรียนทุกคนเมื่อถึง ค.ศ. 1961 และมุ่งขยายการศึกษาขั้นมัธยมและขั้นมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกันไป ความสำเร็จของอินโดนีเซียในงานด้านนี้ไม่มีที่ใดเปรียบได้ในโลก และในขณะที่คุณภาพของการศึกษาจำต้องละลายไปมุ่งทางด้านปริมาณ ความก้าวหน้าทั้งหมดก็เรียกว่าวามหาศาล และที่เหนือกว่าสิ่งใดก็คือต้องคำนึงถึงความก้าวหน้านั้นได้รวมถึงการดำเนินการให้ใช้ภาษา อินโดนีเซียเป็นภาษาสากลของชาติได้ และโดยอาศัยภาษาแห่งชาติซึ่งใน ค.ศ. 1950 หลายท้องถิ่นยังไม่รู้จักนั่นเอง การสร้างความเป็นเอกภาพของชาติก้าวหน้าต่อไปอย่างแท้จริง

จ. สหภาพพม่า

กระแสน้ำอาจไหลกลับไปเข้าข้างพม่าได้เร็วกว่านี้มาก หากพม่าไม่ถูกทหารก๊กมินตั๋ง หลี่มี้ ที่แพ้ มาจากยูนนานเข้ารุกราน หลังจากคอมมิวนิสต์มีชัยในจีนใน ค.ศ. 1949 ทหารเหล่านี้ปลอมเข้ามาในรูป พลเรือนสู่เขตเชิงสูงของแคว้นไทยใหญ่ กองทัพพม่าได้ขับไล่ออกไป แต่พวกนี้ก็ยกกำลังกลับมารวมพลขึ้นที่เมืองสาต และในเดือนเมษายน ค.ศ. 1951 จึงเริ่มบุกมณฑลยูนนาน แต่ไม่สำเร็จ เมื่อถูกพม่า โจมตีอีกทหารเหล่านี้ก็ถอยไปอยู่เขตภูเขาตามพรมแดน การที่กองทัพพม่าปลีกตัวไปต่อต้านผู้บุกรุก เหล่านี้ ทำให้พวกคอมมิวนิสต์ ชาวกะเหรี่ยงและพวกกบฏอื่นๆ ตั้งตัวได้

ระหว่าง ค.ศ. 1952 นายพลหลี่มี้ได้รับความช่วยเหลือไม่น้อยจากใต้หวันผ่านตัวแทนอเมริกัน ในกรุงเทพฯ ได้รวบรวมกำลังขึ้นรอบเขตสนามบินชั่วคราวที่เมืองสาต และยังเป็นพันธมิตรกับองค์การ ป้องกันชาติกะเหรี่ยง (KNDO) อีกด้วย ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1953 นายพลหลี่มี้พยายามบุกข้าม แม่น้ำสาละวินแต่ถูกขับไล่ กองทัพพม่ายึดได้ที่มีนหลายแห่งขององค์การ KNDO ขณะเดียวกันก็บีบคั้น พวกคอมมิวนิสต์และกบฏในกองกำลังอาสาสมัครประชาชนอยู่ตลอดเวลา แต่ก็น้อยกว่าความพยายาม รวมกองทัพของตนเองไว้ไม่ให้เห็นแยก ในเดือนเมษายนปีนั้น พม่าประกาศเลิกรับความช่วยเหลือ จากอเมริกา และเสนอเรื่องก๊กมินตั๋งต่อที่ประชุมสหประชาชาติ ผลที่สุดได้ข้อตกลงจากรัฐบาลใต้หวัน ที่จะหาทางเจรจากัน ในปลายปีหลังหลบเลี่ยงการเจรจากันอยู่นาน มีการถอนทหารจีนออกไปอย่างไม่ จริงจัง พม่าจึงเปิดฉากบุกด้วย “ปฏิบัติการบุเรงนอง” อันเป็นการรุกรานครั้งสำคัญ ยังผลให้ยึดได้

ศูนย์บัญชาการก๊กมินตั๋งในต้น ค.ศ. 1954 จากนั้นก็สั่งให้ทหารจีนถอนออกจากพม่า แต่ทหารนับพันของนายพลหลี่มีทลเปลี่ยนคำสั่งนั้น และหว่างปีนั้นก็มีการลอบยิงจากใต้หวันหลังไหลเข้าพม่า ในเดือนเมษายนและพฤษภาคม ค.ศ. 1955 พม่าปฏิบัติการทางทหารครั้งใหญ่เพื่อต่อต้านทหารจีน แต่กระนั้นทหารจีนจำนวนมากก็ยังปฏิบัติการอย่างกว้างขวางภายใต้การกำกับจากศูนย์ ตามพรมแดนซึ่งยังคงล้อมรอบค้ำฝั้น เอาเงินปลอมมาใช้หมุนเวียน และเก็บภาษีโดยการชุกกรโศกตามหมู่บ้านแถบเชิงเขา

ตะซิ่นนุ หรืออูนู เป็นนายกรัฐมนตรีพม่าเมื่อได้รับเอกราชเมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1948

รัฐธรรมนูญแห่งสหภาพพม่ามีใจความหลักสำคัญ 3 ประการคือ ระบบประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภา มีคณะรัฐมนตรีและมีกฎหมายปกครอง ปฏิบัติเป็นพิเศษต่อประชากรที่ไม่ใช่พม่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบางรัฐที่แยกออกไปต่างหากตามข้อความในรัฐธรรมนูญได้แก่ รัฐไทยใหญ่ กะฉิ่น กะเหรี่ยง และการแบ่งแยกพิเศษสำหรับรัฐของพวกฉิ่น การเตรียมจัดตั้งเป็นประเทศที่มีสวัสดิการตามแบบสังคมนิยม อย่างไรก็ตามดังที่กล่าวในบทก่อน การจลาจลที่เกิดขึ้นทั่วไปโดยพวกคอมมิวนิสต์ในองค์การอาสาประชาชนขององซานทำให้เกิดความระส่ำระสาย และการจลาจลของกะเหรี่ยงคอมมิวนิสต์เป็นอุปสรรคอย่างหนักต่อความพยายามของอูนู และขององค์การ AFPFL ที่จะทำให้ประเทศใหม่ยืนหยัดด้วยตัวเองได้ ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1951 สถานการณ์ภายในกระตือรือร้นพอที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกขึ้นที่ละเขต ในระยะนั้นการช่วยเหลือของอเมริกันก็เริ่มหลังไหลเข้ามา พวก AFPFL จัดทำร่างโครงสร้างนโยบายสวัสดิการแสดงต่อ

ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นโครงการที่วางตามแนวการสำรวจเศรษฐกิจที่บริษัทแนปเพน-ทิบเพทส์ แอปเบทส์ วิศวกรรมแห่งนิวยอร์กจัดทำขึ้น ซึ่งปรากฏว่าไม่ตรงต่อความจริงอย่างที่สุด สงครามเกาหลีกระตุ้นให้ราคาวัตถุดิบและเครื่องบริโภคสูงขึ้นไปอย่างเห็นได้ชัด ทุนสำรองสำหรับแลกเปลี่ยนค้าขายกับต่างชาติก็สูงขึ้นด้วย รายงานเบื้องต้นที่บริษัท KTP นำเสนอเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1952 ก่อให้เกิดบรรยากาศในทางดีอันไม่เป็นจริง และในที่สุดประชุมปัยคอสอาทิตย์ขึ้นในเดือนสิงหาคมต่อมาเพื่อประกาศความเป็นประเทศสวัสดิการนั้น มีความหวังสูงมากจนทำให้รายงานของบริษัท KTP เป็นเรื่องน่าเศร้าใจเมื่อเหตุการณ์ต่อๆ มา ก่อนสิ้นปีนั้นมีบริษัทใหม่เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาอุตสาหกรรมและแร่ธาตุเริ่มปฏิบัติงาน และในไม่ช้าก็มีสายงานระดับชั้นต่างๆ ของคณะกรรมการวางแผนติดตามมา

จากนั้นใน ค.ศ. 1953 จึงเริ่มมีความเข้าใจที่ถูกต้องขึ้น หลังสงครามเกาหลีสงบราคาข้าวจึงเริ่มลดลง และเมื่อเดือนกันยายน รายงานที่สมบูรณ์ของ KTP ได้แสดงว่าราคาข้าวตกต่ำ แผนการวางอยู่บนความคิดว่าการส่งข้าวเป็นสินค้าออกอาจทำให้ได้ภาษีรายได้เพียงพอที่จะมาใช้เป็นเงินทุนแก่โครงการอุตสาหกรรมใหญ่นั้น ก็เป็นที่ประจักษ์ว่าไม่เกิดผล ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของอเมริกาก็หยุดลงเพราะความยุ่งยากเรื่องก๊กมินตั๋ง ทุนสำรองสำหรับแลกเปลี่ยนค้าขายกับต่างชาติเริ่มลดลง มีการทุจริตและใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย ในขณะที่มีการจลาจลอันทำให้การปฏิวัติเหมือนแร่ อุตสาหกรรมน้ำมันและการค้าไม้สักต้องหยุดชะงัก เพราะแม้จะล่งเลยมาจน ค.ศ. 1957 พวกกบฏก็ยังยึดช้างที่ใช้แรงงานสำหรับชักลากไม้ของกรมป่าไม้เสียครึ่งหนึ่งจาก 3,000 ตัว มีความเชื่ออย่างแน่นแฟ้นว่าอุตสาหกรรมจะเป็นกุญแจนำไปสู่มาตรฐานชีวิตที่ดีกว่า ทำให้เศรษฐกิจแบบอิสระซึ่งควรจะนำภาษีรายได้มาส่งเสริม

ด้านเกษตรกรรมเพื่อปรับปรุงวิธีผลิตและตลาดค้า กลับถูกนำไปหุ้มใช้เพื่อโครงการอุตสาหกรรม พม่าได้รับบทเรียนทางด้านเศรษฐกิจอย่างสำคัญ งานที่สำเร็จมากที่สุดคือการลงทุนร่วมระหว่างรัฐบาลกับบริษัทที่มีอยู่ก่อนของอังกฤษในการทำเหมืองแร่และกิจการน้ำมัน แต่ความไม่สงบทางสังคมทำให้การดำเนินงานอยู่ในวงแคบ

ด้วยเหตุที่มีแรงงานในด้านเกษตรกรรมถึงร้อยละ 70 โชคชะตาของประเทศจึงขึ้นอยู่กับสภาพพื้นดิน ที่ดิน 2.5 ล้านเอเคอร์ไม่ได้ใช้เพาะปลูกในสมัยที่ญี่ปุ่นเข้ามา แต่เงินอุดหนุนจากรัฐบาลอังกฤษที่กลับเข้ามาปกครองช่วยให้สำหรับที่ดินทุกๆ เอเคอร์ที่ใช้เพาะปลูก ทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ราคาข้าวในตลาดโลกสูงขึ้นและความต้องการข้าวไม่มีที่สิ้นสุดก็เป็นสิ่งเกื้อหนุนเพิ่มด้วย พวกแขกเซตีเจ้าของที่ดินซึ่งหลบหนีออกไปเมื่อญี่ปุ่นบุกนั้นก็ไม่ได้กลับเข้ามา ดังนั้นจึงต้องเผชิญกับปัญหาเกี่ยวกับเงินของชาวนาผู้ถือสิทธิเข้าจับจองที่ดินซึ่งแต่ก่อนเคยถือในฐานะผู้เช่า ภายใต้โครงการที่จะยึดสิ่งต่างๆ มาเป็นของรัฐ ซึ่งรัฐบาลของสหภาพพยายามทำหลังจากได้เอกราช ก็มีการแจกจ่ายที่ดินใหม่บ่อยมาก แม้ว่าจะมีความมุ่งหมายเพื่อสร้างระบบสหกรณ์ในการทำนา แต่ความก้าวหน้าที่ในการจัดทำให้เป็นไปตามนั้นมีน้อย ขณะที่การให้ทุนก็ยังมีผ่านตัวแทนของรัฐบาลนำไปสู่การตกเป็นหนี้กันทั่วไปอย่างรวดเร็ว

ข้าวที่จะขายในตลาดทั้งหมดจะต้องขายให้แก่คณะกรรมการการตลาดของผลิตผลทางเกษตรแห่งชาติ (SAMB) ตามราคาที่กำหนดไว้ ซึ่งนับจากปีที่เศรษฐกิจรุ่งเรืองจนถึง ค.ศ. 1953 ทำให้การส่งข้าวเป็นสินค้าออกได้กำไรอย่างมากมาย แต่เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และคณะกรรมการ SAMB ยังมีข้าวเหลือขายอยู่ในมือ การจัดการเรื่องข้าวที่ไม่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการ โดยเฉพาะการเก็บรักษาข้าวได้ไม่ดี ทำให้ข้าวพม่าเสียชื่อ มูลนิธิฟอร์ดให้ความช่วยเหลือในการฝึกหัดผู้ตรวจสอบองค์การอาหารและเกษตรแห่งชาติช่วยเหลือปรับปรุงด้านเครื่องยนต์กลไก ปรับปรุงการสีข้าว การแยกประเภท การเก็บรักษาและการปรับปรุงตลาดค้า ส่วนข้าวที่ยังไม่ได้ขายและขายไม่ได้ ในที่สุดถูกกำจัดโดยการแลกเปลี่ยนสินค้ากับญี่ปุ่น จีน สหภาพโซเวียตและประเทศคอมมิวนิสต์ทางยุโรป ตะวันออกบางประเทศ ทั้งนี้ไม่เชื่อว่าพม่าจะได้เปรียบไปเสียทั้งหมดจากการแลกเปลี่ยนนั้น

เมื่อเวลาผ่านไป ปัญหาการรักษาความเป็นหนึ่งเดียวกันของชาติยิ่งทวีความรีบเร่ง ในการเจรจาตกลงกับกลุ่มชนที่ไม่ใช่ชาวพม่า อองซานยอมรับข้อเรียกร้องต่างๆ ของกลุ่มชนเหล่านั้นเพื่อสิทธิตามรัฐธรรมนูญแทบทั้งหมด แม้แต่รัฐธรรมนูญก็ยังไปไกลถึงขนาดยอมให้สิทธิแคว้นไทยใหญ่และแคว้นกะเหรี่ยงแยกตัวออกไปหลังจาก 10 ปีไปแล้ว พวกกะเหรี่ยงล้มเหลวในการใช้กำลังแยกตัวจากสหภาพและตั้งรัฐปกครองตนเองขึ้น แต่กำลังรบแบบกองโจรของ KNDO ยังคงอยู่ เจ้าไทยใหญ่เห็นชอบกับการแยกตัวออกไปแต่ยอมรับถึงความไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ พวกกะเหรี่ยงเรียกร้องเอกราชชายะไซในแคว้นยะไซและพวกมอญในเขตตะนาวศรีก่อความไม่สงบเพื่อแยกตัวเป็นรัฐอิสระอยู่ภายในสหภาพ และใน ค.ศ. 1958 อนุซึ่งเคยปฏิเสธข้อเรียกร้องของกลุ่มชนเหล่านั้น กลับแสดงความเต็มใจจัดตั้งรัฐยะไซและรัฐมอญขึ้น และเชิญชายะไซ 3 คนเข้าร่วมในคณะรัฐมนตรี พวกกะเหรี่ยงสามารถจัดกองทัพที่นำเกรงขามขึ้นได้ แต่แล้วก็ต้องตกใจและเสียใจ เมื่ออนุได้ยกหมู่บ้าน 3 แห่งของคะฉิ่นอันเป็นหมู่บ้านที่อังกฤษไม่เคยอ้างอำนาจอธิปไตยให้แก่จีนในปลาย ค.ศ. 1956 แลกกับการที่จีนยอมรับพรมแดนกะฉิ่นที่อังกฤษกำหนดไว้เมื่อ ค.ศ. 1914

นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามญี่ปุ่น พรรค AFPFL ได้ครองเวทีการเมืองของพม่าอย่างสมบูรณ์ ใน ค.ศ. 1956 ได้ชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไปด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ แต่ก็น้อยลงกว่าก่อนเพราะการคัดค้านอย่างแข็งขันของกลุ่มซ้ายจัดในแนวร่วมแห่งชาติ เหตุนี้อุ๋นจึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อให้อุบาส่วยรองนายกรัฐมนตรีเป็นแทน และประกาศว่าในฐานะประธานของ AFPFL เขาจะใช้เวลา

ตะขิ่นเนวิน หนึ่งในสมาชิก “พรรคสามสี” มีบทบาทในการต่อสู้เพื่อเอกราช เมื่อพม่าได้เอกราชแล้วสถานการณ์ทางการเมืองที่ผันผวนทำให้เนวินได้เป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราว และต่อมาได้กลายเป็นผู้กุมอำนาจอย่างเด็ดขาดทั้งทางการเมืองและการทหารเป็นเวลาถึง 26 ปี ในวันฉาปนกิจศพของเขามีเพียงญาติมิตร 25 คนร่วมในพิธีเท่านั้น ไม่มีแม้แต่ชาวสตูดิโอ ไม่มีพิธีกรรมและไม่มีการไว้อาลัยจากรัฐบาลทหารพม่าแต่อย่างใด

2-3 เดือนข้างหน้าเพื่อกำจัดการทุจริตภายในพรรค ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1957 อุ๋นกับผู้ช่วย 2 คนคืออุบาส่วยและกยอนยินลาออก และต่อมารัฐมนตรีอีก 13 คนได้ลาออกในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1958 พรรคแตกแยกเป็น 2 กลุ่ม เรียกว่ากลุ่ม “สะอาด” และกลุ่ม “มันคง” อุ๋นในฐานะหัวหน้ากลุ่ม “สะอาด” อยู่ในอำนาจได้ด้วยคะแนนเสียงจากผู้แทนชนกลุ่มน้อยและกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติ หลังจากเขาชนะการลงคะแนนเสียงไม่ไว้วางใจสภาเพียง 8 คะแนน อุ๋นสัญญาว่าจะให้มีการเลือกตั้งทั่วไป อย่างไรก็ตามปลายเดือนกันยายนปีนั้น อุ๋นก็ประกาศลาออกจากตำแหน่ง และกล่าวว่าได้ขอให้นายพลเนวินผู้บัญชาการกองทัพบกบริหารประเทศให้สงบเรียบร้อยเพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปก่อนสิ้นเดือนเมษายน ค.ศ. 1959

ความแตกแยกนั้นอาจอธิบายได้ว่าเป็นการชิงอำนาจเป็นการส่วนตัว แต่ก็มี ความไม่พอใจจริง ๆ ในคณะรัฐบาลของอุ๋น จากการที่รัฐบาลไม่มีความหนักแน่นและขาดประสิทธิภาพในการบริหาร ในทางตรงข้าม การปกครองโดยทหารกลับแสดงถึงมาตรฐานแห่งประสิทธิภาพและความซื่อสัตย์ ซึ่งพม่าไม่เคยรู้จักนับตั้งแต่ได้เอกราช มีการปราบอาชญากรรมและจลาจลอย่างเห็นผลพอ ๆ กับการปราบปรามด้านอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการจัดการเลือกตั้งให้ทันในเดือนเมษายน ค.ศ. 1959 นั้นเป็นไปได้ด้วยเหตุนี้รัฐสภาจึงยึดเวลาบริหารงานของนายพลเนวินออกไป นายพลเนวินอาจยึดอำนาจบริหารโดยไม่ต้องอาศัยข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญก็ได้ แต่ความจริงที่สำคัญก็คือการดำรงตำแหน่งระยะนี้นายพลเนวินได้แสดงว่าเคารพรัฐธรรมนูญเป็นอย่างมาก

ผลจากการเข้ามาช่วยบริหารของนายพลเนวิน ทำให้พม่ามีการเลือกตั้งทั่วไปอย่างเสรีและสุจริต ขึ้นได้ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1960 ผลก็คือพวก AFPFL กลุ่ม “สะอาด” ของอุ๋นชนะอย่างง่ายดายในเดือนเมษายนต่อมาอุ๋นก็เข้ารับตำแหน่ง ผลการเลือกตั้งเช่นนี้ไม่ใช่ผลที่บรรดาผู้นำทางทหารคาดหวังหรือต้องการ อุ๋นชนะเพราะความสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และจากการที่ชาวพม่าไม่พอใจวิธีการปกครองที่เฉียบขาดของทหาร แต่เหตุการณ์นี้กลับหมายความว่าสถาบันการเมืองแบบประชาธิปไตยในพม่าต้องล้มเหลว เนื่องจากลักษณะของรัฐบาลอุ๋นครั้งก่อนกลับมาปรากฏขึ้นใหม่ในระยะหลัง และสร้างภัยแก่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติอีกครั้ง ดังมีผู้สังเกตการณ์ครั้งนั้นกล่าวไว้ว่า “ประเทศได้เริ่มยุ่งยากเดือดร้อน โดยที่พวกกะเหรี่ยงยังคงก่อความไม่สงบอยู่ และมีการจลาจลเกิดขึ้นใหม่ในหมู่พวกกะฉิ่นและไทยใหญ่”¹ จากภูมิหลังเช่นนี้จึงเกิดการปฏิวัติขึ้นในวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962

หลังจากระลึกได้ว่าสันติสุขของโลกจำเป็นต้องต่อความมั่นคงของพม่า อุ๋นจึงวางนโยบายต่างประเทศโดยสนับสนุนองค์การสหประชาชาติ และเชื่อว่าพม่าจะต้องเผชิญกับการเพิ่มความเป็นศัตรูกับรูนแรงขึ้นระหว่างมหาอำนาจใหญ่ 2 ค่าย คืออวกซิงตันและมอสโก ทางที่ปลอดภัยคือถือความเป็นกลางแบบเนห์รู

และผูกสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านอย่างแข็งขัน อนุจักร์รับรองสาธารณรัฐจีนในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1949 และทำสนธิสัญญามิตรภาพต่อๆ มากับอินโดนีเซีย อินเดียและปากีสถาน และมาเยือนกรุงเทพฯ อย่างมีไมตรีจิตในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1954 การมาครั้งนี้อนุจักร์กล่าวขอภัยที่พม่าถูกรุกรานไทยในศตวรรษก่อนๆ จากเหตุนี้ทำให้มีการร่วมมือกับอินเดีย ปากีสถาน ลังกาและอินโดนีเซียในการประชุมนายกรัฐมนตรีนครุญโคลัมโบ เมื่อเดือนเมษายน-พฤษภาคม ค.ศ. 1954 ที่จะร่วมกันสนับสนุนการประชุมของชาติแอฟริกาและเอเชียที่บันดุงในเดือนเมษายน ค.ศ. 1955 อันควรจารึกเป็นประวัติศาสตร์

อุดมคติของอนุจักร์มีส่วนในเรื่องทั้งหมดอย่างมากนี้ รวมทั้งการทำสังคายนาพุทธศาสนาครั้งที่ 6 ในพม่าเมื่อ ค.ศ. 1954 แต่อนุจักร์เห็นความจริงในการเปิดสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศจีนหลังจากโจวเอินไหล มาเยือนประเทศพม่าในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1954 เป็นต้นมา นโยบายต่างประเทศของพม่าให้ความสำคัญแก่จีนเพิ่มขึ้น พม่ามีพรมแดนร่วมกับจีนเป็นระยะถึง 1,500 ไมล์ และในประเทศก็มีประชากรคนจีนที่ใหญ่โตและทยอยเข้ามาเพิ่มจำนวนขึ้นเสมอ จึงนับเป็นต้นตอที่อาจก่อให้เกิดอันตรายที่ไม่อาจมองข้าม อย่างไรก็ตามรัฐบาลปักกิ่งก็ไม่ได้ทำความยุ่งยากในปัญหาที่กมินตั่ง トラบเท่าที่พม่าจัดการตามขั้นตอนที่เหมาะสม ไม่แสดงความสนใจในพรรคคอมมิวนิสต์พม่า และให้คำรับประกันอย่างเปิดเผยว่าไม่ต้องการดินแดนเพิ่ม ในที่ประชุม นครุญย่างกุ้งในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1954 โจวเอินไหลและอนุจักร์ออกแถลงการณ์ร่วมยืนยันการยึดมั่นในหลักปรัชญาจิตแห่งการอยู่ร่วมกัน

อย่างไรก็ดี มีดินแดนที่ยังเป็นที่โต้แย้งอยู่ 2 แห่งตรงพรมแดนจีนและพม่า ในรัฐวาทางตะวันออกเฉียงเหนือของแคว้นไทยใหญ่ และในรัฐกะฉิ่นเหนือ มิตจินา แผนที่ของจีนสมัยก๊กมินตั่งได้แสดงว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของสหภาพพม่าเป็นของจีน ความพยายามปักปันเขตแดนภายหลังที่อังกฤษรวมพม่าตอนบนได้ใน ค.ศ. 1886 มีประวัติความเป็นมายืดยาวในเขตของรัฐวา ความพยายามตกลงร่วมกันล้มเหลวลงใน ค.ศ. 1900 ทั้งพรมแดนที่ยังไม่ได้ปักปันเขตไว้ถึง 200 ไมล์ ใน ค.ศ. 1934-ค.ศ. 1935 เมื่อบริษัทพม่าพยายามจะเข้าไปสำรวจแร่ ทำให้เกิดสงครามในบริเวณนั้นขึ้น เป็นผลให้มีการตั้งคณะกรรมการฝ่ายเป็นกลางเพื่อปักปันเขตแดนชุดใหม่ ภายใต้ความอำนวยความสะดวกของพันเอกไอเซอลินประธานคณะ สามารถตกลงกันใน ค.ศ. 1937 เวลานั้นจีนกำลังมีเรื่องกับญี่ปุ่น และข้อตกลงขั้นสุดท้ายที่เพิ่งทำกันใน ค.ศ. 1941 นั้นก็เพียงแต่แลกเปลี่ยนกันที่กัน แต่จีนคอมมิวนิสต์ปฏิเสธไม่ยอมรับบันทึกนั้น และใน ค.ศ. 1951 ได้พิมพ์แผนที่ของก๊กมินตั่งแจกพร้อมกับอ้างสิทธิอย่างเหลือเชื่อ

เขตของกะฉิ่นไม่ได้ถูกทั้งจีนและพม่าควบคุม ใน ค.ศ. 1906 อังกฤษกำหนดเส้นพรมแดนโดยถือสันปันน้ำระหว่างแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาละวิน แต่จีนปฏิเสธไม่ยอมรับ อย่างไรก็ตามใน ค.ศ. 1914 อังกฤษส่งคณะแมคมาฮอนมากำหนดเส้นพรมแดนเพียงฝ่ายเดียว ใน ค.ศ. 1932 หัวหน้าหน่วยโฆษณาชวนเชื่อของก๊กมินตั่งในมณฑลยูนนานได้พิมพ์เอกสารฉบับหนึ่งเร่งเร้าให้จีนเอา “ดินแดนสามเหลี่ยม” คือเขตภาคเหนือของแคว้นกะฉิ่นระหว่างอินเดียและยูนนาน “กลับคืนมาให้ได้”² รัฐบาลอังกฤษจึงโต้ตอบใน ค.ศ. 1934 โดยประกาศอย่างเป็นทางการว่าตนมีอำนาจควบคุมดินแดนนั้น

¹ Bernard Fergusson, *Return to Burma*, หน้า 249.

² Yunnan Pien-ti Wen-ti Yan-chin, แปลโดย J. Siguret ใน *Territoires et Populations des Confins du Yunnan*, (Peijing, 1937).

การเจรจากันใน ค.ศ. 1954 อุนูและโจวเอินไหลตกลงจัดการปัญหาพรมแดนกันให้เรียบร้อย แต่เป็นไปอย่างเชื่องช้า และใน ค.ศ. 1956 จีนก็สร้างปัญหาขึ้นโดยการส่งกองทหารรุกเข้าไปในดินแดนทั้งสอง ในเดือนตุลาคมปีเดียวกันอุนูไปปักกิ่ง ยังผลให้มีการประกาศว่าจีนเตรียมที่จะยอมรับเส้นแบ่งพรมแดนของไอเซอลินและแมคมอาซอน โดยแลกกับการได้เนื้อที่ของหมู่บ้านกะฉิ่นคือ ปีมอ กอฮิม และคังแพง และมีการปรับปรุงพรมแดนระหว่างพมอและนมคานอีกเล็กน้อย พวกกะฉิ่นคัดค้านอย่างรุนแรงและเรื่องก็ระอุขึ้นอีก ใน ค.ศ. 1960 มีการลงนามในสนธิสัญญาที่ปักกิ่ง ส่วนมากให้เป็นไปตามแนวที่จีนได้บ่งเอาไว้เมื่อ ค.ศ. 1956¹ สนธิสัญญาได้ให้พรมแดนส่วนใหญ่เป็นไปตามเส้นแบ่งที่อังกฤษทำได้แก่พม่าเมื่อ ค.ศ. 1948 เมื่อผลเป็นเช่นนี้ พม่าจึงไม่ร่วมมือกับคอมมิวนิสต์ และไม่ทิ้งนโยบายปราบคอมมิวนิสต์ ยิ่งกว่านั้นพม่ายังเฝ้าดูสถานการณ์ตรงพรมแดนอย่างใกล้ชิด

จ. ประเทศไทย

ความไม่มั่นคงทางการเมืองสมัยหลังสงคราม ทำให้ประเทศไทยมีการปกครองแบบเผด็จการจอมพล ป. พิบูลสงครามคุมอำนาจได้โดยอาศัยทหารบกต่อต้านปรักษ์จากทหารเรือและนาวิกโยธิน ขณะที่กลุ่มการเมืองทั้งหลายกับบรรดาผู้นำกำลังต่อสู้กันอยู่นั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามก็สร้างอำนาจขึ้นอย่างเป็นปีกแผ่น จอมพล ป. พิบูลสงครามเกือบถูกล้มล้างในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1951 เมื่อทหารเรือและนาวิกโยธินจับตัวไปกักขังไว้ แต่หลังการสู้รบ 3 วัน ฝ่ายทัพบกและทัพอากาศก็ปราบกบฏได้ ผู้ช่วยคนสนิทที่สุดของจอมพล ป. ในการดำเนินงานรัฐบาลได้แก่ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ และพลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการกองทหารในกรุงเทพฯ อย่างไรก็ตามผู้มีอำนาจทั้งสามนี้ก็มิมีฐานอำนาจที่คลอนแคลน เพราะทั้งเผ่าและสฤษดิ์ต่างก็เป็นคู่แข่งในการสืบทอดอำนาจแทนและเป็นหัวหน้าของกลุ่มที่เป็นฝ่ายต่อต้านซึ่งกันและกัน จอมพล ป. พิบูลสงครามมีความยุ่งยากเพิ่มขึ้นอีกจากคู่แข่งที่เขาชิงอำนาจมาเมื่อ ค.ศ. 1948 อันได้แก่พรรคประชาธิปไตยซึ่งมีนายควง อภัยวงศ์ เป็นผู้นำนั้น ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อร่างรัฐธรรมนูญ “ฉบับถาวร” ใหม่ ซึ่งจะเริ่มต้นใช้ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1949 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนั้นกำหนดให้รัฐสภา มีสองสภา คือสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกได้รับเลือกโดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแบบสากล และวุฒิสภาซึ่งสมาชิกได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็หมายความว่ากลุ่มของจอมพล ป. พิบูลสงครามไม่ได้ควบคุมรัฐสภาโดยตรง ในขณะที่พรรคประชาธิปไตยซึ่งได้ที่นั่งมากในสภาทั้งสองอยู่ในฐานะที่จะทำความอับอายให้แก่รัฐบาลได้ แม้จะไม่สามารถใช้อำนาจได้จริงก็ตาม ดังนั้นในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1951 จอมพล ป. พิบูลสงครามจึงทำการปฏิวัติยึดอำนาจอีกครั้งหนึ่ง ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1949 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับเดิมของ ค.ศ. 1932 ทำให้มีเพียงสภาเดียว ซึ่งครั้งหนึ่งของที่นั่งในสภาได้รับแต่งตั้งและในจำนวนสมาชิก 123 คนของรัฐสภาใหม่เป็นข้าราชการทหารเกือบจะทั้งหมด

นโยบายที่เข้มแข็งของจอมพล ป. พิบูลสงคราม คือการเป็นศัตรูต่อระบบคอมมิวนิสต์ทั้งในและนอกประเทศอย่างจริงจัง และแนวทางชาตินิยมที่รุนแรงในการปฏิบัติต่อประชาคมจีนใหญ่ๆ ในประเทศ ใน ค.ศ. 1949 ชาวจีนในประเทศไทยแสดงความยินดีต่อชัยชนะของ “กองทัพปลดแอกประชาชน” ใน

ประเทศจีนอย่างกระทันหัน พรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้ามามีอำนาจบนแผ่นดินไทย ในขณะที่อิทธิพลคอมมิวนิสต์เพิ่มมากขึ้นในสหพันธ์กรรมกรตามโรงเรียนจีนและหนังสือพิมพ์จีน ก่อนหน้านี้ความรู้สึกชาตินิยมเป็นปรีดิ์ปลื้มต่อชาวจีนเคยถูกกระตุ้นมาบ้างแล้ว แต่ขณะนี้เมื่อพระราชบัญญัติที่รุนแรงออกมา กีดกันชาวจีนจากอาชีพต่างๆ มีการปิดโรงเรียนจีนหลายแห่ง และต่อต้านหนังสือพิมพ์จีน ค่าทำใบต่างตัวสำหรับชาวต่างชาติซึ่งใน ค.ศ. 1939 คิดเป็นเงิน 4 บาท ใน ค.ศ. 1952 ก็มีกฎหมายฉบับหนึ่งออกมาเพิ่มเป็น 400 บาท และภายใต้กฎหมายสัญชาติ บุคคลใดที่เกิดในประเทศไทยถือว่ามีสัญชาติไทย ถ้าหากเมื่อแรกเกิดไม่ได้ลงทะเบียนชื่อชาติของบิดาไว้กับผู้แทนกงสุล อย่างไรก็ตาม ใน ค.ศ. 1953 กฎหมายนี้ถูกแก้ไขเพื่อกีดกันเด็กที่มีบิดามารดาเป็นชาวจีน

ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1952 ตำรวจอ้างว่าพวกคอมมิวนิสต์มีแผนล้มรัฐบาล มีการตรวจค้นเป็นระยะๆ อย่างยาวนาน ในพระนคร จับกุมชาวจีนเป็นจำนวนร้อย ให้หยุดกิจกรรมทั้งหลายของสมาคมชาวจีนชั่วคราวและปิดโรงเรียนจีน ออกพระราชบัญญัติห้ามกิจกรรมที่ไม่เป็นไทย โดยบังโทษอย่างหนัก พลตำรวจเอกเผ่าวยืนยืนยันว่า ถ้าจะจับชาวจีนที่ละเมิดพระราชบัญญัติกันจริงๆ แล้ว จะมีผู้ถูกจับกุมเป็นแสนหรืออาจถึงสองแสนคน การต่อต้านชาวจีนดำเนินไปด้วยความรุนแรงตลอด ค.ศ. 1953 ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการก่อจลาจลของพวกคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม ลาว พม่าและมลายู ทำให้บรรดาผู้ปกครองไทยเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย อย่างไรก็ตาม วิธีที่จะประสพผลสำเร็จอาจจะมีอยู่ แต่ไม่ได้นำไปใช้ เพราะลัทธิต่อต้านคอมมิวนิสต์และลัทธิต่อต้านชาวจีนเป็นทั้งเครื่องมือที่เหมาะสมจะใช้ปราบความขัดแย้งทางการเมือง และเป็นข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมให้กับเผด็จการทหาร

ด้านการต่างประเทศ นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของจอมพล ป. พิบูลสงครามมาในรูปแบบปฏิบัติการปกครองของรัฐบาลจีนปักกิ่ง คัดค้านการเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติของจีน และสนับสนุนคำกล่าวหาของสหประชาชาติที่เกาหลีใน ค.ศ. 1950 โดยไม่รีรอ จากนั้นนโยบายนี้จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะการเป็นศัตรูต่อจีนคอมมิวนิสต์ ใน ค.ศ. 1954 เมื่อเดียนเบียนฟูถูกล้อม ดัลเลสเรียกร้องให้ “ปฏิบัติงานร่วมกัน” เพื่อเผชิญการข่มขู่ของคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยตอบรับอย่างแข็งขันในการตั้งองค์การสนธิสัญญาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่กรุงมะนิลา และต้อนรับข้อตกลงให้ตั้งสำนักงานใหญ่ที่กรุงเทพฯ² จอมพล ป. พิบูลสงครามต้องการหลักประกันทางทหารมากกว่าการเข้าร่วมในสนธิสัญญา และใน ค.ศ. 1955 ได้เสนอให้ตั้งฐานทัพของ SEATO ขึ้นในประเทศไทย³

อากรต่างตัว เป็นรูปแบบของภาษีที่รัฐบาลไทยเก็บจากคนจีนและคนต่างตัวทุกเชื้อชาติในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2492 เก็บเพิ่มจาก 8 บาท เป็น 20 บาทต่อปี เพียง 3 ปีให้หลัง พ.ศ. 2495 รัฐบาลไทยขึ้นค่าอากรอย่างก้าวกระโดดเป็นปีละ 400 บาท เป็นอัตราที่สูงสุด

¹ Keesing's Contemporary Archives, หน้า 1728-D.

² Collective Defence in South East Asia, Chatham House Report, London, 1956, หน้า 2.

³ Russell H. Field, The Diplomacy of Southeast Asia 1945-58, New York, 1958, หน้า 271-2.

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางการทูตระหว่างอเมริกาและไทยเริ่มขึ้นใน ค.ศ. 1950 จากการประชุมที่กรุงเวทัว กับทูตอาวุโสอเมริกันในแถบตะวันออกเฉียง และจากการมาเยือนประเทศไทยหลายครั้งของคณะสำรวจทางเศรษฐกิจและการทหารของอเมริกา มีการลงนามระหว่าง 2 ประเทศ ตกลงร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค กับให้ความช่วยเหลือทางทหาร ใน ค.ศ. 1951 อเมริกาให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่ไทยตามพระราชบัญญัติร่วมมือเพื่อความปลอดภัยร่วมกัน จากนั้นก็ทุ่มเทความช่วยเหลือจำนวนมากให้แก่ไทย ประมาณวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 1955 สถิติความช่วยเหลือสูงเกือบ 64 ล้านดอลลาร์ ส่วนใหญ่เป็นความช่วยเหลือทางการทหาร แต่ก็ให้ผ่านคณะกรรมการพิเศษทางด้านเทคนิคและเศรษฐกิจในกรุงเทพฯ อันเป็นคณะกรรมการตรวจสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจของประเทศ ให้ความช่วยเหลือแก่งานชลประทาน ซ่อมแซมและขยายเส้นทางรถไฟ ปรับปรุงท่าเรือ ก่อสร้างถนนผลิตไฟฟ้าและโครงการอื่นๆ อีกหลายอย่าง ช่างเทคนิคอเมริกันเข้ามาทำงานในประเทศไทยและฝึกอบรมผู้ชำนาญการพิเศษสาขาต่างๆ การควบคุมไข้มาลาเรียและปรับปรุงการเพาะปลูกข้าวได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ บัญชีการช่วยเหลือดูน่าประทับใจ แต่ถูกวิจารณ์อย่างมากว่าเป็นแผนที่ขาดความร่วมมือกันอย่างแท้จริง และที่ร้ายหนักก็คือ เป็นเครื่องมือให้นักการเมืองไทยบางคนพลิกเอาเงินทุนไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวได้¹ ไม่ว่าความจริงจะเป็นอย่างไร กล่าวอย่างยุติธรรมได้ว่า ความช่วยเหลือจากอเมริกาทำให้เกิดประโยชน์แก่ไทย และยังช่วยธำรงการปกครองแบบเผด็จการทหารให้คงอยู่

ใน ค.ศ. 1955 จอมพล ป. พิบูลสงครามไปสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ เมื่อกลับมาประเทศไทยก็เปลี่ยนนโยบายการปกครองอย่างกะทันหันชนิดไม่สามารถอธิบายได้ เลิกการปราบปรามทางการเมืองให้มีบรรยากาศประชาธิปไตย ให้พรรคการเมืองจดทะเบียนได้ ให้อภิปรายการเมืองอย่างเสรี ณ ห้องสนามหลวงในกรุงเทพฯ แบบเดียวกับไฮด์ปาร์คของกรุงลอนดอน นายกรัฐมนตรีให้นักหนังสือพิมพ์สัมภาษณ์เป็นประจำ กระจายอำนาจส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ชาวจีนจะมีสิทธิใกล้เคียงกับประชาชนไทยเท่าที่จะเป็นไปได้ และสนับสนุนให้โอนสัญชาติ อะไรคือสิ่งدلใจจอมพล ป. พิบูลสงคราม อาจเป็นการหาเสียงสนับสนุนเพื่อเผชิญกับเผ่าและสฤชต์อีกทางหนึ่ง หลังจากไปเห็นประชาธิปไตยในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ แล้วต้องการสร้างสถานะทางการเมืองชนิดนั้นขึ้นบ้างในประเทศ ในกรณีชาวจีนการประชุมบันดุงทำให้จอมพล ป. พิบูลสงครามแน่ใจว่าขณะที่จีนคอมมิวนิสต์ไม่ได้มุ่งจะยุ่งเกี่ยวทางการทหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แต่ก็มีท่าทีว่าจะเป็คู่แข่งที่สำคัญ เพื่อแย่งความจงรักภักดีของชาวจีนในประเทศไทย ผู้แทนไทยกลับจากเมืองบันดุงพร้อมกับความรู้สึกแน่ใจว่าจะต้องมีการยอมรับการปกครองของรัฐบาลปักกิ่งทางการทูต และรับเงินเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติในไม่ช้า

ทันทีที่ลดการควบคุมลง มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นไม่ต่ำกว่า 25 พรรค พรรคที่ใหญ่ที่สุดคือพรรคเสรีมนังคศิลาของรัฐบาล ซึ่งรวมผู้สนับสนุนรัฐบาลในรัฐสภาไว้ทั้งหมด ฝ่ายซ้ายได้ก่อตั้งพรรคแนวร่วมสังคมนิยมและโจมตีนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล บรรดานัก “ไฮด์ปาร์ค” และหนังสือพิมพ์ก็กล่าวโจมตีรัฐบาลด้วยความเชื่อมั่น แม้พลตำรวจเอกเผ่าจะทุ่มเงินหลายล้านบาทเพื่อโฆษณาชวนเชื่อให้พรรคเสรีมนังคศิลาก็ตาม แต่รัฐบาลก็ชนะอย่างหวุดหวิดในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1957 และถูกกล่าวหาอย่างเปิดเผยว่ามีการโกงบัตรลงคะแนน ประชาชนแสดงความไม่พอใจอย่างมากทำให้รัฐบาลต้องประกาศภาวะฉุกเฉิน การทดลองระบอบประชาธิปไตยจึงถึงจุดจบที่น่าเศร้า

รัฐบาลชุดใหม่ที่จอมพล ป. พิบูลสงครามตั้งขึ้นหลังการเลือกตั้ง เป็นรัฐบาลที่อ่อนแอจากการชิงอำนาจกันภายใน พร้อมกับความไม่ลงรอยกันระหว่างพลตำรวจเอกเผ่าและพลเอกสฤษดิ์ซึ่งใกล้ชิดแตกหักขึ้นทุกที พลเอกสฤษดิ์หลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมอย่างเปิดเผยในการเลือกตั้งทั่วไป ต่อมาได้ปลีกตัวออกจากพรรคเสรีมนังคศิลา เมื่อประกาศภาวะฉุกเฉิน พลเอกสฤษดิ์ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการทหารบก สฤษดิ์และพวกจึงมีตำแหน่งในคณะรัฐบาลเข้มแข็งกว่าเผ่า ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1957 พลเอกสฤษดิ์และคณะได้ลาออกทั้งชุด และในคืนวันที่ 16-17 กันยายน พลเอกสฤษดิ์และทหารบกเข้ายึดอำนาจอย่างไม่เสียเลือดเนื้อ จอมพล ป. พิบูลสงคราม หนีออกนอกประเทศ พลตำรวจเอกเผ่าถูกเนรเทศ รัฐสภาถูกยุบและรัฐธรรมนูญยับยั้งชั่วคราว นายพจน์ สารสิน เลขาธิการองค์การซีโต้เป็นหัวหน้ารัฐบาลชั่วคราว มีการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 15 ธันวาคม แต่ไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมากเป็นเอกฉันท์ จึงจัดตั้งพรรคผสมในนามพรรคชาติสังคม สมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งทั้งหมด 123 คน มาจากพรรคสหพันธ์กรรมกรซึ่งเป็นพรรคฝ่ายเป็นกลาง 45 คน และจากพรรคเสรีมนังคศิลา 40 คน ที่เหลือเป็นผู้สมัครอิสระ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีคนใหม่จึงเข้าปฏิบัติงาน นายพจน์ก็กลับไปดำรงตำแหน่งต่อในองค์การซีโต้

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

ต่อมาเกิดรัฐประหารอย่างไม่เสียเลือดเนื้ออีกครั้งในวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1958 เมื่อจอมพลสฤษดิ์ซึ่งไปรับการรักษาในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ 2-3 เดือน กลับประเทศอย่างลับๆ ล้มอำนาจนายกรัฐมนตรีและคณะ แล้วยึดอำนาจในตำแหน่งหัวหน้าคณะทหารซึ่งเรียกตัวเองว่า “คณะปฏิวัติ” พรรคการเมืองทั้งหมดถูกยุบอีกครั้ง มีการจับกุมผู้ถูกกล่าวหาว่าละเมิดกฎหมายต่อต้านคอมมิวนิสต์จำนวนมาก อย่างไรก็ตาม องค์กรผู้สังเกตการณ์ต่างชาติที่อยู่ในเหตุการณ์รายงานไว้ว่า ไม่ปรากฏว่ามีอันตรายจากพวกคอมมิวนิสต์ เหตุผลที่แท้จริงของการปฏิวัติคือ รัฐบาลเผชิญกับภาวะล้มละลายจากเงินทุนสำรองของประเทศลดลง และจากการถูกตัดความช่วยเหลือของอเมริกาเกือบ 24 ล้านดอลลาร์ใน ค.ศ. 1958 มีผู้ให้ความเห็นว่า ภาวะชะงักงันนี้เกิดขึ้นเพราะมีการรื้อฟื้นการกีดกันชาวจีน เป็นเหตุให้ประชาคมจีนหมดความไว้วางใจในคณะรัฐบาล ประชาคมชาวจีนนั้นควบคุมเงินทุนซึ่งไม่ใช่ที่ดินของประเทศอยู่มากกว่าร้อยละ 80² “คณะปฏิวัติ” ได้ดำเนินการออกกรรมสิทธิ์ปกครอง “ชั่วคราว” อันจะทำให้มีการจัดตั้งสภาว่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะทำหน้าที่ทั้งร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรและใช้อำนาจนิติบัญญัติ ยิ่งกว่านั้น นายกรัฐมนตรีอาจปกครองโดยใช้พระราชกฤษฎีกา และประกาศภาวะฉุกเฉินได้ทุกเมื่อตามที่จำเป็น จอมพลสฤษดิ์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1959

เรื่องราวความพยายามของประเทศไทยที่จะให้บรรลุถึงความมั่นคงทางการเมืองเป็นเรื่องที่อ่านแล้วผิดหวัง เท่าที่เป็นมาประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญประสบความสำเร็จล้มเหลว การควบคุมรัฐบาลโดยประชาชนพิสูจน์ให้เห็นว่าไร้ผล และการเมืองก็มักจะเต็มไปด้วยการแข่งขันชิงอำนาจ เพื่อแย่งกันเป็นรัฐบาลและทำความร้ายร้ายให้แก่ตัวเองโดยการทุจริตในวงราชการ

¹ James C. Ingram, *Economic Change in Thailand since 1850*, 1955, หน้า 223.

² Manchester Guardian., (3 November 1958).

อย่างไรก็ดี ทางด้านสังคมมีภาพที่สดใสกว่า การขยายตัวทางการศึกษาหลังสงครามเป็นต้นมา เป็นไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาภาคบังคับขั้นประถมเกือบจะมีทั่วไปแล้ว อย่างไรก็ดีตามมาตรฐานในทุกๆ ระดับยังมีแนวโน้มต่ำ ประชากรเพิ่มขึ้นรวดเร็ว แม้กระนั้นมาตรฐานการครองชีพก็ยังคงระดับเดิมไว้ได้ เศรษฐกิจยังต้องพึ่งเกษตรกรรม แต่ระบบเจ้าที่ดินและการเป็นหนี้สินทางการเกษตรในประเทศไม่เคยเลวร้ายถึงที่สุดเหมือนกับประเทศเพื่อนบ้าน และจากการมีความสงบเรียบร้อยภายในอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาตลอดกว่าศตวรรษ จึงเกิดความสันโดษขาดความกระตือรือร้น ดังผู้สังเกตการณ์ชาวอเมริกันเขียนไว้ว่า “ประเทศไทยนับเป็นประเทศค่อนข้างมั่งคั่ง ทว่าความมั่งคั่งส่วนใหญ่นั้นเกิดจากการที่ธรรมชาติจัดสรรไว้ให้ ทำให้เพลิดเพลินกับเวลาว่างและชีวิตที่ดี มิได้เกิดจากความกลมกลืนแห่งนิสัยของประชาชน”¹

ข. ประเทศฟิลิปปินส์

ค.ศ. 1950 เป็นปีที่ตกต่ำที่สุดของการปกครองประเทศฟิลิปปินส์หลังได้เอกราช ภายหลังจากเลือกตั้งสกปรกในปีก่อนๆ เริ่มด้วยวิกฤตการณ์ทางการคลังและดุลการชำระเงินทรุดหนัก จนกระทั่งประธานาธิบดีทรูแมนส่งคณะสำรวจทางเศรษฐกิจ โดยมีวุฒิสมาชิกเดเนียล เบลล์ เป็นหัวหน้า และใช้มาตรการฉุกเฉินเพื่อให้รัฐบาลสามารถชำระหนี้เป็นวันๆ ไปได้ แม้กระนั้นก็เป็นที่น่าประหลาดใจว่า นับจากวันวิ-เจมาจนถึงเดือนมกราคม ค.ศ. 1950 สหรัฐอเมริกาส่งความช่วยเหลือซึ่งมีมูลค่าประมาณ 2,000 ล้านดอลลาร์ให้แก่ประเทศฟิลิปปินส์ การข่มขู่จากพวกฮุกบาลาฮัปกักลักลูกหลานขึ้นใหม่เช่นกัน ในปีนั้น เมื่อพรรคเปลี่ยนชื่อเป็น ฮุกบอง มาปักปาลายา บายาน หรือกองทัพปลดแอกประชาชน และเรียกร้องให้มีการล้มล้างรัฐบาลทั้งหมด

ประธานาธิบดีควิโนได้แสดงความเป็นรัฐบุรุษและความแข็งแกร่งในการเผชิญสถานการณ์เช่นนั้น เขาแต่งตั้งนายรามอน แมกไซไซ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกลาโหม และสนับสนุนแมกไซไซอย่างเต็มที่ในการต่อสู้กับพวกฮุก ซึ่งบรรลุผลสำเร็จอย่างรวดเร็วทำให้สถานการณ์เปลี่ยนไป ประธานาธิบดีควิโนยังได้เร่งดำเนินการปฏิรูปตามที่แนะนำไว้ในรายงานของคณะเบลล์ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1950 และได้เกิดปฏิกิริยาอย่างรุนแรงจากการไม่มีความรับผิดชอบทางการคลังของการบริหารระยะแรกๆ หลังสงคราม นโยบายของอเมริกาก็มีส่วนในการเปลี่ยนแปลง เพราะสหรัฐอเมริกาจัดทำโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจด้วยการให้เงิน 250 ล้านดอลลาร์ในระยะ 5 ปี แต่มี “ข้อแม้ที่เข้มงวด” ที่ให้ฟิลิปปินส์ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะเบลล์ ฉะนั้นจึงใช้มาตรการทางการคลังต่างๆ ทำให้ภาษีรายได้ของ ค.ศ. 1951-ค.ศ. 1952 เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของ ค.ศ. 1949-ค.ศ. 1950 มีการจัดตั้งธนาคารกลางพร้อมกับควบคุมการกู้ยืมเงินอย่างกวดขัน ตั้งคณะบริหารสินเชื่อทางเกษตรกรรมและสหกรณ์การคลังพร้อมๆ กับสหกรณ์การตลาดของเกษตรกร มีการออกกฎหมายกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของกรรมกร และมีสิ่งๆ ที่เรียกกันอย่างไม่ให้ชื่อว่า “กฎบัตรของกรรมกร” เปิดให้มีการต่อรองร่วมกัน และการสนับสนุนของอเมริกาต่อมาในรูปการส่งกำลังป้องกันนั้น เกิดขึ้นจากการพ่ายแพ้ของรัฐบาลกัมมินตั้งในประเทศจีนในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1951 มีการลงนามในสนธิสัญญาวิชาการความปลอดภัยร่วมกันระหว่างฟิลิปปินส์และสหรัฐอเมริกา ณ กรุงวอชิงตัน

ผลของมาตรการแก้ไขเศรษฐกิจของควิริโนนั้น ไม่อาจคาดหวังได้มาก เพราะไม่มีพลังผลักดันไปสู่การปฏิบัติเหมือนดังที่ผลักดันให้ผ่านมาตรการนั้นออกมา การทุจริตในวงราชการยังคงอยู่ การจัดการปัญหาที่ดินและความยากจนทางการกสิกรรมมีน้อยมาก การหาเงินตราต่างประเทศยังไม่เพียงพอต่อไป ยิ่งกว่านั้นนโยบายเศรษฐกิจของควิริโนก่อความบาดหมางกับบรรดาเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย ทำให้พรรคเสรีอ่อนกำลัง การเลือกตั้งใน ค.ศ. 1951 แสดงให้เห็นว่าพรรคได้รับความสนับสนุนในประเทศน้อยเพียงใด มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของแมกไซไซ และกิจกรรมต่างๆ ของขบวนการแห่งชาติเพื่อการเลือกตั้งอย่างเสรีขบวนการใหม่ ทำให้เชื่อแน่ว่าพวกขบวนการนั้นปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ ผลคือพรรคอิสระพ่ายแพ้แก่พรรคชาตินิยมอย่างมาก สองปีต่อมาเมื่อแมกไซไซแตกแยกกับควิริโน และสมัครเข้าชิงตำแหน่งประธานาธิบดีในนามพรรคชาตินิยม และได้รับชัยชนะที่สมบูรณ์ทุกตำแหน่ง

แมกไซไซตั้งใจจะกวาดล้างการบริหารให้ปราศจากมลทิน และเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหาร เขาจัดการชำระสะสางกรมศุลกากร ลดการทุจริตในการจัดสรรเงินตราต่างประเทศได้อย่างมาก แต่จากการขาดลูกน้องที่สามารถและตั้งใจปฏิบัติ สิ่งที่เขาสามารถจะทำให้บรรลุผลได้จึงมีจำกัด ไม่นานเขาจึงเริ่มมีความยุ่งยากจากเหตุนี้ แมกไซไซค่อยๆ เพิ่มพลังให้กับมาตรการต่างๆ ที่รัฐบาลควิริโนเสนอผ่านสภาไว้มากขึ้น และพยายามเป็นพิเศษในเรื่องการปฏิวัติทางการเกษตร จัดตั้งองค์การฝึกอบรมและตั้งถิ่นฐานใหม่แห่งชาติ เพื่อส่งเสริมการอพยพไปอยู่แหล่งอื่นภายในประเทศและการตั้งนิคม ตั้งศาลที่ดิน และแต่งตั้งคณะกรรมการเรื่องการค้าที่ดินเพื่อการเกษตร แต่บรรดาเจ้าของที่ดินในพรรคของเขาพากันประท้วงมาตรการเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของพวกเขาอย่างรุนแรง พระราชบัญญัติที่แมกไซไซเสนอต่อสภานิติบัญญัติเพื่อจัดสรรที่ดินเพาะปลูกให้แก่เกษตรกรจึงไม่ได้รับความสนับสนุนเพราะอิทธิพลของบุคคลเหล่านั้น

นโยบายของแมกไซไซคือ การกระตุ้นการขยายตัวทางการเกษตรโดยใช้งบประมาณแบบไม่สมดุล และพยายามขยายขบวนการสหกรณ์การเกษตรและระบบธนาคารชนบท ทำให้มีเงินกู้ด้านการเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย แต่การที่ธนาคารกลางขยายเงินกู้ให้รัฐบาลอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้น และฐานดุลการชำระหนี้ตกต่ำลง ในอีกด้านหนึ่งมีการขยายตัวอย่างมากและรวดเร็วระหว่าง ค.ศ. 1954 - ค.ศ. 1957 ดัชนีการผลิตสูงขึ้นร้อยละ 25 พรรคการเมืองของแมกไซไซมีความรู้สึกชาตินิยมรุนแรง จึงเสนอกฎหมายกีดกันชาวต่างชาติทั้งหมดจากการค้าปลีก ยกเว้นคนสัญชาติอเมริกัน และมีการควบคุมสินค้าเข้า-ออก เพื่อให้ชาวฟิลิปปินส์มีส่วนร่วมในการค้าขายสินค้าเข้า และเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมพื้นเมือง ความรู้สึกต่อต้านชาวอเมริกันมีเพิ่มมากขึ้น และความขัดแย้งทางการเมืองมีความรุนแรงขึ้นใน ค.ศ. 1956 เมื่อระยะการร่วมมือกับฝ่ายบริหารได้สิ้นสุดลง ฝ่ายค้านได้ถือเอาสัมพันธมิตรที่ตีของแมกไซไซกับสหรัฐอเมริกาเป็นเรื่องใหญ่ ได้เกิดความรำคาญต่อฐานทัพอเมริกาในหมู่เกาะฟิลิปปินส์ และยิ่งขมขื่นเมื่อรัฐมนตรียุติธรรมของสหรัฐอเมริกาแสดงความเห็นว่าเป็นประเทศของเขาเข้าครองฐานทัพนั้นโดยเป็นเจ้าของอย่างสมบูรณ์ แมแมกไซไซและรองประธานาธิบดีนิกลันจะออกแถลงการณ์ร่วมกันรับรองอธิปไตยของฟิลิปปินส์ในฐานทัพเหล่านั้น ก็ระงับความรู้สึก

¹ Thailand, Economic Survey Group, Report on Economic Development Plans, (Bangkok, 1957), หน้า 11, quoted in "Thailand" by David A. Wilson, in *Governments and Politics of Southeast Asia*, (ed. Kahin), หน้า 62.

ไม่พอใจที่กระพือขึ้นมาได้น้อยมาก มีการกล่าวอ้างโจมตีว่าความช่วยเหลือของอเมริกาเป็นรูปแบบของลัทธิล่าอาณานิคมที่ลึกลับ อันมีจุดมุ่งหมายที่จะยึดระยะเวลาให้ฟิลิปปินส์ต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกาทางเศรษฐกิจต่อไป และกีดขวางการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม

มรณกรรมจากเครื่องบินตกอย่างปัจจุบันของแมกไซไซในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1957 เป็นความหมายของประเทศฟิลิปปินส์ และได้ทิ้งภาวะยุ่งยากทางเศรษฐกิจไว้อย่างมากให้แก่รองประธานาธิบดีกาเซียผู้สืบตำแหน่งเข้าจัดการ วิธีของกาเซียคือการนำเอาแผนการรัดเข็มขัด ควบคุมจำกัดเงินกู้และควบคุมการแลกเปลี่ยนที่กวัดขั้นมาปฏิบัติ เมื่อจำเป็นต้องผ่อนคลายที่จะไม่ให้เกิดการคัดค้านอย่างรุนแรง เขาจึงขอความช่วยเหลือไปยังวอชิงตันและต่อมาที่โตเกียว ทั้งสองแห่งนั้นพอจะจัดหาเงินกู้ให้ได้ แต่จะต้องผูกพันกับโครงการพิเศษต่างๆ และไม่อาจจะจัดหามาใช้เพื่อผ่อนคลายสภาวะการแลกเปลี่ยนโดยทั่วไปของฟิลิปปินส์ ดังนั้นฟิลิปปินส์ต้องหันไปพึ่งนโยบายซึ่งศาสตราจารย์แฟรงค์ โกลีย์ให้คำจำกัดความไว้ว่าเหมือน “การเที่ยวขออาหารและการรัดเข็มขัด”¹ อีกครั้ง แม้ว่าจะมีการขยายตัวที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศฟิลิปปินส์ แต่ปรากฏหลักฐานว่าผู้วางนโยบายของฟิลิปปินส์ไม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์และไม่ได้มีความสามารถเพิ่มขึ้น

แมกไซไซเป็นผู้นำที่ประชาชนนิยม กาเซียก็เหมือนกับควิรีโนคือเป็นผู้ที่ไม่มีใครรู้จัก มีอำนาจกับรักษาอำนาจไว้ได้โดยการใช้พรรคการเมืองและโดยการชูปลั่งผู้คน แต่ขณะที่ควิรีโนและกาเซียติดต่อกับบรรดาหัวหน้าทางวงการเมือง แมกไซไซกลับไปขอความสนับสนุนจากประชาชน ตามที่แมกไซไซได้กล่าวไว้ว่า เขา รู้สึกว่าถูกเรียกร้องให้ “ฟื้นฟูความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล” และแม้ว่าจะมีการทุจริตและความไม่รับผิดชอบทางการเมืองเพิ่มขึ้นหลังมรณกรรมของเขา แต่แมกไซไซก็ได้แสดงวิธีการใหม่ๆ ทางการเมืองให้ราษฎรผู้เลือกตั้งเห็น และวางแบบอย่างที่เป็นประโยชน์ไว้ให้

ก้าวใหม่ที่นำสนใจอย่างยิ่งในสมัยแมกไซไซคือการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยการลงนามที่กรุงมะนิลา ก่อนหน้า ค.ศ. 1954 นั้นฟิลิปปินส์มักมุ่งไปทางตะวันออกยังประเทศอเมริกา มากยิ่งกว่าที่จะมองมาทางตะวันตกทางแถบเอเชีย ครั้นได้เป็นสมาชิกขององค์การนี้ทำให้ฟิลิปปินส์คำนึงถึงฐานะความเป็นชาวเอเชียของตนมากขึ้นกว่าเดิม ในปีต่อมาฟิลิปปินส์ได้เข้ามีส่วนร่วมในการประชุมบันดุง ด้วยเหตุนี้ฟิลิปปินส์จึงได้เริ่มติดต่อกับเอเชียและแสดงความสามารถที่จะดำเนินนโยบายทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นอิสระจากการบงการของรัฐบาลวอชิงตัน

¹ เรื่องเดิม, หน้า 98.